nedeljski
Primorski dnevnik

Leto XIII - št. 196 (3731) TRST, nedelja 18. avgusta 1957 Cena 30 lir

Druga obletnica videmskega sporazuma

Lani je prešlo mejo 4 milijone oseb - Ugodno izvajanje sporazuma priča, da se lahko z dobro voljo in v prijateljskem ozračju rešijo težka vprašanja - Predlogi za izboljšanje

Na veliki šmaren je samo skozi tržaške bloke s propustnicami in potnimi listi prešlo skoraj 50.000 oseb, kar predstavlja dosedanje rekordno število prehodov v enem dnevu. Kljub temu pa ni prišlo na bloku do prehude gneče in dolgotrajnega čakanja, temveč se je promet razvijal v redu in hitro, kar moramo nedvomno pripisati dobri volji oblasti ter prizadevanju uslužbencev na tej in na oni strani meje.

Zgoraj navedeni podatek pa ni osamljen, saj govori statistika, da stalno raste število prehodov v zadnjih dveh letih, odkar velja 20. avgusta 1955 podpisani videmski sporazum o osebnem obmejnem prometu med Italijo in Jugoslavijo, ki se sedaj avtomatično podaljša.

Pred tem sporazumom so samo na tržaškem področju obstajale določene olajšave za prehod prebivalstva in se je število prehodov gibalo mesečno povprečno od 20 do 25 tisoč. Že v septembru 1955 se je — upoštevajoč samo tržaške bloke — ta številka podvojila, v januarju 1956 so zabeležili že skoro 170 tisoč prehodov, ki so stalno naraščali in v tem letu dosegli najvišjo raven v avgustu s skoro 280 tisoč prehodi. Običajno se dogaja, da število prehodov skozi katero koli mejo v zimskih mesecih močno pade. To se ni zgodilo v zvezi s prehodi s propustnicami, saj je bil rekord v avgustu 1956 prekoračen že v marcu, ko je šlo skozi bloke več kot 300 tisoč oseb. To število še nadalje narašča in je v letošnjem juliju prešlo več kot pol milijona italijanskih in jugoslovanskih državljanov mejo med tržaškim področjem in Jugoslavijo.

Prav tako ugodni so tudi podatki, ki se nanašajo na druga področja, ki jih upošteva videmski sporazum. V letu 1956 je tako prešlo mejo skozi bloke v tržaškem sektorju 2 milijona 894 tisoč oseb, skozi bloke goriškega sektorja 879 tisoč oseb, čedadskega sektorja 137 tisoč oseb in trbiškega sektorja 42 tisoč oseb. Skupno je torej šlo s propustnicami skozi bloke italijansko-jugoslovanske meje skoro 4 milijone ljudi.

Te številke so zgovorne, saj pričajo, kako veliko zanimanje vlada za izvajanje sporazuma na tej in oni strani meje in istočasno posredno govore o koristih, ki jih videmski sporazum prinaša za vsestranski razvoj obmejnih področij. Razvoj turizma, drobne zamenjave, sorodstvenih in prijateljskih vezi in končni — ne najmanj pomembno — prijateljsko zbližanje med narodi živečimi na tem predelu — to so pozitivni rezultati tega sporazuma.

Zanimivo in značilno je, da sporazum ni privedel do nobenih ali skoro nobenih negativnih pojavov in da se izvaja z izredno lahkoto, brez birokratskih ali drugih težav. Ves čas izvajanja ni prišlo do niti enega težjega kriminalnega primera, ki bi ga zagrešili jugoslovanski državljani na italijanskem ali italijanski na jugoslovanskem področju.

Propustnice izdajajo oblasti brez birokratskih težav, tako da je njih skupno število v Trstu doseglo skoro 90 tisoč (na okrog 300 tisoč prebivalcev) in v Kopru približno 45.000 (na nekaj čez 100 tisoč prebivalcev). Število odbitih vizumov je nizko in nepomembno, čeprav bi bilo prav, da bi do tega pojava sploh ne prišlo. Le redki so primeri, ko organi javne varnosti odvzamejo propustnico zaradi tega ali onega prekrška.

Dobro izvajanje sporazuma je logično privedlo, da so mešana komisija in izvršni organi oblasti vedno širše tolmačili in izvajali sporazum. V dveh letih se je povečalo število rednih prometnih zvez, zvišala vsota valute dovoljene za prenos čez mejo, praktično že dalj časa ni več treba navesti namembnega kraja in obmejni organi sedaj že dovole vhod na enem ter izhod na drugem bloku.

Mnogo se sedaj na osnovi teh ugodnih rezultatov razpravlja o tem, kako bi videmski sporazum bistveno izboljšali s ciljem, da se postopno pride do odprave propustnic, tako da bi veljale za prehod samo še osebne izkaznice.

V tej zvezi so zanimivi predlogi Slovenskega gospodarskega združenja za izboljšanje osebnega prometa, ki so naleteli na vsestransko ugoden odziv. Ti predlogi predvidevajo povečanje števila prehodov (sedaj 4 na mesec, kar naj bi povečali na 12), poleg tega naj bi lastnik propustnice izkoristil prehode kadar koli med veljavnostjo propustnice in ne samo v določenem mesecu. Čas prebivanja v coni naj bi se podaljšal s sedanjih dveh dni na najmanj tri in v odgovarjajočem razmerju naj bi se povišala vsota valute, katera se lahko prenese čez blok. Veljavnost propustnice naj bi se podaljšala na vsaj eno leto.

Pomembni so tudi predlogi, da bi se znatno povečalo ozemlje, na katerem velja videmski sporazum. To obsežnejše področje bi moralo obsegati pomembne kraje na tej in oni strani meje. Jugoslovanom bi bilo treba olajšati obisk Vidma, Benetk, Gradeža, Ogleja itd., italijanski državljani pa naj bi imeli možnost obiskati Postojno, Vipavo, Čepovan, Lokev, Reko, Bled itd. Razume se, da bi se na ta način paritetno razširila veljavnost obmejnega pasu na to obsežnejše področje.

Končno bi bilo treba omogočiti tudi daljše prebivanje — vsaj en mesec — v sosednem področju, s čimer bi se znatno okrepil predvsem turizem.

Prepričani smo, da ti predlogi ne bodo ostali mrtva beseda, saj bo o njih nedvomno razpravljala mešana komisija na prvem sestanku, ki bo že čez kak mesec dni. Stvarna garancija za nove pomembnejše izboljšave pa je v dobri volji, prijateljskem sodelovanju in razumevanju, ki vlada na obeh straneh meje glede tega vprašanja. Hkrati pa primer izvajanja videmskega sporazuma dokazuje, da se lahko v takem prijateljskem ozračju rešijo zelo težka vprašanja sodelovanja med raznimi državami in predstavlja tudi pomemben nauk ter napotilo za reševanje tudi drugih vprašanj, glede katerih prav tako obstajajo mednarodni sporazumi, ki pa se v celoti ne izvajajo.

B. SAMSA

Skrajno prizadevni poslanec: «Celo na morje si je prinesel poročilo o agrarnih pogodbah . . .» (Iz «Il Mondo»)

NAČRTI ZDA V SIRIJI IZJALOVLJENI

Libanon ponuja svoje posredovanje za vzpostavitev normalnih odnošajev med Sirijo in ZDA

DAMASK, 17. — V zadnjem času se zelo mnogo govori o «dogodkih» v Siriji, ki jih nekateri imenujejo «puč» drugi pa «mirna revolucija». Toda konkretno je doslej res le to, da je predsednik republike podpisal danes odlok, s katerim je sprejeta ostavka gen. Tevfika Nizameddina, dosedanjega šefa vrhovnega štaba, ki je obenem upokojen. Z drugim dekretom, ki ga je podpisal državni predsednik, pa je imenovan polkovnik Afif Bizri za brigadnega generala ter imenovan za novega šefa vrhovnega štaba. Nadalje sta imenovana gen. Jamal Feisal ter polk. Mohamed Jarrah za poveljnika in namestnika poveljnika orožništva.

Za namestnika šefa vrhovnega štaba je bil imenovan ter obenem povišan v čin generala polkovnik Amin el Nufuri, ki bo nadomestil generala Aziza Abdul Karima.

Tisk iz Beiruta, ki si mnogo prizadeva, da bi tako osebe kot vse dogajanje v Siriji označil kot «komunistično» ali «filokomunistično», je že v preteklih dneh označil polkovnika Bizrija kot aktivnega komunista ter vodjo komunistične organizacije med sirsko vojsko. Kar pa zadeva novega podpoveljnika orožništva polk. Jarraha, gre tu za istega častnika, ki je bil v preteklem februarju na procesu proti številnim desničarjem, obtoženim komplota proti režimu v soglasju z iraško vlado, tožilec.

Libanonski tisk je vedel tudi mnogo povedati o aretacijah kakih 20 do 30 sirskih častnikov, med katerimi naj bi bili tudi generali. Toda doslej v Damasku te vesti niso potrjene, kakor tudi še ni potrdila o vesteh, da so bile v Aleppu demonstracije v protest proti odstopu dosedanjega šefa vrhovnega štaba vojske generala Nizameddina.

Generalni tajnik libanonskega zunanjega ministrstva dr. Mežib Sadaka je odpotoval v Damask, da bi dobil pojasnila o «ameriškem komplotu». Trdi se tudi, da bo Sadaka zavrnil obtožbo, da je Libanon dopuscal, da se na njegovem ozemlju shajajo «zarotniki» in prizadeval si bo, da bi dobil pojasnila, kako «so mogli sirski voditelji priti do tega, da so v zadevo potegnili tudi Libanon».

Libanon je tudi ponudil Siriji svoje posredovanje za vzpostavitev normalnih odnošajev med Sirijo in ZDA. To je sporočil libanonski zunanji minister Charles Malik v komentarju skupnega sirsko-libanonskega poročila, ki je bilo objavljeno po sestanku, ki so se ga udeležili sirski ministrski predsednik Sabri El Assali, zunanji minister Salah Bitar, že omenjeni generalni sekretar libanonskega zunanjega ministrstva Sadaka ter šef odseka za arabske zadeve v libanonskem zunanjem ministrstvu Mahmud El Bakna. V omenjenem poročilu se trdi, da je libanonska vlada zelo zaskrbljena zaradi političnega razvoja v Siriji in da želi napraviti vsak možen napor v korist Sirije.

Libanonski zunanji minister Malik je dejal: «Če sirska vlada smatra za koristno, je Libanon pripravljen ponuditi svoje posredovanje, da se vzpostavijo normalni odnošaji med Sirijo in ZDA. Predsednik Assali in Salah Bitar sta izrazila svoje odobravanje za ponudbo libanonskega posredovanja in sta se sporazumela z našima delegatoma o prihodnjih pobudah, ki bodo v nastalem položaju potrebne.» Malik je tudi dejal, da bosta obedve vladi ostali v stalnem stiku glede vprašanj, ki so jih obravnavali v Damasku in je dostavil, da je Libanon pripravljen sprejeti sestanek predsednikov vlad in zunanjih ministrov obeh držav, pri čemer prepusča sirskim voditeljem, da izberejo datum in kraj sestanka.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Aktualni portreti

Argentinec Sivori, ki ga je najel turinski nogometni klub «Juventus» za 182 milijonov lir. To je do sedaj največja vsota, ki so jo v Italiji kdaj koli dali za «nakup» kakega sportnika.

Slovita filmska igralka Leslie Caron, ki jo vsi poznajo iz znanega filma «Lili», s svojim prvim sinom Christopherjem.

V Brugham Cityu (Utah, ZDA) so med 104 tekmovalkami z 21 ameriških držav in Kanade izvolili za indijansko «miss» 19-letno Dolores Jean Shorty iz plemena Navajos, ki je bilo nekoč med najbolj nemirnimi in bojevitimi ameriškimi indijanskimi plemeni.

To je Walter Bonatti, 26-letni poklicni alpski vodič, ki ima za seboj že K 2, Grand Capucin, Dru, sedaj pa je splezal še na 4308 metrov visok Grand Pilier d'Angle, v masivu Mont Blanca, skupno z drugim veteranom Mont Blanca, 43-letnim Tonijem Gobbijem.

Cyd Chrisse, znana filmska igralka, zatrjuje, da je ena ura plesa na dan edino zdravilo proti debelušnosti in da nam hkrati varuje vitko linijo.

Sedem dni v svetu

Z nedavne konference med sovjetsko in vzhodnonemško delegacijo v Berlinu. Na sliki so med drugimi vidni Hruščev, Mikojan, Gromiko, Grotewohl in Ulbricht

Rezultat obiska Hruščeva v NDR

Čeprav je v Alžiriji in v Omanu še vedno vojna, je bilo v središču svetovnega političnega dogajanja poročilo o razgovorih med obiskom sovjetske delegacije v Vzhodni Nemčiji z voditelji združene socialistične partije in vlade Nemške demokratične republike. Alžirija in Oman sta namreč postala nekak sestavni del normalnih dogajanj in nihče se preveč ne razburja, da se tam kršijo ne samo načela o človeških pravicah, temveč tudi načela listine OZN. Omenjeno poročilo pa je važno, ker je nemško vprašanje še vedno — in tudi bo, vse dokler ne bo rešeno — ponovno v Evropi, temveč po vsem svetu.» Starec je sicer pretiraval, ker mu očitno nekaj takega trenutno koristi, vendar pa je res, da v bistvu presojajo važnost nemških volitev tako tudi v Parizu in Londonu, predvsem pa v Washingtonu, kjer jim je najbolj sumljivo, da je prepovedana in ilegalna zahodnonemška komunistična partija pozvala svoje volivce, naj glasujejo za socialdemokrate, ker se KP sama ne more udeležiti volitev.

Prav gotovo je resnica, da je bila prikrojena najprej berlinska izjava za zedinjenje, nato Grotewohlov predlog o konfederaciji in sledniič poročilo o obisku Hruščeva v Vzhodni Nemčiji v volilne namene. Po drugi strani pa je prav tako res, da vsi trije dokumenti nimajo zgolj volilnega pomena, saj so izraz stališč, ki niso nova in ki se ne bodo mogla tako lahko spremeniti. Dejstvo pa je, da za njihovo spreminjanje predvolilna borba ni najugodnejša. Spremeniti pa se bodo morala, ker vztrajanje Zahoda in Vzhoda pri starem že 12 let ovira rešitev nemškega vprašanja, ki ga bodo morali prej ali slej rešiti, če bodo hoteli odstraniti nevarnost, ki jo skriva. Kljub temu pa vsebina berlinskega poročila o razgovorih s sovjetskimi voditelji ni nevažna, ker je značilna za sovjetsko stališče — po izgonu stalinistov iz CK — do glavnih mednarodnih vprašanj, predvsem pa do razorožitve, ki jo poročilo omenja na prvem mestu. Že v uvodu namreč poudarja nevarnost atomskega oboroževanja in obsoja zahodne vlade, ki ovirajo praktično rešitev vprašanja razorožitve. Zlasti pa poudarja nevarnost, ki grozi svetu zaradi atomskega oboroževanja Zahodne Nemčije in zaradi sklepa NATO, da bodo vojske vseh držav atlantskega pakta opremljene z atomskim orožjem. Nato poročilo poudarja, da je berlinska izjava ovira za razorožitev, ker postavlja rešitev nemškega vprašanja kot pogoj za sporazum o razorožitvi. Nato obsoja poročilo pogodbo o skupnem tržišču in Evratomu, češ da poglabljata prepad med obema blokoma. Nadalje obsoja poročilo ustanovitev atlantskega poveljstva za baltiški odsek, ki bi moral biti področje miru. Predvsem je važno, da se v poročilu ponovno ponavlja že stari sovjetski predlog o umiku vseh tujih čet iz Evrope — na eni strani čet atlantskega pakta, na drugi pa varšavskega, pri čemer je Vzhodna Nemčija pripravljena pristati na nevtralno evropsko področje, kjer bi bila oborožitev omejena in pod nadzorstvom, kar naj bi pomenilo začetek ustvarjanja sistema kolektivne varnosti v vsem svetu. Nato se v poročilu ponovno predlaga federacija kot začetek zedinjenja obeh Nemčij skupaj s prepovedjo izdelave atomskega orožja na nemškem ozemlju kakor

(Nadaljevanje na 8. strani)

General Robertson (desno), poveljnik britanskih oboroženih sil in čet omanskega sultana, daje povelja pred vstopom v Izz — prvo upornško naselje, ki se je predalo

Teroristični atentati proti vladi delajo preglavice kubanski policiji. Na sliki vidimo razbito izložbeno okno neke trgovine z oblačili

To so ostanki potniškega letala, ki se je ponesrečilo v bližini Quebeca (Kanada), pri čemer je izgubilo življenje 79 oseb

PROTI BIVŠIM PARTIZANOM BRIŠKO-BENEŠKEGA ODREDA

KDAJ BO TA PROCES?

Mnogo se je že pisalo in govorilo o procesu, ki ga pripravlja že enajst let videmska magistratura proti bivšim partizanom Briško-beneškega odreda. Sedaj se je razširil glas po Beneški Sloveniji, da bo ta proces meseca oktobra pred porotnim sodiščem v Florenci. Ne vemo, ali je resnična ta novica, a ker se zopet govori o tem procesu, mislimo, da je prav, če tudi mi še nekaj povemo. Prepričani smo, da je še mnogo ljudi v Italiji in v tujini, ki ne vedo, kdo pripravlja ta proces, in ne poznajo ne vzrokov ne namenov, zaradi katerih bo prišlo do procesa. Proces proti beneškim partizanom pripravlja reakcija. Na tem procesu bodo igrale največjo vlogo kot glavne obremenilne priče osebe, ki imajo še v žepu izkaznico poraženega fašističnega režima. V seznamu obremenilnih prič vidimo ljudi, ki niso bili samo nasprotniki odporniškega gibanja v Italiji, ampak so se borili pod fašistično republiko proti temu gibanju. Te ljudi je videmska magistratura uslišala. Lahko trdimo, da je bila pod vplivom teh ljudi tudi sestavljena obtožnica, sramotna obtožnica, ki očita našim partizanom poleg drugih zločinov tudi, da so ustanovili oboroženo skupino (beneško četo), ne da bi bili imeli za to dovoljenje (!). Ko smo čitali to obtožnico našim ljudem po vaseh, so se zgražali, a se hkrati tudi smejali.

«Kaj mislijo ‚arhitekti' tega procesa,» pravijo napredni beneški Slovenci, «da bi morali naši partizani napraviti prošnjo na kolkovanem papirju in jo poslati Mussoliniju z naslednjimi besedami:

‚Ekscelenca! Ali nam dovolite, da ustanovimo oboroženo partizansko skupino, da se bomo borili proti Vašim črnosrajčnikom, ki so zasenčili svobodo narodom?'

Ta obtožnica je bedasta in tisti, ki so jo sestavljali, so smešni!»

Naši ljudje imajo prav! Ker nimajo bivši partizani Briško-beneškega odreda v rokah Mussolinijevega dovoljenja, s katerim bi jim bilo odobreno, da bi se borili proti njegovi tiraniji, in so se borili brez dovoljenja, se bodo morali zagovarjati pred porotnim sodiščem v Florenci! Sramota! To je groba žalitev za vso odporniško gibanje na svetu! To je žalitev živih in mrtvih junakov, ki so dali svoje življenje, da bi narodi sveta svobodno zadihali, je žalitev in skrunitev spomina tistih najboljših italijanskih in slovenskih borcev, kateri so s svojo krvjo pisali zgodovino nove Italije!

Beneško-slovenski partizani se ne bojijo procesa, ki ga pripravljajo. Oni so ponosni, da so prispevali k porazu fašističnega režima, in bodo povedali porotnikom v Florenci in vsemu svetu, da so v narodno-osvobodilni borbi storili svojo dolžnost! Povedali bodo, da se ne sramujejo svoje borbe, ki je ena najbolj slavnih v zgodovini.

Italijanske odgovorne oblasti bi morale videti, da procesi proti odporniškemu gibanju, ki se vrstijo eden za drugim po italijanskih mestih, samo škodujejo ugledu Italije v svetu. Služijo samo reakcijskim silam v državi in dajejo potuho poraženim fašistom. Procesi proti odporniškemu gibanju krepijo italijanski fašizem.

Mi pa, in večina italijanskega ljudstva, nočemo več fašizma, ki je zanikanje svobode in sramota civilizirane družbe. Zato je naše skupno geslo danes kot včeraj in bo jutri kot danes: Smrt fašizmu, svobodo narodom!

JANEZ JURMAN

ALI VEŠ...

— da bo v jablaniški hidrocentrali kmalu končano montiranje druge skupine treh agregatov. Ko bo začela obratovati ta največja hidroelektrarna z vso zmogljivostjo, bo dajala kakih 700 milijonov kWh električne energije letno.

* * *

— *da je obiskalo Postojnsko jamo letos že nad 122 tisoč turistov. Največ obiskovalcev je seveda Jugoslovanov, a med tujci je največ Nemcev in Avstrijcev.*

* * *

— da ima kmet Ante Carić-Simunić z otoka Hvara lepo zbirko starih helebard. S tem orožjem so se borili še njegovi predniki.

* * *

— *da imajo na Trsatu blizu Sušaka kip zmaja s petelinjo glavo.*

* * *

— da je indijska državna komisija za jezik objavila, da se bo angleščina kot uradni jezik odpravila in da bo odslej uradni jezik v Indiji hindu. Ta jezik je med indijskimi jeziki, ki jih je 14, najbolj razširjen.

* * *

— *da je zdravnik dr. Pardini z operacijo ločil novorojenčka-dvojčka, ki sta bila zraščena kot siamska dvojčka. Dr. Pardinija so poklicali k porodnici gospe Orfei Gherardi iz Casolija blizu Lucce. To je eden zelo redkih primerov take anomalije.*

* * *

— da so znane izjave zunanjega ministra Pelle o južnotirolskem vprašanju naletele pri nekaterih ministrih na kritike, češ da se ne bi smelo polemizirati z avstrijsko vlado, ker se na ta način prenaša to vprašanje na mednarodno področje. Zlasti se boje nekateri ministri, da hoče s tem minister Pella izrabiti to vprašanje zaradi svoje popularnosti, kakor je že storil leta 1953 s tržaškim vprašanjem. Nekateri ministri zahtevajo, da mora o tem sklepati vlada.

* * *

— *da je ministrski predsednik Zoli dal zapreti menzo v Viminalu, ki je bila ustanovljena med vojno in se je vzdrževala z izdatno državno pomočjo, ker je odkril, da ima samo dva stalna abonenta, a osebje, ki prejema državno plačo, šteje deset oseb in tri sestre.*

* * *

— da je sodišče v Portu na Portugalskem obsodilo pet članov «Gibanja za demokratsko unijo» na deset mesecev do dveh let zapora zaradi tega, ker so objavili razglas o Goi, portugalski koloniji na robu Indije, zaradi česar je nastal med Indijo in Portugalsko spor. Ta petorica se je zavzemala za to, da bi se začela pogajanja z Indijo. Med obsojenci je tudi znani matematik Luis Gomez.

* * *

— *da so ameriški psihologi dognali, da je najbolj priljubljen moder pisemski ovitek. Potem so po vrsti rumen, oranžen, zelen, rdeč in prav nazadnje je bel.*

OB EKSPLOZIJI PRVE VODIKOVE BOMBE

Ujetniki radioaktivnega prahu

V 20 morskih milj oddaljeni opazovalnici je devet učenjakov globoko pod zemljo prebilo 14 ur po eksploziji prve vodikove bombe na koralskem otočku Enynu - Presenečenje, ki ga znanstveniki niso mogli predvideti

«Tistega dne, ko smo v februarju 1954 kontrolirali naprave na atolu Bikini in komandne plošče v naši opazovalnici, nas je obhajala ista slutnja kot pri prejšnjih poskusih, ko smo vršili poskuse s termonuklearnimi bombami. Vendarle smo vedeli, da gre to pot za vodikovo bombo, katere uničevalna sila je enaka eksploziji 15 milijonov ton trinitrotoluola, kar pomeni, da je 1000-krat močnejša od bombe, ki so jo vrgli na Hirošimo. Opazovalnica je bila oddaljena 20 morskih milj od kraja, kjer bi morala bomba eksplodirati, pa nas njena uničevalna sila ni razburjala mnogo, kljub temu da je bila reakcija, ki jo je mogla povzročiti tako močna bomba, za znanost tedaj še velika neznanka.

«MINUS DVE URI»

Ravno je minilo poldne, ko se je naš helikopter, zapustivši kopno, vrnil na svojo matično ladjo. Tedaj sem videl poslednje ladje, ki so se oddaljevale od obale, ker je operacijski načrt predvideval odstranitev vsega brodovja s področja poskusa še pred nočjo. Ko smo dve uri preizkušali kontrolne naprave v opazovalnici, smo ponovno poklicali helikopter in z njim odleteli na kraj, kjer se je imela izvršiti eksplozija. Moja naloga je bila preizkusiti na kraju samem vse naprave, in ko ugotovim, da je vse v redu, aktivizirati bombo samo. In to sem tudi storil...

Ko so s helikopterjem odleteli še poslednji delavci in tehniki, nas je tedaj v bunkerju ostalo le devet: dr. Felt, O'Keefe, Grier in jaz, nato dr. Stewart, poročnik Cochrane, John L. Sanderson, ki je izvršil konstrukcijska dela pri postavljanju bombe, in dva radijska tehnika. Herb Grier je čakal na signal točnega časa. Ko se je v zvočniku zaslišal posebni signal, je Grier izjavil: «Sedaj je točno minus dve uri.»

Izvidniška letala niso nikjer opazila niti najmanjše ladje, vendar se je kasneje ugotovilo, da je njihovemu očesu ušla japonska ribiška ladja «Fukuru Maru» (Srečni zmaj), ki je brezskrbno lovila ribe na področju, ki je bilo oddaljeno komaj sedemdeset milj od smrtonosne cone. (Člani te posadke so dobili kasneje po telesu opekline zaradi radioaktivnega izžarevanja.)

Ko je signal za čas kazal minus eno uro, smo ponovno pregledali vse naprave. Sanderson je tedaj začel zapirati vse vhode v našo opazovalnico kakor tudi vhode v bunker, kjer se je nahajal generator. Končno je zaprl še podmorniški pokrov, ki je bil vgrajen v naš bunker, ker nismo vedeli, ali nas bodo prekrili velikanski valovi, ki bi mogli nastati zaradi eksplozije.

Ko je čas H znašal minus 15 minut, sem dejal Grieru, naj vključi avtomatsko uro, ki določa čas. Kajti v nasprotju s prepričanjem, mi ne pritiskamo na neki gumb v trenutku eksplozije. Vse, kar se dogaja, se odvija avtomatsko, vse naprave pa stavlja v pogon avtomatiziran merilec časa. Mi moremo s pritiskom na gumb le zaustaviti poskus v poslednjem trenutku, če opazimo, da nekaj ni v redu.

EKSPLOZIJA

Nekaj poslednjih sekund smo prebili v popolni tišini. Gledali smo na kontrolno ploščo, na kateri so se prižigale in ugašale rdeče in zelene žarnice. Pregledali smo tudi naprave za snemanje. Kamera za filmanje se vključi avtomatsko komaj eno polovico sekunde pred eksplozijo in tedaj snema s hitrostjo enega milijona posnetkov v sekundi. Namen jedrskih poskusov je v tem, da se zberejo vsi tehnični in znanstveni podatki, in bilo bi pravo razsipanje denarja in truda, če bi naprave za snemanje odpovedale.

— Ko zaslišimo signal, bo čas H minus ena minuta, — je dejal Grier.

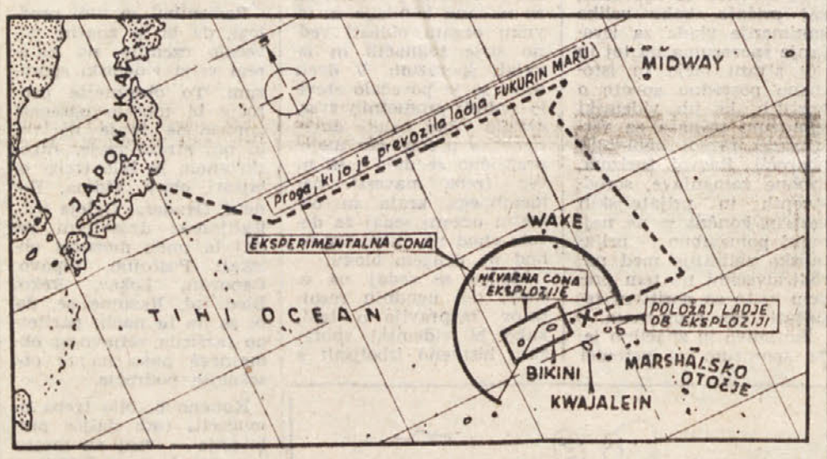

Signal je zažižgal v zvočniku.

— Trideset sekund — je javljal Grier. — Petnajst... — Vsi smo pričakovali, da bodo na plošči ostale le zelene lučke. — Deset... devet... osem... sedem... šest... pet... — je nadaljeval Grier. Vse je bilo povsem mirno razen avtomatskega merilca časa. — Štiri... tri... dva... ena... ničla...

Pogledal sem na ploščo. Ni bilo niti ene rdeče lučke. Vedeli smo, da je bomba morala eksplodirati.

— Kako je bilo? — sem vprašal po radiu dr. Gravesa, ki je bil oddaljen 40 milj na komandni ladji.

— Odlično, — sem zaslišal odgovor v zvočniku.

V našem zaprtem bunkerju nismo mogli imeti nikakega fizičnega vpogleda v to, kar se je dogajalo zunaj. Pričakovali smo edino močan potres. Toda po dvajsetih sekundah so se začele čutiti tudi pri nas prve posledice...

Betonska konstrukcija je začela nihati vedno močneje. Doživel sem nekaj močnih potresov, toda nič ni bilo podobno temu. Sunki so bili v trenutkih tako močni, da so ljudje popadali na tla. Židovi so strašno škripali. Nato se je za nekaj sekund vse umirilo, nakar se je nihanje zgradbe ponovno pričelo z nezmanjšano silo. Kot da nas je nekje hotelo iztrgati iz zemlje. Ko se je vse pomirilo, je nastopil zračni pritisk, a nato zračna dekompresija. Opazili smo, da nekje izza komandne plošče pritiska voda. V umivalniku je pričela brizgati voda kot iz vodometa. Od silnega zračnega pritiska je začelo zidovje pokati, a je vendarle vzdržalo.

Minilo je sedem minut, toda o valovih niti sluha. Nato še osem minut, nakar smo odprli podmorniški pokrov, nato pa še vrata. Nad nami ni bilo vode, pač pa prekrasna goba, ki je nastala z eksplozijo. Čudovit prizor.»

Toda s tem še ni bilo konec. Kmalu smo se morali umakniti v bunker, ker je Geigerjev števec pokazal, da se je postopno povečevalo radioaktivno izžarevanje, ker je zračni tok prinašal nanje radioaktivni prah. To izžarevanje je postajalo vedno močnejše tudi v bunkerju, tako da so izgubili tudi radijsko zvezo s komandno ladjo in so končno celo ostali v temi. Ko se je radioaktivno izžarevanje toliko zmanjšalo, da ni bilo več nevarno, se je šele začela reševalna akcija. Ponje je priletel helikopter in tako so kasno dopoldne dospeli na komandno ladjo, ne da bi tudi kdaj koli pozneje občutili kakršne koli posledice te edinstvene znanstvene pustolovščine.

Slika nam kaže reševalno skupino pod vodstvom nemškega vodiča Alfreda Heleparta (zgoraj s črno kučmo), ko gre na pomoč ponesrečenim alpinistom na Eigerju (Švica)

Mačka na dežju

Med številnimi gosti sta bila v hotelu samo dva Američana. Sobo sta imela v drugem nadstropju, eno okno je gledalo na morje, drugo pa na park s spomenikom padlim. Nad zelenimi klopmi so se v parku košatile visoke palme. Kadar je bilo lepo vreme, je vedno čepel v parku kak slikar na trinožniku. Radi so slikali rastoče palme in med njimi svetle hotelske zidove, v ozadju na levi pa modro morje.

Italijani so od daleč prihajali gledat spomenik padlim. Bil je iz brona in se je bleščal v dežju. Deževalo je. Voda je curljala po palmovih vejah, na stezah pa so se nabirale mlake. V dolgi penasti črti je med plimo prihajalo morje, potem pa se je spet umikalo in se vrnilo v še večjem zagonu. Nobenega avtomobila ni bilo na trgu z vojaškim spomenikom. Na oni strani ceste je stal natakar pod napuščem nad vrati v kavarno in se razgledoval po trgu.

Američanka je stala pri oknu. Zunaj, tik pod oknom, se je stisnila pod eno izmed zelenih miz mačka. Tako se je skrčila, da ji dež ni mogel do živega.

«Po mačko bom šla,» je rekla Američanka.

«Čakaj, jaz bom,» ji je odgovoril mož in se zravnal na postelji.

«Ne, sama bom šla. Kako si mucka prizadeva, da je ne bi zmočil dež! Pod mizo se stiska.»

Mož je dalje čital. «Da se boš zmočila,» ji je rekel. Žena je šla po stopnicah v pritličje. Hotelir se ji je priklonil, ko je stopala mimo njega. Star je bil, visok in suh.

«Dežuje,» je rekla Američanka. Hotelir ji je bil všeč.

«Si, signora, slabo vreme.» Stal je za svojo mizo na drugem koncu mračne veže. Všeč ji je bil, ugajala ji je njegova resnost, kadar je poslušal pritožbe. Njegova dostojanstvenost ji je bila všeč, prav tako pa njegov ostareli obraz in široke dlani.

Odprla je vrata in pogledala po mizah. Čez trg je stopal proti kavarni moški v gumijastem dežnem plašču. Tu nekje mora biti mačka, pod desno mizo, je iskala Američanka. Morda je že skočila pod streho. Ko je Američanka stala pri vhodu, je nekdo za njenim hrbtom odprl dežnik. Bila je sobarica, tista, ki je pospravljala njuno sobo. «Da se ne boste zmočili,» se je smejala. «Šef me je poslal.»

Američanka je stopila proti mizici pod njihovim oknom, dekle pa je nad njo držala dežnik. Mucke ni bilo več. Sobarica je pogledala razočarano Američanko: «Ali ste kaj izgubili?»

«Tu je bila mačka,» je rekla.

«Mačka?» se je zasmejalo dekle. «Mačka na dežju?»

«Da,» ji je odgovorila, «tu pod tole mizo.» Nato pa: «Tako sem si želela to mucko!»

«Pojdiva, gospa,» je rekla sobarica, «morava se vrniti, sicer boste mokri.»

Vrnili sta se po peščeni stezi, dekle se je pred vrati ustavilo, da bi zaprlo dežnik. Ko je Američanka stopala mimo mize, se ji je hotelir priklonil. Nekaj jo je stisnilo pri srcu. Pred tem človekom se je čutila tako majhno in zelo pomembno hkrati. Za trenutek je imela občutek velike pomembnosti.

Ko je stopila v sobo, je George še vedno čital. «Ali si ujela mačko?» jo je vprašal.

«Izginila je.»

«Skočila je kdo ve kam,» ji je odgovoril in se zagledal proti oknu, da bi si odpočil oči, ona pa je sedla na posteljo.

«Tako sem si jo želela,» je rekla. «Ne vem, zakaj, želela sem si jo pač. Uboga mucka je bila ves čas na dežju.»

George je spet čital, ona pa je sedla za toaletno mizo, si ogledovala profil z ene in z druge strani, potem pa si je pogledala še vrat.

«Kaj misliš, ali naj si pustim rasti lase?» ga je vprašala.

George je uprl oči v njen tilnik, ki so bili na njem po fantovsko ostriženi lasje. «To mi je všeč,» je rekel.

«Naveličala sem se,» je odgovorila, George pa se je premaknil v postelji: «Ta frizura ti lepo pristoji.»

«Rada bi imela dolge lase. Zadaj bi jih lepo počesala in povezala,» je rekla. «Rada bi vzela mačko v naročje. Božala bi jo.»

«Ali res?» se je oglasil George s postelje.

«Rada bi obedovala za mizo, ki bi bil na njej moj srebrni pribor. Pa cvetja bi rada. Želim si pomladi. Česala bi se pred ogledalom, božala bi mačko in imela nekaj novih oblek.»

«Daj no, čitaj kaj,» ji je rekel George in začel brati.

Žena se je zazrla skozi okno. Mrak se je spuščal, po palmah pa je še vedno curljal dež.

«Mačko hočem imeti,» je rekla, «moram jo imeti. Če že ne morem imeti dolgih las in vsega drugega, hočem vsaj mačko.»

George je ni poslušal. Čital je, ona pa je gledala skozi okno, kako so se na trgu prižigale luči. Nekdo je potrkal na vrata.

«Naprej,» se je George ozrl od knjige. Med vrati je stala sobarica. V rokah je držala veliko angorsko mačko, ki se je bila stisnila k njej.

«Oprostite,» se je oglasila, «gospodar mi je naročil, naj jo nesem gospe.»

ERNEST HEMINGWAY

Nagrobna vaza z upodobljeno nagrobno kapelico

PISMO IZ MILANA

NA TRIENNALI

Ogromna in zelo zanimiva razstava, ki pa je še pred nedavnim kazala mnogokje znake nedokončanosti

Milan, avgusta

Dragi prijatelj,

včeraj sem bil na Triennali. Mislim, da sem si vse kolikor toliko ogledal, saj sem hodil tam tri ure in pol in ko sem prišel domov, sem bil truden, kot bi bil nosil kamenje. Morda se mi je zato tudi zdelo, da se sploh nič več ne spominjam, kaj sem videl. Danes so moji vtisi malo bolj jasni (toda ne preveč).

Prvi in glavni vtis je pač ta, da vsa stvar še ni končana in do konca organizirana, čeprav vidiš, koliko dela in truda so stale priprave za to razstavo. Zato so pogrešili tisti, ki se jim je preveč mudilo in so prišli od daleč, da si ogledajo Triennalo, ker je v začetku še dobršen del niso mogli videti. Na razpolago še ni bilo nikakih slik in katalogov, saj so prav med tem, ko sem si ogledoval razstavo, krožili okrog fotografi in slikali posamezne dvorane. Gotovo so bili to «uradni» fotografi, ker so prosili občinstvo, naj se oddalji in naj stoji mirno, da se ne bi tresla tla.

Brž ko vstopiš, je na levo oddelek za arhitekturo. Prične se z raznimi plastikami in maketami rimskih vodovodov in mostov, preide polagoma na načrte Leonarda da Vinci in njegovih sodobnikov, nato vidiš gotske lesene strukture in kmalu si v moderni dobi. Tu so predvsem zelo številne krasne fotografije najbolj modernih stavb vsega sveta poleg maket še neizvršenih načrtov, kot na pr. tvornice Olivetti z vsemi pritiklinami v Sao Paolo (Brazilija).

Ne morem reči, da me je posebno zanimala «zlatarna», čeprav moram priznati, da so razstavljeni krasni predmeti antičnega in modernega zlatarstva.

Iz «zlatarne» prideš na razstavo «pokrajinske proizvodnje». Vsaka pokrajina, pravzaprav dežela, ima svojo stekleno izložbo; zastopane so menda skoraj vse. Mnogo je preprog, mnogo glinastih izdelkov. Lepi so leseni izdelki, kot stolice in podobno. Posebno lepa je glina s Sicilije, pa tudi Abruci in Molise ne zaostajajo. Toda edino res nova stvar so mi bile nekake košare za nabiranje oljk iz Kalabrije. Podobne so ogromnim baskovskim čepicam ter spletene iz kokosove vrvi.

V naslednjem prostoru so stekleni in keramični izdelki. Seveda je tu predvsem Murano z modernimi in fantastičnimi oblikami, v keramiki pa prednjači Neapelj. Potem dospeš do slamnatih izdelkov: stolov, naslanjačev, preprog, raznih košar itd.

Od tu pa greš po novem lesenem mostu v park k paviljonom za hišno opremo. Paviljoni pripadajo raznim državam. Toda na kratko lahko strnem svoj vtis v tole ugotovitev: če ne bi bilo na paviljonih napisano, kateri državi pripadajo, bi po samih izdelkih nikjer ne uganil, za katero državo gre. (Razen, seveda, če pogledaš knjige na policah knjižnic). Danska, Francija, Švedska, Jugoslavija, Italija — vse je narejeno in urejeno po istem kopitu. Tu se zdi, kot da je že res vse pripravljeno za Skupno evropsko tržišče (ne glede na za sedaj omejeno število držav-članic) in da kmalu nihče ne bo več imel kaj svojega.

Park sam je prazno oblečen, toda še vedno mu kaj manjka. Vrtnarji še donašajo in odnašajo zaboje s cvetlicami. V parku se vsekakor laže diha. Ker sem že tukaj, stopim pogledat, kaj je pod tistim ogromnim cirkuškim platnom. Že od daleč je nad vhodom viden napis USA. Pod tem ogromnim šotorom pa so drugi, manjši šotori, čudno razpostavljeni na trikotnike in z notranjim obsevanjem. Razstavljeni predmeti pa so zgolj paša za oči tehnikov in zadevnih trgovcev: radijski, televizijski, fotografski, filmski aparati, daljnogledi in podobno. Ko pa sem zagledal v bližini bar, sem si dejal, da je pač čas, da se poživim s skodelico kave. Stala je res samo 50 lir, bila pa je grozno zanič; toliko, da boš vedel, ko te prinese sem.

Pri bližnjem industrijskem paviljonu so mi dovolili, da vstopim pri izhodu; vhod je namreč precej oddaljen, kajti paviljon je zelo velik ter predeljen na nešteto majhnih sob, ki so povezane med seboj v pravem labirintu. Od visokega stropa vise vrvi, polne žarnic vseh barv, ki paviljon razsvetljujejo. Tu razstavljajo več ali manj vse države z razvitejšo industrijo. Vidiš najrazličnejšo posodo, naprave za kopalnice, za segrevanje in hlajenje hiš, tu so hladilniki zares «dernier cri» itd. Seveda pa je poleg vsega tega, kar zanima tudi povprečnega človeka, še vse polno stvari, katerim bodo posvetili posebno pozornost pač tehniki in strokovnjaki.

Končno si zopet blizu vhoda in preostaja ti, da si ogledaš še prvo nadstropje, kjer so zopet izdelki ločeni po državah. Spet je opaziti, da se razstavljene stvari ne razlikujejo mnogo po posameznih državah. Bolj zanimivo je, kako so te stvari razstavljene. Tu gre za originalnost in domiselnost aranžerjev oziroma specialistov za notranjo arhitekturo. In čeprav se v tem pogledu oddelki močno razlikujejo drug od drugega, ne delajo nikakega vtisa kake folklore. V glavnem gre za način namestitve in veliko, če ne največjo, vlogo ima pri tem igra senc in luči.

Češkoslovaška razstavlja na pr. samo steklo, toda na zelo originalen način. Iz majhne, svetle predsobe prideš v popolnoma temno sobo. Težke zavese zakrivajo okna. V sredi sobe pa so postavljene v dveh krogih visoke jeklene palice, na katere so pritrjene vijoličaste steklene police in na teh se bliščijo najrazličnejše vaze in kozarci. Oblike izdelkov so zelo različne, vendar ne bi rekel, da se oddaljujejo od klasičnih, kot sem ti omenil za Murano. Ob močni razsvetljavi, ki pada navpično od ogromnih žarnic, je učinek zares nepričakovan.

Tudi jugoslovanska soba je temna, a manjša. Prav tako je na originalen način razstavljenih le malo stvari: nekaj draguljev (Eza Maer in Boga Avčin), nekaj umetniških izdelkov iz gline in lesa (Milan Velbar in Vlasta Baranja), nekaj keramik (Miloš Požar in Majda Kumar), dva vzorca tekstilnega blaga (Slava Antoljak in Joško Onič) ter slikana keramika (Mila Petričič).

Zanimiv je meksikanski oddelek, španski po mojem ne pokaže nič, a te spomni na Alhambro. Potem je še francoski, belgijski... Toda ponavljam: nimaš vtisa, da gre za to, kaj se razstavlja, temveč bolj za to, kako se razstavlja.

Omeniti je vsekakor treba tudi razstavo ENAPI (ustanove italijanskega obrtništva), kjer vidiš predvsem lepe čipke in vezenine.

Kljub vsem napravam za zračenje, je vendar v razstavnih prostorih zrak težak in silna vročina. Vrnem se še enkrat v park, da vidim kipe, ki so razmeščeni tu in tam. Toda zopet — kako naj vem za vsakega, kaj je, ko pa ni nikaega napisa. Mogoče jih bodo do drugega mojega obiska že namestili, če jih še niso. Obiskati nameravam namreč razstavo še enkrat septembra ali še pozneje, ko bo bolj hladno in priporočam ti, da tudi ti prej ne prideš sem. Tedaj si bova Triennalo še enkrat skupno ogledala.

Do tedaj si pa išči zabave in razvedrila, kolikor ti čas in denar dopušča, drugod.

Iskreno pozdravljen!

I. T.

NADALJEVANJE OGLEDA TRŽAŠKEGA MUZEJA ZGODOVINE IN UMETNOSTI

DRAGOCENI PRIMERKI RIMSKE IN GRŠKE UMETNOSTI

Ohranjeni so kipi, ki so krasili rimsko gledališče nasproti palače sedanje kvesture - Lepi izdelki iz slonove kosti, brona, stekla - Okrasni predmeti, s katerimi so se lišpale stare Rimljanke

Quintus Petronius Modestus, ki je dal napraviti tržaško rimsko gledališče. Kip se je nahajal v tem gledališču

Že pri obisku lapidarija smo se seznanili s kulturnimi spomeniki, ki nam govore o dobi rimskega gospostva v teh krajih. Mnogo globlje pa lahko prodremo v spoznavanje rimske umetnosti, ako si ogledamo bogate zbirke tržaškega zgodovinskega muzeja.

V osrednjem pritličnem prostoru spoznamo kipe, ki so krasili rimsko gledališče, katerega ostanki so ob vznožju griča Sv. Justa (nasproti Avditorija). Kakor nekdaj v amfiteatru, tako stoje v tej dvorani poprsje Quinta Petronia Modesta, kipi Eskulapija, Silena, Igeje, Apolona, Venere in Knida, Minerve ter še druge plastike, od katerih so se pa ohranili le posamezni deli.

Borba gladiatorjev. Grško delo pod rimskim vplivom

Ti kipi antičnih božanstev iz začetka 2. stol. po Kr. niso izvirno rimsko delo, temveč kopije umetnin grških kiparjev. Apolon nas s svojo značilno držo — s komolcem leve roke se namreč opira na podstavek — spominja na Praksitelovo šolo. O kipu Minerve naj pripomnimo, da je nagubanost tkanine odlično pogodena.

Poleg kipov so se ohranili še deli žgane gline, katerih reliefna plastika je prav tako krasila rimsko gledališče.

Dočim pravkar opisani kipi posnemajo starogrško umetnost, pa je Petronijevo poprsje originalno delo rimskega kiparja. Iz marmorja izklesan portret je bil ustvarjen v Trajanovi dobi. V tem obdobju je rimsko kiparstvo doseglo svoj vrhunec.

In zakaj je bil Petronijev kip na častnem mestu rimskega gledališča? Ta mož, ki je bil rojen v našem mestu, je namreč po svojem povratku z vladne misije v Španiji s svojim denarjem zgradil veličastno amfiteatralno stavbo. O tem velikodušnem dejanju nam priča reprodukcija marmorne plošče, s katero je meščanstvo Tergesta izrazilo Q. Petroniu Modestu svojo hvaležnost.

Iz te dvorane pridemo mimo staroegiptovskih zbirk, katere smo preteklo nedeljo podrobno opisali, v sobo, kjer so razstavljena mnoga dela rimskih in grških kiparjev. Spoznali bomo razne portrete iz marmorja, potem številne reliefne plastike, kapitele, vaze in grške nagrobne kamne. Izredno lep je kip mladega atleta, ki ga je rimski umetnik izklesal po grškem vzorcu. To skulpturo so odkopali v Barkovljah, kjer je krasila rimsko vilo. Iz te vile so še mnogoteri mozaiki, katere vidimo tako v tej sobi, kakor tudi na dvorišču muzeja.

Izredno lepe zbirke so pa v 6. sobani, ki je imenovana «Rimska dvorana». Tu so razstavljena dela iz žgane gline, potem mala bronasta plastika, steklenina, kameje, kakor tudi izdelki rimskih zlatarjev.

Takoj pri vhodu v to dvorano ugledamo pod stekli mnogotere oljenke iz žgane gline. Bile so namenjene domači uporabi kakor tudi verskim obredom. Ti keramični izdelki so iz 1. in 2. stol. po Kr.

Oljenke kristjanov spoznamo po značilnih znakih. Na nekaterih je upodobljena palma kot simbol mučeništva, na drugih vidimo Kristusovo siglo, potem goloba, velikonočno jagnje, križe, ribo, koš z grozdjem, pelikana. Na nekaterih krščanskih oljenkah so tudi vtisnjeni tovarniški znaki.

Na židovski oljenki je prikazan značilni šesterokraki svečnik.

Potem bomo ugledali oljenko s podobo Herkula, oljenke iz dobe republike brez ročaja in s slikami živali ter vojščakov ter oljenko iz dobe imperija s podobo bika.

Posebna zbirka nas seznanja s tovarniškimi znaki izdelovalcev oljenk iz lončevine. Take značke so SEXTI, CERIAL S, FORTIS, MIA, CRESCE S.

Poleg lončenih oljenk pa poseduje muzej tudi bronaste. Krasna je na verigi obešena bronasta oljenka z zamorčevo glavo. O umetniški krasitvi bronastih oljenk nam potrjujejo tudi tiste, katerih posodica za olje je oblikovana v stopalo, ptico ter volovsko glavo.

Za redkost velja lončena čutara iz Umaga.

Pri ogledovanju mnogoštevilnih uporabnostnih predmetov nam je vzbudila pozornost bronasta žepna sončna ura (izkopana v Ogleju), potem lep tintnik, mnogi bronasti zvončki in vrčki. Se dandanes opažamo, da marsikdo uporablja tako imenovano «rimsko tehtnico». V muzeju se pa nahaja izvirna rimska tehtnica, katere kembelj je umetniško oblikovan v glavo boginje Junone. Tudi okov ojnic nam dokazuje, da so Rimljani umetniško lepotili uporabnostne predmete.

Vsekakor pa s tem še nikakor nismo spoznali vsega tega, kar so prebivalci naših krajev iz dobe Rimljanov uporabljali v vsakdanjem življenju. Pri sprehodu skozi «rimsko dvorano» boš opazil bronaste trnke in številne ribiške uteži, šestilo, bogato izoblikovane ročaje za vaze, potem jedilni pribor (žlice in vilice) ter ključavnice s ključi. Ne manjkajo niti igle. Kakor sodobna podjetja, tako so tudi rimski trgovci uporabljali pečate, da so z njimi na pošiljke vtisnili svoje ime. Ce obiščeš muzej, lahko spoznaš, kakšni so bili takšni pečati. Obenem pa imaš priliko, da vidiš kovinska zrcala, ki so bila tudi zalim Rimljankam neobhodno potrebna.

Mnogoteri kirurški predmeti te pa pouče o opremi rimskih zdravnikov.

Ženski svet je uporabljal najrazličnejši nakit, da je bil moškim očem čim bolj privlačen. Poleg bronastih prstanov in bronastih sponk so se Rimljanke lišpale tudi s krasnimi jantarjevimi okraski. Prelepi so jantarjevi prstani in mnogoteri drugi okraski iz dragocene fosilne smole, katere so bogati Rimljani poklanjali svojim izvoljenkam.

Med zlatim nakitom opazimo ogrlico, ki je bila v grobu deklice. Izkopali so jo nedaleč od Umaga. O umetnosti rimskih zlatarjev nadalje tolmačijo tolčeni zlati listi, krasno oblikovani zlati želodi, kakor tudi težka zlata igla, ki ima v kroni dragocen kamen.

Kip iz rimskega gledališča (Kopija iz Praksitelove šole)

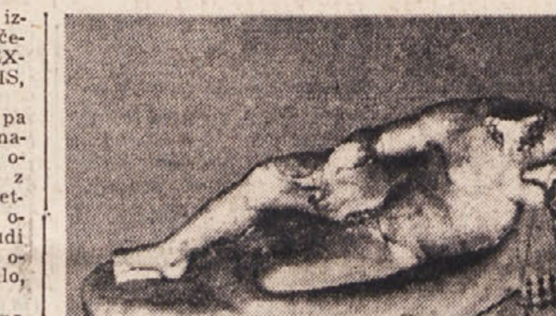

Kip iz rimskega gledališča

V zbirki prstanov, okrašenih s kamejami, spoznamo svojevrstno umetniško urezavanje miniaturnih podob v žlahtne kamne. Tu so zbrani primerki kamej grško-helenistične dobe, potem helenističnorimljanske kameje, rimljanske arhaične, grško-rimske ter rimljanske kameje. Prstan, izkopan v Ogleju, je okrašen z egiptovskim diasprom.

Pri pogledu na izredno bogato zbirko rimskih bronastih kipcev lahko spoznamo, kakšno je bilo izražanje takratnih umetnikov. Ker opažamo precejšnjo sorodnost med temi miniaturnimi kipi in stvaritvami mnogih sodobnih kiparjev, lahko brez nadaljnjega trdimo, da likovne težnje kiparjev naših dni povečini niso izvirne, temveč se mnogokrat naslanjajo na izročila arhaične umetnosti.

S temi kipci so Rimljani izražali zaobljube svojim bogovom. V naših krajih je bilo za časa Rimljanov mnogo kultov in zato tudi kipci prikazujejo različna božanstva. Tako je bila Bona Dea boginja zelo razširjenega ženskega kulta. Nadalje so častili Isido, Minervo, boga Temava, Herkula, dolihenskega Jupitra in še mnoge druge bogove.

Na Greti so l. 1904 izkopali Herkulove kipce. Iz Gradeža je mala plastika, s katero je upodobljena Igea. Tam so tudi našli kipec plesoče Lare. Izredno lepo je oblikovan kipec Iside sreče. Poglede pa tudi vabijo mali kipi Efeba, Merkurja in raznih živali.

Epirsko arhaično umetnost spoznamo v kipcu koze. Rimsko umetnost iz 1. stol. po Kr. predstavljajo kipci Merkurja z mošnjo v roki in krilastim pokrivalom, potem mala plastika osebe v pontifikalnih oblačilih (Nova vas pri Poreču) ter l. 1907 v Ulici Bramante izkopan kipec Iside sreče.

Mala kipa Minerve in rimske žene nam tolmačita izražanje rimskih umetnikov iz 2. stol. po Kr. V teh zbirkah so še zbrane stvaritve provincialne rimske helenistične umetnosti (kipec «Zmage» iz Nove vasi pri Poreču), arhaične rimske provincialne umetnosti (moški kipec), provincialne umetnosti iz Dalmacije ter dela rimskih obrtnikov. O ustvarjanju obrtnikov nam pričajo kipci Herkula, otroka z žogo in plesočega Efeba.

Med temi kipci pa niso le stvaritve rimskih umetnikov, temveč zasledimo tudi grško miniaturno kiparstvo. Med malimi [illegible] ugledamo Efeba, s katerim je predstavljena grška arhaična umetnost, satir na lovu nam tolmači izražanje grških kiparjev iz 4. stol. pr. Kr., žrtvujoča žena je pa delo helenističnega umetnika.

Nadalje moramo še opozoriti na malo bronasto arhaično plastiko grško-etruščanske vrste, etruščansko arhaičnega vojščaka, kipce, ki predstavljajo arhaično umetnost euganejske vrste ter arhaični kip iz Este, namreč upodobitev vojščaka s čelado.

In s tem še nikakor nismo pri kraju z opisovanjem zanimivosti «rimske dvorane».

Ustaviti se še moramo pri rimski medalji z upodobitvijo boginje Junone in Herkulesa ter ploščici z reliefno upodobitvijo bogov orientalskega kulta.

Izredno zanimiva je bronasta plošča, vojaška diploma, ki jo je leta 194 po Kr. izdal imperator Septimius Severus.

Izredno lepa je plošča pozlačenega diptiha. Ta je iz slonove kosti, v katero je urezana podoba, ki kaže ugrabljenje Evrope. Poleg te se nahaja še ena slonokoščena ploščica iz 6. stol. po Kr. z upodobitvijo lova na leva. Z nje razberemo rimljansko-perzijsko umetnost.

Sredi dvorane se nahaja velika omara, v kateri je razstavljena steklenina, ki so jo v glavnem izkopali v Ogleju. Steklene vaze so brezbarvne in tudi obarvane. Poleg ogrlic, steklenih posod za rože in parfeme, lahko spoznamo tudi velike žare, v katerih se še vedno nahajajo ostanki pokojnih Rimljanov.

V prvem nadstropju mestnega muzejo zgodovine in umetnosti so pa razstavljene izkopanine iz sredozemskih kulturnih središč, predvsem tiste, ki so jih našli v Tarantu in na Cipru.

V 9. dvorani je zbirka arhaičnih glinastih kipcev iz Taranta, ki so bili ustvarjeni v dobi med 6. in 2. stol. pr. Kr. Mnogo je predvsem takih glinastih ploščic, na katerih so upodobljene meduze. Te so bile nekdaj izobešene na pročelj[illegible] hiš. Potem lahko spozna[illegible]o arhaične oljenke, plošče z reliefi, pa tudi kalupe, v katere so takratni umetniki ulivali svoje kipce.

V naslednji dvorani so zbrane izkopanine s Cipra in iz Taranta. Med mnogoterimi lončenimi vrči in kipci s Cipra ugledamo na častnem mestu dva bisera grške umetnosti iz 5. stol. pr. Kr. To sta prelepi posodi, ki so ju našli v Tarantu in sta danes zaklad našega muzeja.

Prva od teh je pozlačena srebrna čaša (rython), ki ima obliko glave košute ter je ob robu okrašena s podobama dveh božanstev. Prav na dnu je mala luknjica, skozi katero so v tankih curkih spuščali opojne pijače v čaše gostov.

Drugi biser muzeja pa je pozlačeni bronasti vrč (oinochoe) z lepimi upodobitvami, ki jih je umetnik ustvaril s tolčenjem.

Kip mladega atleta, ki je krasil vilo v Barkovljah

Naš ogled umetnin starega veka pa zaključimo v tisti dvorani, v kateri se nahajajo velike vaze, okrašene s prelepimi podobami, ki na vso moč izstopajo iz črne osnove. Med temi vazami je tudi vrč za olje, katerega je prejel zmagovalec atletskih tekem.

Mp

Srebrna čaša; grška umetnina iz V. st. pr. Kr.

IVAN ZORMAN

Med ameriškimi Slovenci, v največjem centru slovenskih izseljencev, v Clevelandu v ZDA je te dni umrl pesnik, prevajalec in dolgoletni prosvetni delavec Ivan Zorman. V svojem 68. letu je podlegel raku, za katerega je že dalj časa bolehal.

Ivan Zorman, čigar ime je po večjih pesniških zbirkah dovolj znano tudi v njegovi stari domovini, se je rodil l. 1889 v Šmarju pri Ljubljani, a že kot majhen otrok z očetom odpotoval preko morja, kjer se je pozneje dokončno naselil. V Clevelandu je Zorman končal gimnazijo in filozofsko fakulteto ter glasbeno šolo. Dolga leta je nastopal med našimi izseljenci kot predavatelj, skladatelj, koncertni pianist in glasbeni vzgojitelj.

Za nas je mimo Zormanove kulturno-prosvetne dejavnosti med ameriškmi Slovenci važno predvsem njegovo drugo delo: pesnenje. Ivan Zorman se je uveljavil tako v ZDA med našimi rojaki, kot doma s pesniškimi zbirkami: «Poezije», «Pesmi», «Lirični spevi», zlasti pa s pesniškima zbirkama «Pota ljubezni», ki jo je v opremi slikarja Božidarja Jakca izdal leta 1931 v Clevelandu, in zbirko «Iz novega sveta». K temu Zormanovemu delu, ki ga prevega iskrena topla ljubezen do domovine in nežno čustvovanje iskrenega preprosteka človeka, je treba dodati še zbirko slovenskih pesmi v angleškem prevodu, ki jih je z ljubeznijo do slovenske poezije in slovenske kulture pripravil Američanom v knjigi «Slovene Poetry». Z Ivanom Zormanom smo v Ameriki izgubili pomembnega kulturnega delavca.

MORA V SIERNINGU

19. junija 1957 so v Sierningu pri Steyru v Avstriji aretirali 37-letnega Alfreda Engledeja. Priznal je, da je v šestih letih napadel šest žensk in dve od njih ubil.

Sierninško pokopališče leži zgoraj na hribu. Spodaj v vasi je veselica, muzika koraka po cesti, topiči pokajo — tu zgoraj je tiho. Zelo tiho in zelo spokojno. Pogled seže daleč čez griče, sveže travnike, svetla polja. Tudi pokrajina je prijazna, tiha in spokojna.

Tedaj se oko ustavi na svežem grobu — in podoba spokojnosti je nenadoma ugasnila, umaknila se je drugi, podobi strahote. Ponoči je pokrajina strahotno spremenjena, mrka, neprijetna, grozeča. Ljudje se zapirajo v svoja stanovanja, nihče si ne upa na cesto.

Zunaj stopa smrt, preži na vsakem polju, stezi, za vsakim grmom. Smrt v podobi človeške beštije, morilca.

Mora, ki je bila še nedavno resničnost. Sveži grob jo potrjuje. Na skromnem črnem križu je zapisano:

Tukaj počiva
Herta Feichtinger
tovarniška delavka
roj. 14. 10. 1934
umrla 10. 6. 1957

Malo besed, vendar je v njih skrita tragedija dekleta, ki je morala pri svojih 22 letih umreti. Ubil jo je človek, ki ga je poznala samo na videz, ki mu nikoli ni storila nic hudega.

Le zakaj? se vprašujete, zakaj?

Odgovor na to je tako neverjeten, da ga je skoraj težko zapisati:

Ker Alfred Engleder ni bil deset centimetrov višji...

«ŠKRAT» POSTANE ZVER

Ko je imel Alfred Engleder 4 leta, so se njegovi starši ločili. Šele osemnajst let star je spoznal svojega očeta, leto kasneje so ga poklicali k vojakom. 1947 se je po štirih letih ujetništva vrnil domov in si našel zaposlitev kot mizar v tovarni. L. 1949 se je oženil. Toda ta ženitev je bila zmota — po sedmih mesecih sta se zakonca ločila. Vzrok je bil isti kot zmeraj. Engleder je majhen. Visok je 1,60 m in razmeroma dolgo telo nosijo kratke noge. Da bi napravil vtis, hodi z dolgimi koraki in to učinkuje groteskno. Tako groteskno, da mu ženske pravijo «škrat». Manjvrednostni kompleksi so ga vsega preplavili, ga mučili in trpinčili in njegova prirojena plašnost je polagoma zrasla v plamenečo srd proti ženskam, ki so ga odbijale — pa ne samo proti njim, proti vsem ženskam! Maščeval se bo, občutile bodo njegovo moč — vsem bo pokazal!

In je tudi res pokazal: 31. julija 1951 je napadel 22-letno Elfrido Kronewetter in jo s kladivom pobil. Dekle je bilo hudo ranjeno.

Engledejeva maščevalnost je bila za nekaj časa potešena, kakor da bi mu bilo krvavo dejanje vrnilo notranji mir. L. 1952 se je oženil vdrugo, njegova žena mu je rodila troje otrok, zakon je bil srečen.

Toda možakar je vseeno rad pogledal za drugimi. In ker so ga zmeraj znova odbijale in zasmehovale — so njegovi kompleksi spet vzplamteli in ga je bes spet popadel. Noč za nočjo se je s kolesom vozil po samotnih poteh v sierninški okolici in prežal na žrtev.

SEST LET DVOJNEGA ŽIVLJENJA

23. avgusta leta 1955 je v bližnjem Hammetwaldu napadel Margareto Bayer, 6. novembra pa v Dietachu Gertrudo Brunner. In 10. novembra je v Steyru ubil bolniško sestro Bernhardino Fluch.

Kot domnevnega morilca so zaprli zdravnika dr. Hoflehnerja, češ da je bil prijatelj umorjenke in se je je hotel znebiti. Resnični morilec je molčal. Mislil si je: zdravnik je inteligenten dovolj, da se bo izmazal.

Poldrugo leto kasneje je udaril četrtič, tokrat v bližini svoje vasi, med Sierningom in Neuzeugom. Žrtev je bila Herta Feichtinger. Bilo je to 10. junija 1957.

Žandarmerija je poskušala vse, da bi izsledila morilca. Engleder je postal nervozen, hotel je zabrisati sled in je pet dni po umoru Herte Feichtinger napadel novo žrtev, 22-letno Herto Spann pri Bad Hallu, 20 km od Sierninga. Presenetil ga je motorist in morilec je zbežal. Svoje kolo in torbo z moriliskim orozjem je moral pustiti na poti.

Predmete je Engledejeva žena spoznala. Policija je s psi dan in noč preiskovala okolico, toda Engleder je bil prebrisan, ze

Alfred Engleder med aretacijo

zdavnaj ga ni bilo več v obkoljeni bližini. Že je na poti k meji — in šele dva kilometra pred ciljem mu je njegova nenasitna, krvava sla končno usodna. V grmu skrit preži pri Karlslustu blizu češke meje na lahno oblečene kmetice, ki se sklanjajo na njivi. Ženske ga odkrijejo, kličejo na pomoč in gozdar ga odpelje na carinarnico v Niederfladnitzu. Tam pove Engleder svoje pravo ime. Na policijski straznici narekuje potem svojo 35 strani dolgo priznanje. Krvava igra je končana.

Trajala je skoraj šest let. Šest let je Engleder živel dvojno življenje: podnevi je bil miren, neškodljiv vaščan, marljiv delavec in dober družinski oče — ponoči se je prelevil v razsrjeno beštijo. Kako je bilo to mogoče? Kako je lahko tako dolgo pobijal?

MORILEC JE STANOVAL POLEG ŽANDARJEV

Hiša št. 1 v Sierningu stoji nasproti cerkve. Je veliko, gradu podobno poslopje, in mu zato pravijo kar «grad». Na prvih vratih poleg vhoda, v pritličju, je pritrjena tablica z napisom A. Engleder. Tu je stanoval morilec. Tu je vsak dan zalival cvetlice, gledal skozi okno, pozdravljal znance. — «Servus, Friedl,» so mu odzdravljali in: «Ali si že slišal? Našli smo novo sled. Zdaj že zgrabimo morilca...» Niso slutili, da imajo morilca pred seboj, da je govoril o sebi, ko jim je odgovarjal: «Obesiti bi ga bilo treba, psa!» Tudi niso vedeli, da ni postajal pred oknom, da bi jih pozdravljal, marveč ker je opazoval žandarmerijsko postajo na nasprotni strani ceste in tako iz najbližje bližine zasledoval preiskavo.

Videl je, kdaj so žandarji prihajali in kdaj odhajali, kako so pripeljali Helmuta Mauharta, ki naj bi umoril Herto Feichtinger, in potem še njegovega prijatelja Walterja Latzlbergerja. Gledal je, ko so ju zaslševali, in se jim je smejal v brk.

«Nikoli se nam ne bi sanjalo, da je Friedl morilec,» je rekel mlad človek, ki stanuje v «gradu». «Bil je zmeraj priden delavec, v prostem času pa se je zabaval z otroki. Tudi prijazen je bil, dal bi vam vse, kar bi si od njega poželeli. V gostilno je šel samo včasih, in to na pivo, ampak popival je zmeraj samo doma. Večkrat smo bili pri njem in vrgli karte...»

«Z nami je igral igro Človek, ne jezi se,» je povedala soseda. «Kar naprej je pripovedoval šale in pri tem ohranil smrtno resen obraz — kako smo se smejali! Če pomislim, da je moril!» Stresla se je in nadaljevala: «Tisti večer, ko je umoril Herto, se je moja hči pozno ponoči vrnila domov. Odprla je vežna vrata in zagledala moškega, ki je po temnem hodniku hodil sem in tja. Seveda se je ustrašila in ko ga je spoznala, je še olajšano rekla: Hvala bogu, vi ste, gospod Engleder. Kako ste me prestrašili! On je samo nekaj zamrmral, da mu je žena zaprla vrata — in čez nekaj dni smo zvedeli. Če se spomnim na to, mi klecnejo kolena...»

Sierninški prebivalci mislijo dosti na moro, ki jih je toliko let tlačila. Še zmeraj ne morejo verjeti, da je morilec živel med njimi in so ga celo spoštovali. Zato je njihovo ogorčenje brezmejno. «Glejte, na kol bi ga bilo treba privezati in ga vleči po cestah, dokler ne bi bilo po njem...»

«Ali res niste opazili nič sumljivega?» so vprašali tudi Engledejevo ženo, «niste bili v skrbeh, ko ga ponoči ni bilo domov?»

«Zadnje čase je bil res malo drugačen,» je odgovorila žena, «in tudi prej je bil malo komičen. Zvečer ga pogosto ni bilo domov. Ampak to se zgodi tudi drugod — kako naj bi mislila kaj slabega?»

Da, kdo bi mislil na zločin, če se kakšen znanec malce čudno obnaša? Kdo bi sploh mislil na kaj takega? In v tem je jedro problema.

«Žandarji naj bi mislili na to,» pravi marsikateri vaščan, kar je danes kajpak lahko reči. Najlaže.

GNUSNA RADOVEDNOST

Sierning je danes «turistični» kraj. Sem prihajajo trume radovednežev, da bi videle prostor, kjer je bila umorjena Herta Feichtinger, in vsak otrok že ve, kam naj jih napoti. Na njivi sta še dve čudno temni lisi. «Zdaj po dežju se kri bolje vidi...» vneto razlaga neka podjetna ženska.

Grozno. Nagnusno.

Grozno, ker si lahko predstavljamo, kako je v žitu prežal morilec s kladivom v roki; da je nekdo slišal krik, pa je menil, da so ljudje, ki se vračajo iz gostilne. Le kdo bi mislil na kaj drugega!

Neizmerno žalost je povzročil Engleder v vasi, toda ljudje so dobri do njegovih otrok in žene. «Kaj bo z nami?» vprašuje žena z objokanimi očmi. Z otroki se je preselila k tašči, ker je njeno stanovanje zapečateno. Četrtega otroka nosi pod srcem. Kdo bo skrbel še zanj?

Hude besede padajo o Engledeju, o ženi samo sočutne in blage.

Še dve družini sta tu, ki ju je morilec prignal skoraj na rob obupa: družini Mauhart in Hoflehner. Helmut Mauhart, gostilničarjev sin, je bil prijatelj Herte Feichtinger. Zaprli so ga — in Helmut je umor priznal! Zakaj, še danes ne vedo. Tepen ni bil, priznanja mu niso izsilili, niti ga niso pretrdo zaslševali. Je bil strah, je bila zmedenost, ki je v 18-letnem fantu sprožila «kratek stik»?

TRNOVA POT NEDOLŽNEGA

Dr. Hoflehnerja usoda je še hujša. Postal bi skoraj žrtev justične pomote.

Dr. Guenther Hoflehner, zdravnik v deželni bolnišnici v Steyru, je bil prijatelj bolniške sestre Bernhardine Fluch. Tistega večera je bil z njo domenjen, našel pa jo je mrtvo. Izvedenec za sodno medicino je ugotovil, da je bila umorjenka noseča in da je bila ubita z avtomobilskim dvigalom, kakršnega je imel dr. Hoflehner v svojem avtu. Dr. Hoflehnerja so zato aretirali in mu z vsemi sredstvi poskušali izsiliti priznanje. Potem se je izkazalo, da dekle ni bilo noseče. S tem je odpadel motiv. Čez pol leta so zdravnika izpustili. Vendar trnova pot še ni bila pri kraju. Prijatelji in znanci so ga zapustili, vsak dan pa so prihajala anonimna pisma: «Morilec! Proč iz našega mesta!» Proces za povrnitev škode je že prva instanca zavrnila — in tedaj je priznal Engleder! In udarci z dvigalnikom so bili nenadoma udarci z navadnim kladivom! Po dveh dneh je ministrstvo za notranje zadeve sporočilo, da je dr. Swoboda, višji policijski svetnik v steyrskem komisariatu na lastno željo premeščen...

Tako je pojasnjena vrsta zločinov, kakršnih Avstrijci od konca vojne ne pomnijo. Zločinec čaka na svoje plačilo. Sierninška mora je izginila.

«LA LÉGION ETRANGÈRE»

Kaj vse skriva to ime

Ko so hoteli pred kratkim zmanjšati vojne izdatke v francoski republiki, se je temu minister za obrambo upiral ter izjavil, da števila francoskih vojakov v raznih francoskih posestvih ni mogoče zmanjšati. V Alžiru se bori okoli 400 tisoč Francozov proti alžirskim partizanom. Poleg te navadne vojske pa imajo tudi tujsko legijo, ki je znana po vsem svetu ne le zaradi svojevrstne ureditve, temveč tudi zaradi specifičnih nalog, ki jih ima v borbi za interese Francije. Da si ta država lahko zagotovi red in varnost v prostranih kolonialnih posestvih, so poleg navadnih potrebne tudi posebne vojaške sile, ki so za take naloge dobro izurjene ter podvržene strogi vojaški disciplini — to je «la legion etranger». V tej vojski morajo biti taki ljudje, ki so fizično in moralno sposobni ter lahko premagajo vse težave in nevšečnosti, ki se pojavljajo v afriški puščavi ali kje drugje. Umevno je torej, da ni mogoče uporabljati v takih okoliščinah navadno vojsko in so potrebni za sestavo čet v sklopu tujske legije prostovoljci, povečini tujci. Naši bralci se bodo verjetno spominjali, ko so pred nedavnim uprizorili vojaki, namenjeni v Alžir, demonstracijo in je morala nastopiti policija za vzpostavitev reda.

V tujsko legijo se pripravljajo taki (in jih ni malo), ki ne premislijo daljnosežnih posledic svojega koraka in skušajo pozneje popraviti nepremišljeno dejanje, toda tedaj je že prepozno. Če pazljivo beremo časopise, lahko večkrat opazimo vesti o kakem poskusu bega manjše ali večje skupine legionarjev z ladje med vožnjo ali pa ob drugih priložnostih. Beg pa ni lahek in se večkrat konča s smrtjo.

Po raznih podatkih in v razgovoru z bivšim legionarjem sem zvedel, da tvorijo legijo večinoma mladinci, ki se podajajo v to «avanturo» iz opravičljivih in večkrat neopravičljivih vzrokov. Kaj je gnalo te mladince, da so zapustili domove in se podali v to, kar odsluženi legionar imenuje «zemeljski pekel»? Poleg pustolovcev, katerim je bilo domače življenje preveč enolično, je med njimi tudi mnogo razočaranih; ta je doživel neuspeh v ljubezni, onemu je spodrsnilo v šoli, tretji je bil v težkem premoženjskem stanju ali brezposeln itd. Ne manjka pa tudi navadnih kriminalcev, ki so se zatekli v legijo pred roko pravice.

Po raznih zapadnoevropskih državah je več zbiralnih središč, ki seveda delujejo ilegalno, kjer vabijo mladince, in med temi tudi mladoletnike, z laskavimi obljubami ter jih potem skrivaj vtihotapijo čez mejo. Neka zahodnonemška publikacija je objavila, da se je od konca vojne do danes zateklo v francosko tujsko legijo okoli 200 tisoč Nemcev.

Kakšno je legionarjevo življenje in kaksna je njegova «kariera»? Prva etapa za vstop v legijo je Marseille, kjer je znana vojašnica Fort Saint Nicolas. Tu mora novi prišlec izpovedati vse o sebi in še posebno vzroke, ki so ga privedli do tega koraka. Kandidatove izjave in njegov življenjepis hranijo v ogromnih arhivih. Za sprejem imajo prednost razni politični begunci (posebno v zadnjih časih je njihovo število visoko), sprejemajo pa tudi navadne kriminalce. V tujski legiji je našlo zavetišče tudi veliko število vojaških ubežnikov, med katerimi je visoko število bivših pripadnikov Afrika Korps nemške Hitlerjeve Wehrmacht in italijanskih fašistov. V kolikor pa bi se zdela kakemu uradniku neka oseba sumljiva, jo izroči civilnim oblastem ali pa se je odkrižajo z navadnim izgovorom, da je potreben nov zdravniški pregled. Ker pa hoče imeti legija le zdrave in krepke vojake, na zdravniškem pregledu odbijejo nad 25 odstotkov kandidatov. Po dveh tednih posebno trdega vojaškega življenja pa zaprosi za nadaljnjo izpustitev še nadaljnjih 15 odstotkov, nakar sledi pogodba in vkrcanje v Afriko. Tedaj se pred legionarjem odpira novo življenje, za seboj pa pušča družino, domovino in sploh vso preteklost.

Glavni štab legionarskih sil je v malem alžirskem mestecu Sidi Bel Abbesu, ki ima kakih 25 tisoč prebivalcev ter 300 javnih lokalov z ženskami, poznane pod imenom «žene-legionarke», ki pa se ne razlikujejo od navadnih prostitutk, katerih je na stotine vsepovsod, kjer se nahajajo vojaške posadke. V tem mestecu čaka nove legionarje še nekaj časa posebne stroga vojaška služba brez oddiha ter še druge, večkrat absurdne obveznosti, ki imajo le namen, da legionarja duševno in fizično popolnoma izpremenijo. Te oddelke vodijo povečini Nemci in razumljivo je, da vse to deluje na legionarje tako močno, da čisto pozabijo na vso svojo preteklost. Vsemu temu pa se pomaga afriško okolje, odtrganost od sveta in enolično življenje. V Sidi Bel Abbesu se pričenjajo prva razočaranja, posebno med tistimi, ki so se podali v legijo, željni bogastva. Legionarjeva plača je nizka in še ta denar mu ostane le malo časa v žepu, kajti Sidi Bel Abbes mu ga kmalu izvabi s svojimi lokali, igralnimi kartami in drugim. Med raznimi nevšečnostmi, ki napadajo legionarje, je tudi bolezen imenovana cafard, ki napada vojake tako, da jim vzbuja domotožje in željo po samomoru. Bolezen sama pa je tudi nalezljiva in se odraža v tem, da se v določenem času vršijo samomori eden za drugim.

In še ena zanimivost, katero sem zvedel o francoski «la legion etranger»! Med vsemi francoskimi edinicami ima legija največ vojaških odlikovanj, to pa zato, ker legionarji sčasoma spoznajo, da ne bodo bogati, in ostaja še edina njihova želja, da si pridobijo čim več vojaških časti in odlikovanj. To legionarsko hrabrost je opisal ob neki priliki francoski general Negrier s temi besedami: «Druge vojaške edinice znajo zmagati, legija pa zna samo umreti!»

Tistim legionarjem, ki ostanejo po odsluženem roku še pri življenju, pa na stara leta legionarske oblasti jim dajo kako slabšo službo, ali jih razpošljejo po raznih «hišah počitka», ki so posebno številne v Alžiru; v Franciji sami je takih hiš malo, kajti Francozi hočejo čim manj stika z njimi.

M. BAN

Resnica o «*Dami s kamelijami*»

Ljubila je kamelije, ker ne dišijo; kandirano grozdje, ker je brez okusa in bogate moške, ker so brez srca

Ni ga menda, ki ne bi poznal žalostne zgodbe lepe «Dame s kamelijami», ali Margherite Gautier, kot jo je imenoval Alexander Dumas v svojem romanu, ki je zaslovel daleč po svetu in katerega zgodbo je izkoristil za eno svojih najlepših in najbolj popularnih oper «Traviato» tudi sam Giuseppe Verdi. To zgodbo so izkoristila tudi razna gledališča in filmska podjetja in vedno z velikim uspehom. Samo spomnimo se «božanske» Grete Garbo v vlogi Dame s kamelijami, ali pa drugih velikih gledaliških umetnic, ki so se v tej vlogi prav tako uveljavile. Zgodba je torej znana in popularna. Gre za lepo dekle, z imenom Margherita, ki se vdaja lahkemu življenju. Med tedanjim bogatim svetom pa ne slovi samo po svoji lepoti in ljubezenskih dogodivščinah, temveč tudi po tem, da nosi s seboj vedno šopek kamelij, njenih najljubših cvetic. Odtod ime «Dama s kamelijami». Nekega večera sreča v družbi svojih prijateljev mladega aristokrata Alfreda. Na prvi pogled se zaljubita. Margherita pozabi na vse svoje ljubimce, Alfred pa na to, da je to ženska dvomljive čednosti in preteklosti. Zapustita Pariz in se preselita na deželo, kjer uživata ljubezen. Za to zvezo izve Alfredov oče. Takoj se odpelje k sinu, toda doma najde samo Margherito. V razgovoru ji pove, da se Alfredova sestra ne bo mogla poročiti, če brat ne bo prekinil te sramotne zveze. Margherita sklene žrtvovati se za Alfreda in njegovo družino ter mu zbeži, pri tem pa uredi vse tako, da bo Alfred mislil, da ga je zapustila, ker ga ne ljubi več in ker se ji je zahotelo prejšnjega življenja. Ves obupan se Alfred vrne k svoji družini, Margherita pa se iz žalosti preda razsipnemu in razkošnemu življenju, ki kaj kmalu spodkoplje njeno rahlo zdravje. Ko Alfred spozna veličino njene ljubezni in žrtve, je že prepozno. Margherita izdihne v njegovem naročju.

Takšna je zgodba tega nesrečnega dekleta, kot nam jo je napisal Alexander Dumas. Toda ta slavni pisec je poznal resnično Margherito in o njenem pravem življenju vam hočemo povedati nekaj besed.

Bilo je 3. februarja 1847 v Parizu. Nebo je bilo oblačno, vreme pusto in hladno. V majhni sobici v ulici Boulevard de la Madelaine se je tistega dne borila s smrtjo mlada ženska. Ob njej je bil le pes Tom in pa zvesta služabnica Clotilde. Z ugasujočim pogledom se je bolnica še enkrat obrnila do vrat, nato pa izdihnila. Bilo ji je triindvajset let, imenovala pa se je grofica Perregaux. Dva dni kasneje je mrtvaški voz, poln belih kamelij, odpeljal njene posmrtne ostanke. Ljudje so z začudenjem gledali za mrtvaškim vozom; grofice Perregaux ni nihče poznal. Kdo bi jim tudi obrazložil, da je bila ta nepoznana ženska, tako slavna in oboževana, Marie Duplessis, poznana pod vzdevkom «Dama s kamelijami»...

Marie je bila hči zelo revnih staršev. Njen oče je bil skoraj vedno brez dela in poleg tega velik pijanec in nasilnež. V svoji pijanosti je nekega večera zažgal hišo, v kateri je bila žena z Marie in mlajšo sestrico, in pravi čudež je bil, če niso takrat zgorele. Po tem dogodku očeta ni bil odomov. Ko se je vrnil, je začel prodajati svojo nčer vsakomur, ki mu je plačal za piti. Končno jo je prepustil ciganom za borih nekaj denarjev.

Kako je Marie zbežala ciganom in prišla v Pariz, ni znano. Ne sme se pa pozabiti, da je bila prav gotovo ta njena bedna mladost glavni vzrok, da je Marie zašla med lahkoživke, da je kot taka zaključila svoje, še tako kratko življenje. Toda kdor jo je poznal, piše o njej kot o enem najčistejših deklet, ki je tudi tako umazan posel ni mogel ponižati ali onečastiti.

14-letna Marie je dobila najprej zaposlitev v neki pralnici. To delo je bilo za njeno šibko zdravlje vse pretežko. Pustila ga je in se zaposlila pri neki modistki. Tu je doživela tudi prvo ljubezen. Njen prvi ljubimec je bil mladi pisar nekega bližnjega advokata. Po nekaj tednih jo je pisar zapustil. Sledili so mu drugi in za temi zopet drugi. Vsem tem je predstavljala Marie prijetno razvedrilo in mikavno ljubezensko dogodivščino, za Morie so pa to bila težka razočaranja, ki so jo končno pripeljala na pot lahkoživke. Marie je postala redna obiskovalka nočnih lokalov v ulici Moufjetard, ali pa Cafe du Luxembourg. Takoj je vzbudila pozornost moskih, ki so ji ponujali tudi svoje imetje samo za urico ljubezni. Tam je spoznala tudi starejšega gospoda, lastnika velikih hotelov. Ta se je blazno zaljubil v Marie, ki jo je imenoval tudi «moj mali demon». Kupil ji je lepo stanovanje v Rue de l'Arcade. Ničesar ji ni manjkalo, vendar jo je življenje ob tem starem človeku utrujalo. Nekega večera ga je preprosila, da jo je peljal na ples v Prado. Medtem ko je sledila z očmi parom, ki so se vrteli mimo njune mize, je sanjala o resnični ljubezni, o moškem, ki ne bi bil tako bogat, niti tako star. Vtem se ji je približal mlad aristokrat in jo povabil na ples. Ime mu je bilo grof Agenor Guiche. Simpatija je bila med obema tako velika, da je Marie brez pomisleka že čez nekaj dni zapustila svojega starega bogataša. Pri grofu de la Guiche je začela živeti kakor prava dama. Naučila se je lepega govorjenja, izbranega vedenja, naučila se je igrati na klavir in biti izvrstna gospodinja. Kaj kmalu je postalo njuno stanovanje zbirališče pariške aristokracije in bogatašev. Toda tudi v tem življenju ni bila srečna. De Guiche je bil dober in plemenit do nje, vendar to ni bil moški, ki ga je ona z vsem srcem sanjala in želela. Zato ga je odslovila. Sledili so mu drugi in še drugi, dokler ni prišla vrsta tudi na Aduarda de Perregauxa, junaka vojne pri Abd el Kadeu. Ta človek, ki mu je življenje dalo vse — denar, slavo in čast, se je zaljubil v miado Marie, kot se še ni bil nikoli. Toda Marie ni ljubila niti njega. Še vedno je pričakovala svojo veliko ljubezen. Perregaux je z žalostjo spoznal resnico in se umaknil. Toda ostal ji je zvest do smrti.

Končno je prišel tudi za nesrečno Marie dan, ko je srečala svojo veliko ljubezen. Kot ljubica starega grofa von Stackelberga je prisostvovala velikemu plesu v Variètès. Na plesu je bil tudi Alexander Dumas, sin slavnega pisatelja Dumasa. Ko je zagledal Marie, ga je njena lepota povsem prevzela. «Bila je visoka, vitka, s črnimi očmi in belo poltjo. Imela je majhno glavo, podolgovate oči, rdeče ustnice in najlepše zobe na svetu,» je privovedoval svojim prijateljem, ko se je kot pijan vracal s plesa. Še isti večer je Marie povabila Dumasa in njegove prijatelje v svoje stanovanje. Ko je bila zabava na vrhu, je Marie nenadoma prebledela in stekla iz sobe. Dumas jo je čez nekaj časa našel v njeni spalnici vso bledo in prepoteno. Na nočni omarici je bil kozarec vode in v njej sledovi krvi. Vsa mrzlična se je stisnila k njemu in zašepetala: «Umiram.» «Ne, ne smeš, ne pustim!» je zakričal Dumas in jo še tesneje stisnil k sebi. «Oh, hvala ti, ne pusti smrti k meni, prosim te,» mu je odgovorila.

Od tiste noči dalje sta se ljubila. Bila je to prav gotovo največja Marijina ljubezen. Toda Dumas ni bil bogat in življenje z Marie ga je pripeljalo v vedno večje dolgove. Marie mu je hotela iz teh dolgov pomagati na ta način, da ga je zapustila — tako vsaj zatrjujejo nekateri tedanji kronisti; po mnenju drugih je Dumas zapustil Marie. Bodi tako ali drugače — nekaj brez dvoma drži, in sicer, da Marie nikoli ni pozabila te svoje ljubezni. Zaljubila se je še v slavnega skladatelja in pianista Liszta in tudi on je njo ljubil. Obljubil ji je celo, da jo popelje v Turčijo, češ da jo bo tamkajšnje podnebje ozdravilo. Bila sta domenjena, da se dobita v Budimpešti, toda Liszta ni bilo na sestanek. Na svoji turneji po Nemčiji je našel nove ljubezni in pozabil na Marie.

Marijino zdravlje se je vidno slabšalo. Menjala je še nekaj ljubimcev, toda pri nikomur ni imela obstanka. Ko je videla, da gre življenje h kraju, je uslišala prošnje svojega starega ljubimca Perregauxa in se z njim februarja 1846 v Londonu poročila. Vrnila se je v Pariz in začela zopet z razsipnim življenjem. Zaman so ji prijatelji prigovarjali, naj se pazi in naj posluša nasvete zdravnikov. Kot bi hotela do kraja užiti življenje, se je Marie potikala od zabave do zabave in s se večjo naglico menjavala ljubimce. Bolezen in razsipno življenje sta privedla Marie, da je začela prodajati svoj nakit in zlato. Smrt se je je usmilila prej, preden je prodala še zadnjo vrednost. Pri pogrebu so bili navzoči mož, Dumas in celo Dickens. Takoj po pogrebu so upniki navalili v njeno stanovanje. Česar niso oni odnesli, so odnesle ženske, med njimi tudi nekatere bogate, ki so hotele imeti spomin na «Damo s kamelijami».

PAULINE SASSARD

Pred tem ogledalom se je česala «Dama s kamelijami»

Podoba «Dame s kamelijami», katero je naslikal slikar Alarico Galtia po zgodovinskih podatkih in po opisu A. Dumasa

MAURICE LEBLANC

3.

ARSENE LUPIN SE ŽENI

«O, lopov!»

«Vse si je izmislil, vse preračunal, stric, še celo atentat na samega sebe, da bi odvrnil s sebe kakšen sum.»

«Toda zakaj? Zakaj so bile te podlosti potrebne?»

«Angelika bo dobila enajst milijonov, stric. Vaš notar v Parizu bi moral izročiti lažnemu d'Emboisu drugi teden vrednostne papirje in zločinec bi bil z njimi pobegnil. Davi ste mu sami podarili pet sto tisoč frankov v državnih zadolžnicah. Nocoj ob devetih jih bo izročil pod gradom, v bližini velikega hrusta enemu svojih pajdašev, ki jih bo jutri v Parizu prodal...»

Vojvoda de Sarzeau-Vendome je vstal. Z velikimi koraki je začel besno meriti sobo.

«Nocoj ob devetih,» je dejal. «No, videli bomo... takoj bom obvestil orožnike...»

«Arsene Lupin se na orožnike požvižga.»

«Takoj bom brzojavil v Pariz.»

«Da, toda pet sto tisoč frankov! In potem pomislite na škandal, stric. Vaša hči Angelika de Sarzeau-Vendome je poročena s tem nepridipravom, s tem razbojnikom! Ne, tega ne smete storiti!»

«Kaj pa naj storim?»

«Kaj naj bi storili?»

Nečak je vstal in stopil k omari, v kateri je viselo več pušk. Vzel je eno izmed njih in jo položil pred starega plemiča na mizo:

«Tam doli, stric, v puščavskem ozemlju nikoli ne obvestimo orožništva, če se znajdemo pred nevarno zverjo. Kar karabinko vzamemo in zverino pobijemo, ker bi nas drugače ona raztrgala.»

«Kaj misliš s tem?»

«No, da sem se tam doli navadil izhajati tudi brez orožništva. To je sicer nekoliko površna pravica, toda prav dobra. Verjemite mi, v tem položaju je celo edino pravilna! Ko bo zver mrtva, jo bomo že kje zagrebli.»

«In Angelika?»

«Šele potem ji bomo vse povedali.»

«Kaj bo z njo?»

«Ostala bo, kakor je po zakonu, moja žena, žena pravega d'Emboisa. Jutri vas zapustim in se vrnem v Alžir. Čez dva meseca bova ločena.»

Bled, z blodnimi očmi in drgetajočimi koleni je vojvoda poslušal. Zamrmral je samo:

«Ali si pa tudi prepričan, da mu pajdaši na ladji ne bodo ničesar sporočili o tvojem begu?»

«Do jutri ničesar,» je odvrnil d'Emboise. Potem je nadaljeval: «Nocoj ob devetih bo šel Arsene Lupin k velikemu hrastu nedvomno po poti okoli starih nasipov, ki za-

MODNI POMENKI

V modi že šest tisoč let

Moda oblek, čevljev in pričesk se spreminja iz leta v leto, iz meseca v mesec, toda moda biserov (perl) ostaja nespremenjena in bo trajala, dokler bo ženska še kaj dala na svojo zunanjost. Noben dragulj, noben dragoceni kamen ni užival med ženskim svetom toliko občudovanja in poželenja, kot ga uživa biser, ki je brez dvoma najlepši okras in nakit.

Danes ima ovratnico iz biserov že skoraj vsaka ženska. Seveda so ti biseri umetni in še zdaleka ne tako lepi kot pravi. Toda kdo bi si lahko privoščil prave bisere. V starih časih samo kraljevske in cesarske družine, danes pa samo najbogatejše dame sveta. Toda tudi nedosegljivost pravih biserov ni zmanjšala v očeh žena njihove lepote in želje, da bi jih tudi same imele, pa tudi če samo ponarejene ali pa umetno vzgojene.

Kdo je prvi odkril biser? Pravijo, da je bilo to pred mnogimi tisoč in tisoč leti. Predstavljajte si začudenje prvega ribiča — verjetno ribiča z indijske obale — ko je v ostrigi — biserni školjki — ki jo je odprl, da bi pojedel njeno meso, zagledal prvi biser. Ni bil potreben nasvet draguljarja ali zlatarja, da bi ga opomnil na njegovo vrednost. Njegova lepota je sama govorila.

Azijski, indijski in egipčanski narodi so bili prvi, ki so se nad biseri navdušili in jih začeli uporabljati kot okras, mnogokrat pa tudi kot talisman.

Modo ogrlic iz biserov (perl) so uvedle pred več ko dvatisoč leti perzijske princese, njih možje so se pa »zadovoljili« s tem, da so nosili en sam biser v desnem ušesu. Rimljani so z biseri okrasili vse glavne kipe božanstev in njih oltarje in seveda tudi svoje žene. Cesar Cesare Augustus je uporabil biser tudi kot propagandno sredstvo za povečanje števila rojstev. Prepovedal je nositi bisere vsem neporočenim in onim ženskam, ki niso imele otrok, medtem ko je vzpodbujal ostale, da so se čimbolj krasile s tem dragim nakitom.

Medtem ko je prve zbiralce biserov privlačevala le njihova lepota in vrednost ter so se kaj malo brigali, kako ti nastajajo, vemo mi danes, da je biser »plod« velike bolečine ostrige, ki hoče iz svoje sredine izločiti smet ali drobec peska s tem, da to stvar obda z isto snovjo, ki prekriva notranjost njene školjke.

Barva, blesk, oblika in velikost dajejo biseru njegovo vrednost. Lepa ogrlica iz pravih biserov lahko doseže vsote od 8 in še več milijonov lir. Biseri izredne velikosti imajo seveda neprecenljivo vrednost.

Mikimoto — stari kitajski trgovec ostrig in drugih školjk, je bil prvi, ki je začel umetno gojiti bisere. V začetku je ostrige odpiral in polagal vanje majhna tuja telesca, okrog katerih je ostriga potem napravila biser, kasneje je začel ta tuja telesca vbrizgavati, kar je imelo za posledico, da je dobil mnogo lepše in svetlejše bisere.

Najbolj znana v zgodovini draguljev sta bisera v obliki hruške, ki jih je nosila Kleopatra. Po zgodovinskih podatkih naj bi bila enega teh Kleopatra na slavnosti v počastitev Marka Antonija raztopila v kozarcu kisa in nato izpila. Največji biser na svetu, ki je tehtal 120 karatov, je kupil španski kralj Filip IV., najlepše bisere pa je imela Katerina Medicejska, ki jih je kasneje poklonila nesrečni kraljici Mariji Stuard.

Vidite, drage čitateljice, taka je kratka zgodovina tega prelepega okrasa. Vem, da ga nobena izmed vas nima, in težko, da bi ga kdaj tudi imela (če seveda ne postane milijarderka). Pa nič za to — me se zadovoljimo tudi z imitacijo. Danes imamo v prodaji že vse vrste umetnih biserov, od katerih so najbolj cenjeni biseri, imenovani »Majorca«.

No, če boste kdaj v dvomu, ali imate pred seboj pravi, umetno vzgojeni ali sploh umetni biser, vam povem še to: če gledamo prave bisere s spetroskopom, opazimo, da mečejo svetlobo v obliki maltешkega križa, umetno vzgojeni pa delajo le svetlobne kolobarje. Pa vam menda ne bo potrebno takšno proučevanje, kaj?

—ca.

KRIŽANKA

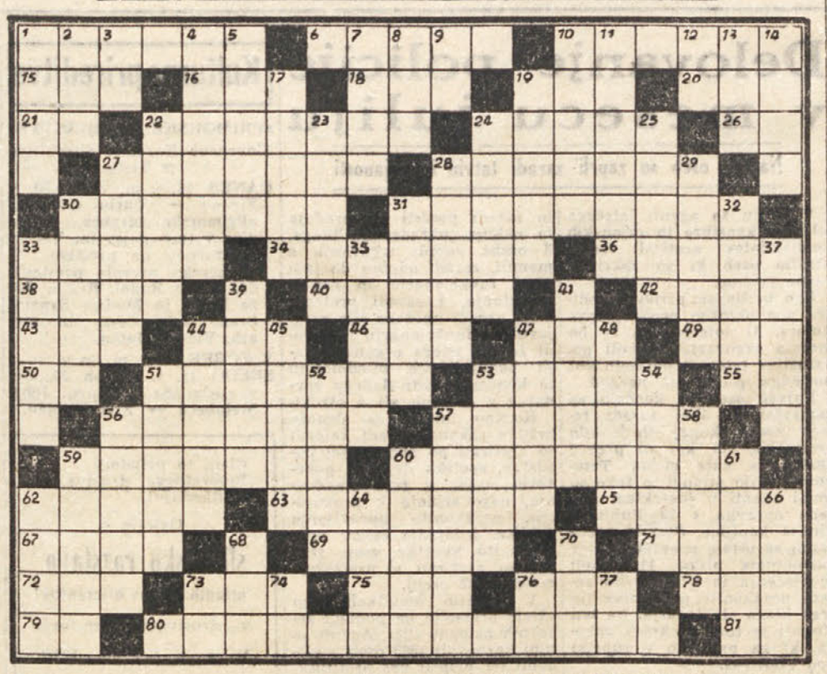

Besede pomenijo:

VODORAVNO: 1. jug. šahovski mojster; 6. pristanišče na Jadranu; 10. važno pri računstvu; 15. švicarski kanton; 16. kovaško delo; 18. zgoden; 19. južni veter; 20. griček; 21. oblika pom. glagola; 22. nadrobljen; 24. zaimek; 26. tretja in šesta črka besede pod 22. vod.; 27. bivši sovjetski zun. minister; 28. dobitek; 30. oblika gl. krmariti; 31. dvorana v Trstu; 33. zrakoplov; 34. mrzel veter; 36. masira; 38. kmet; 40. obrtnik; 42. vrste; 43. luka na Jadranu; 44. pritok Varte; 46. tenniška igra; 47. gozdna rastlina; 49 obžalovanje; 50. lat. veznik; 51. športna igra; 53. vsem dostoben; 55. kratica; 56. grški jepotec; 57. špartanski kralj; 59. pridobiva sol; 60. začimbe; 62. starogrško oblačilo; 63. oblika glagola napasti; 65. moško ime; 67. prvi človek; 69. smoter; 71. it. moško ime; 72. svatovanje; 73. pletena posoda; 75. hlod; 76. žuželka; 78. bajeslovno grško podzemlje; 79. znak za americij; 80. oblika tesnega prijateljstva med ženskami; 81. japonska mera.

NAVPIČNO: 1. mesto v Istri; 2 dobe; 3. japonska mera; 4. ponesnažen s kapljami; 5. obroček za nasajanje kose; 7. prislov; 8. industr. rastlina; 9. veznik; 10. teniški lopar; 11. zdravnik; 12. medmet; 13. del obraza; 14. muslimanski duhovnik; 17. ukažem; 19. musl. moško ime; 22. slabost; 23. šaljivec; 24. mesto na Jadranu; 25. slovenski nabožni pesnik; 27. učenec; 28. prevrhitev; 29. kemična prvina; 30. mera za zlato; 31. športnik; 32. srdit; 33. poljski sadež (pomanjš.); 35. mejaš; 37. umetniški izdelek; 39. zlat denar; 41. francoski skladatelj; 44. merska priprava; 45. dolga povest; 47. Massenetova opera; 48. kemična prvina; 51. orjem; 52. mesto na Južnem Tirolskem; 53. letni čas; 54. tnalo; 56. slov. pesnik; 57. kalupi; 58. kis; 59. poljedelsko delo; 60. višavje v Aziji; 61. stara denarna enota; 62. naziv za očeta; 64. delež; 66. del dobe (množ.); 68. severni jelen; 70. konica; 73. kadar; 74. naslonka; 76. del kolesa; 77. medmet.

RESITEV KRIZANKE IZ PREJSNJE STEVILKE

VODORAVNO: 1. Tržaški zaliv, 11. radio, 14. mirta, 15. edinec, 19. oreh, 20. David, 21. svetila, 22. car, 23. dotik, 24. prijet, 25. sod, 26. mavec, 27. slaček, 28. vik, 30. vl, 31. navor, 32. graben, 33. dota, 34. Pariz, 35. prečan, 36. falot, 37. omorem, 39. kričav, 40. rivali, 41. Borec, 42. prečen, 43. kazen, 44. onod, 45. plamen, 46. Kanin, 47. da, 48. tok, 49. gladek, 50. domik, 51. bor, 52. Al, 53. pravec, 54. pasem, 55. rana, 56. obračam, 58. Matin, 59. liha, 60. grenim, 61. daleč, 62. Timav, 63. izdal, 64. kozel, 65. tršata, 66. Tominec Josip.

NAVPIČNO: 1. tih, 2. ro, 3. amater, 4. Sivic, 5. krik, 6. itd., 7. za, 8. levičen, 9. idejen, 10. vitek, 11. Rocol, 12. Arad 13. der, 16. nit, 17. el, 18. Capitol, 20 dovoz, 21. srabav, 23. davim, 24. plačan, 25. Sv. Sobota, 26. marec, 27. srečen, 28. volan, 29. Katinara, 31. nared, 32. griček, 33. daven, 34. porok, 35. premec, 36. fizik, 38. monologi, 39. kradem, 40. ranim, 42. plavam, 43. kamen, 45. plačilo, 46. košič, 47. Donava, 49. granat, 50. datelj, 51. bahat, 53. nred, 54. palec, 55. rima, 57. brz, 58. maze, 59. lišp, 61. Don, 62. tri, 64. ki, 65. TS.

Za smeh

DOBRO SE JE DOMISLIL.

Kanibali so zgrabili misijonarja in ga privedli v svojo vas, da bi si ga privoščili. Ravnokar so se pripravljali k pojedini. Tedaj pa se oglasi misijonar:

«Če imate namen me pojesti, vam moram nekaj zaupno povedati: prav brez okusa sem, nasprotno, prav zoprn okus imam.»

Po teh besedah je vzel nož in odrezal precejšen kos svoje noge ter dal pokusit poglavarju. Ta je v resnici ugriznil, toda takoj je vse z neznanskim gnusom izpljunil. Takoj je ukazal izpustiti misijonarja.

Imel je eno nogo iz plutovine, zato je »imel tako zoprn okus«. Misijonar je ostal na tistem otoku še mnogo let.

ZNANI DOVTIPI

Serafin pride v uredništvo in vpraša:

«Poslal sem vam bil nekaj dovtipov, gospod urednik. Ste jih prebrali?»

«O, že večkrat, že večkrat!»

«VROCINA»

Sirskemu kralju Antiohu so sporočili, da je njegov sin Demetrios resno obolel. Takoj se je odpravil do njega pogledat, kako mu je. Na vratih je srečal čedno deklico. Stopil je potem k postelji ter potipal sinovo žilo.

«Sedaj mi je precej odleglo in tudi vročina me je zapustila.»

«Vem, sinko,» je odvrnil oče, «sem jo srečal na vratih.»

VERNA SLIKA

Pri znanem francoskem slikarju Picassoju so nekoč vlomili. Vlomilec je sicer odnesel pete, vendar pa ne tako naglo, da ga ne bi opazila slikar in njegova gospodinja. Takoj sta se oba hkrati lotila slikati lopova po spominu. In obe sliki sta nesla na policijo, da bi laže zasledila zločinca.

Po sliki, ki jo je narisala gospodinja, so kaj kmalu prepoznali vlomilca in ga zaprli.

Po Picassojevi risbi pa so pripeljali na policijo sto dvajset oseb in fotelj Ludvika XV.

HOROSKOP

VELJAVEN OD 18. DO 25. AVGUSTA

Oven (21. 3. — 20. 4.) Prihodnji teden bo naporen, groze vam nesporazumi v srčnih zadevah. Otresite se skrbi. Srečna dneva: torek in sreda.

Bik (22. 4. — 21. 5.) Ta teden bo srečen, prejeli boste dobre vesti. Čas za aktivnost in potovanja. Uspeh v ljubezni. Četrtek srečen, nedelja nesrečna.

Dvojčka (22. 5. — 21. 6.) Bojeviti boste in zagonetni, a bodite previdni in se raje premagujte. Srečna dneva: petek, sobota nesrečna: sreda, četrtek.

Rak (22. 6. — 23. 7.) Sedaj je najugodnejši čas za uresničenje vaših načrtov. Srečna dneva: četrtek, nedelja, nesrečna: petek, sobota.

Lev (24. 7. — 23. 8.) Ugodno za važne odločitve in daljša potovanja. Ne bodite nestrpni. Počivajte. Srečni dnevi: torek, sreda, petek, sobota.

Devica (24. 8. — 23. 9.) Sedaj je ugodno za važnejše odločitve, vzdržite se kritike. Previdnost pri potovanju. Srečna dneva: nedelja in ponedeljek.

Tehtnica (24. 9. — 23. 10.) Ne obupajte, če vam kaj malega spodleti. Doba za važne odločitve. Srečna dneva: torek in sreda, nesrečna: petek, sobota.

Škorpijon (24. 10. — 21. 11.) Izkoristite za vas ugoden čas za odločitve. Odpočijte se. Na prihodnost glejte vedro. Srečna dneva: četrtek in petek

Strelec (22. 11. — 21. 12.) Majhne neprijetnosti naj vas ne skrbijo. Nekoliko nervoznosti. Nesrečni dnevi: torek, sreda in četrtek, srečen petek.

Kozorog (22. 12 — 20. 1.) Preveč si otežujete življenje, zlasti s kritiziranjem. Boste pod ugodnim vplivom. Z lahkoto boste vse premagali. Potujte.

Vodnar (21. 1. — 19. 2.) Nič novega ne bo v tem tednu. Ne odločajte se po prvem vtisu da vam ne bo žal. Srečni dnevi: torek, sreda, petek, sobota.

Ribe (20. 2. — 20. 3.) Odpočijte se, ker ste potrebni. Kar vas sedaj tare, se bo vse lepo rešilo. Vztrajajte. Srečna dneva: nedelja, ponedeljek.

Ficko piše

Dragi pri Mavrki!

Gušto mije pokazal vre v soboto, kaj je na Pisala Mokra Cija od Mene. Ma kaj, ko je blo vre prekasno za od govo Rit, Anka Tone Sapa je bil ses guštatam.

«Njim ni nič treba cuzat, nel» je rekel Tone Sapa, «sej oni imajo tae Zveze in tako or Ganizirano, da nečko Ujsta odprejo in jim začne Mana kapat Noter, pej so dobri za en Cajt. Bres vsacga Stroška. In kar se tiče Inpo Tence, pej nej oni nečko molčijo. Kaj bi mi pravli imena tistih, kiso tekli ses nemcami. Nej nečko namalo okoli po Gledajo, pej bojo vele vidli Zive tiste.»

Ma zakaj je Mokra Cija na Pisala, da niso komunisti nič prnesli na Otar? «Oh fant, fant! Se vide, da se še forte Zelen! Kašen komunist je tisti, ki hodi okoli Otarja? Tisto ni noben komunist! In kje imajo komunisti in Socjalisti kašen Dnar? Saj niso botegarji in Gospodje. Ma ben Zule soje so dali, ma ne na Otar, u Falamento cele Hiše, Naše Hiše, Našga Doma! Taki tistga nič ne vidjo, zanje ni Delo nič Vredno. So naši Zuli u tistme Dome pred Kasarno, ko so ga ja Sisti zažgali in pr sv. ivanu in zdej u Kulturnem Dome in se u vseh naših Domeh. Če bi naših Zulov ne blo, nanka tacga konca vojske nebi blo. Cebi tisti, kiso tekli ses nemcami, ostali ses nemcami tam kamor so bli, ne bi Nič govorili od kul Turnih domov. Vse bi ostalo, kot jeblo. Oni so, ki Uživajo našo Zmago, oni, ki niso nanka Mazinca pramaknili za to!»

Gušto pej je rekel: «In si delajo take Arje. So ko muha, ki se je vsela na Ruh od Vola in krči: Oramo!»

«Jest ne bom nič več Fajfal, ko so zdej španjoleti tako dragi!» je rekel Francon. Grozno je bil jezen. Ves rus je bil po obraze. «In kaj pej boste? Boste ses listja napravo španjolet?» «Nič! Zdej bom čikal. Je tudi bol zdravo.» Ma je tudi bol ognusno. «Pej nej bo. Jest nisem noben patri Jot. Tisti, ko so patri Joti, pej nej plačavajo magari še več.» Ja, zdej anka ber Toli nekaj prote Stira, zastran tega. Oni so patri Joti, kadar je zanje dobro, ma kadar je treba nekaj dat za to, pej nečejo bit več patri Joti. Samo ta bolše bi radi imeli.» Pej, ko bise odnavadli fajfat, a, ne bi blo še bulše? «Ma, kaj si zmotjen, fante! To pane! Rajši prerdam anka brješel» Al bi bil lep brez brješ, Francon!

Te pozdravla

Ficko

PREKLETA REKA

(Nadaljevanje prihodnjič)

vije tudi mimo razvalin kapelice. Jaz se bom skrival v teh razvalinah.»

«Tudi jaz bom tam,» je dejal vojvoda de Sarzeau-Vendome in zgrabil svojo lovsko puško.

Bilo je ob petih popoldne. Vojvoda se je še nekaj časa pogovarjal s svojim nečakom, pregledoval puško in jo nabil. Ko se je potem zvečerilo, ga je odvedel po temnih hodnikih do svojih sob in ga tam skril.

Ostali del večera je potekel brez posebnih dogodkov. Vojvoda je povečerjal v družbi Angelike in svojega svaka. Le s težavo je kazal miren obraz. Časih je od strani opazoval svojega svaka in se čudil njegovi nenavadni podobnosti s pravim d'Emboisom. Barva njegove kože je bila ista, oblika obraza tudi, lasje enaki, le njegov pogled je bil nekoliko drugačen, bolj živahen in svetel. In potem ko si ga je še natančneje ogledal, je opazil še nekoliko podrobnosti, ki so jasno dokazovale, da je le spretno maskiran. Po večerji so se razšli. Ura je kazala osem. Vojvoda je šel v sobo in osvobodil svojega pravega nečaka. Deset minut nato sta se v zavetju noči že plazila s puško v roki proti razvalinam.

Angelika je odšla medtem s svojim možem v sobo, ki jo je imela v pritličju stolpa na levi strani gradu. Na pragu ji je soprog dejal:

«Jaz pojdem zdaj za nekaj časa na izprehod, Angelika... ali me boš počakala?»

«Seveda,» je dejala.

Zapustil jo je in šel v prvo nadstropje, ki je bilo zanj odločeno. Takoj ko je bil sam, je zaklenil vrata, oprezno odprl okno in se sklonil ven. Ob znožju stolpa, štirideset metrov pod seboj je zagledal senco. Zažvižgal je: Komaj slišen žvižg mu je odgovoril.

Potem je vzel iz omare debelo usnjeno mapo, ki je bila polna papirjev. Te papirje je zavil v kos temnega blaga, ki ga je potem povezal. Nato je sedel za mizo in začel pisati:

«Zadovoljen sem, da si dobil moje sporočilo, ker se mi zdi nevarno hoditi z velikim zavitkom vrednostnih papirjev iz gradu. Z motorjem se odpelji na postajo in od ondod z bruseljskim vlakom v Pariz. Tam izroči papirje Z...ju, ki naj jih takoj proda.

A. L.

PS: Če prideš mimo velikega hrasta, sporoči tovarišem, da se bom z njimi sestal. Dati jim moram še nekaj navodil. Drugače gre vse kakor naročeno. Nihče ničesar ne sluti.»

Privezal je pismo k zavitku in ga spustil po vrvici skozi okno.

«To je že opravljeno,» si je rekel. «In prav miren sem lahko.»

Nekaj minut je hodil še po sobi, potem pa se je nasmehnil in se postavil pred sliki dveh plemičev, ki sta viseli na steni.

«Oras de Sarzeau-Vendome, francoski maršal... Veliki Conde... Pozdravljam vaju, moja prednika. Lupin de Sarzeau-Vendome se bo pokazal vrednega vajinega imena.»

Naposled se mu je zazdelo, da je prišel pravi trenutek. Pograbil je klobuk in odšel po stopnicah navzdol.

Tedaj se je pokazala spodaj pri vratih svoje sobe Angelika in vsa zmedena vzkliknila:

«Čuj... prosim te... Bolje bi bilo...»

Potem je izginila, ne da bi bila nadaljevala. Njen mož še slutil ni, kaj pomeni njena zmedenost.

«Bolna je,» si je mislil, «in zakon ji ne prija.»

Prižgal si je cigareto in ni pripisoval temu dogodku prav nič pomena.

«Uboga Angelika! Vse to se bo končalo z navadno ločitvijo...»

Zunaj je bila temna noč. Težki oblaki so viseli do zemlje. Služabniki so zaprli oknice. Nikjer ni bilo več luči, ker je hodil vojvoda takoj po večerji spat.

«Ko je šel mimo vratarja in do dvižnega mostu, je naročil: «Pustite vrata odprta. Samo malo se bom izprehodil in takoj se vrnem.»

Pot je zavila na desno in držala ob nasipih, ki so nekoč obdajali grad, do razpadlih vrat. Ta pot, ki se je vlekla okoli griča in potem ob strani strme doline, je bila na levi porasla z gosto živo mejo.

Zdelo se mu je, da sliši šum, in obstal je. Bilo pa je le šelestenje listja. Toda po rebri se je zvalil kamen in udaril ob skale v globini. Čudno, da ga ni nič vznemirjalo. Nadaljeval je svojo pot. Sveži morski veter je vel čez ravnino proti njemu. Veselo ga je vdihaval polna pljuča.

Potem je opazil v temi, nedaleč od sebe, še temnejše obrise kapelice, ki se je s svojimi razvalinami dvigala nekaj metrov nad cesto. Zaslišal je, da je odbila ura deset. Se bolj je pospešil korak. Najprej je stopal navzdol, potem pa navkreber. Iznenada je obstal.

Neka roka je prijela njegovo. Umaknil se je nazaj in se hotel izviti. Toda med drevjem se je pokazalo neko bitje in znani glas mu je rekel:

«Molčite! ... Niti besedice!...»

Spoznal je svojo ženo Angeliko.

«Kaj pa je?» je vprašal.

Tako tiho mu je odgovorila, da jo je komaj razumel:

«Prežita na vas... tamle zadaj... v razvalinah, s puškami...»

«Kdo?»

«Mirno!... Poslušajte me vendar...»

Nekaj časa sta stala oba negibno, potem je dejala ona:

«Ne ganite se... Morda naju nista slišala. Obrniva se...»

«Da, ampak...»

«Sledite mi!»

Glas je bil tako ukazovalen, da je ubogal, ne da bi bil še kaj vprašal. Iznenada pa se je zdrznila:

«Bežati morava!... Prihajata... Zaneslјivo...»

Res sta zaslišala šum korakov.

Pograbila ga je za roko in hitela vzlic temi in koreninam dreves tako naglo, da sta prišla kmalu do dvižnega mostu.

Segla mu je pod roko. Čuvaj ju je pozdravil. Sla sta čez široko dvorišče in ona ga je odvedla do levega stolpa, kjer so bile njene sobe.

«Pojdite za menoj!» mu je velela.

«K vam?»

«Da.»

Dve sobarici sta še čuli. Na ukaz gospodarice sta šli v svojo sobo v tretjem nadstropju.

Takoj nato je potrkalo na vrata predsobja in nekdo je zaklical:

«Angelika!»

«Ali si ti, oče?» je vprašala in komaj premagala svojo vznemirjenost.

«Ali je tvoj mož pri tebi?»

«Da, pravkar sva se vrnila domov.»

«Reci mu, da bi se rad nekaj z njim pomenil. Naj pride k meni... zelo važno in nujno je...»

«Da, oče, takoj ti ga bom poslala.»

Prisluškovala je nekaj trenutkov, potem pa se je vrnila v spalnico, kjer jo je čakal mož. Dejala mu je:

«Sodim, da je moj oče še zmeraj pred vrati...»

Napravil se je, kakor bi hotel iti.

«Če že želi govoriti z menoj...»

«Moj oče ni sam!» je živo rekla in mu zastavila pot.

«Kdo pa je pri njem?»

«Njegov nečak Jacques d'Emboise.»

Nastal je molk. Pogledal jo je nekako presenečeno in ni razumel njenega vedenja. Ne da bi bil odgovoril na njene vprašujoče poglede, se je ponorčeval:

«Kaj, moj prijatelj d'Emboise je že tu? Potem je pa vse izdano. Naj že bo...»

«Moj oče ve vse. Prej sem prisluškovala njunemu pogovoru. Njegov nečak je bral pisma... Najprej vas nisem hotela obvestiti... Nazadnje pa sem si mislila, da je to moja dolžnost...»

Pogledal jo je. Potem ga je prevzel čudni položaj, v katerem se je nahajal, da se je moral spet zasmejati:

«Kako? Moji prijatelji na ladji niso sežgali pisem? In pustili so, da jim je ujetnik pobegnil? Oh, ti tepci! Seveda, če človek ne napravi vsega sam... Naj bo že kakorkoli, zgodba je prav zanimiva! D'Emboise proti d'Emboisu! Ce me pa zdaj ne bodo spoznali? Ce bo d'Emboise sam zamenjaval sebe z menoj?»

Stopil je k toaletni mizici, vzel brisačo in jo ovlažil. Potem je zmočil milo in si umil šminko z obraza. Naposled je izpremenil še svojo pričesko.

«Tako,» je dejal in stal pred Angeliko spet takšen, kakor je bil tisto noč, ko je v Parizu vlomil, «to je opravljeno! Zdaj se udobneje počutim in se bom laže pogovarjal s svojim tastom.»

«Kam greste?» je kriknila in se postavila pred vrata.

«K obema gospodoma, vraga!»

«Ne pustim vas!»

«Zakaj?»

«Ker bi vas ubila!»

«Mene ubila?»

«Da, to nameravata. In vaše truplo mislita, potem kje pokopati...»

«Naj bo pa tako,» je mirno odvrnil, «vi s svojega stališča imate prav! Zato je najbolje, da napravimo kratek konec.»

«Pojdite z mano!» mu je ukazala Angelika.

Presenečeno jo je pogledal.

Ali naj gre?

Šel je.

Vzela je svetilko in šla v sosedno sobo. Tam je odrinila omaro z ogledalom, ki se je zasukala na kolesih, potem pa je pomaknila star gobelin nazaj in dejala:

«Tu so druga vrata, ki jih že dolgo ni nihče uporabljal. Moj oče misli, da se je ključ izgubil... Tu je. Odprite vrata. Stopnice v zidu vas bodo privedle do znožja stolpa. Potem boste morali odriniti samo zapah drugih vrat in prosti boste.»

Ostrmel je in zdajci je razumel Agnelikino čudno vedenje. Pred tem otožnim, prav nič lepim, a vendar neizmerno blagim obrazom je obstal za trenutek ves osupel, skoraj zmeden. Zdaj mu ni šlo več na smeh. Začutil je v srcu spoštovanje do nje in hkrati tudi kesanje.

«Zakaj me boste rešili?» je šepnil.

«Moj mož ste.»

Uprl se je.

«Saj ni res... saj ni res... to pravico sem ukradel. Pred zakonom je ta poroka neveljavna.»

«Moj oče ne želi škandala,» je odvrnila.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Vreme včeraj: Najvišja temperatura 27,7, najnižja 18,2, ob 17. uri 26,4, zračni tlak 1013,1 pada, veter zahodnik 16 km, vlaga 46 odst., nebo 5 desetin pooblačeno, morje rahlo razgibano, temperatura morja 25,2.

Tržaški dnevnik

Danes, NEDELJA, 18. avgusta
Helena, Lenčka
Sonce vzide ob 5.07 in zatone ob 19.09. Dolžina dneva 14.02. Luna vzide ob 22.43 in zatone ob 12.58.
Jutri, PONEDELJEK, 19. avgusta
Ludvik, Vojnoslav

Stališča strank glede tržaške občinske krize

Levica zahteva sestavo odbora ki bo izvajal napredno politiko

Do seje občinskega sveta bo prišlo verjetno šele 3. septembra - Manevri monarhistov in fašistov

Veliki šmaren je trenutno prekinil politično delovanje strank in zlasti razprave o reševanju sedanje občinske krize. Kljub temu pa se zdi, da so se demokristjani že odločili, da bodo sklicali sejo občinskega sveta 3. septembra. To mora sicer formalno skleniti občinski odbor, ki se je sestal včeraj in razpravljal o navadnih upravnih vprašanjih. O sklicanju seje občinskega sveta pa ni mogel še ničesar odločiti, ker morajo počakati na vrnitev treh odbornikov ki niso bili prisotni na seji odbora, ko so ostali odborniki podali ostavko. Zato je odbor na predlog župana sklenil, da se bo ponovno sestal v prihodnjih desetih dneh. Pričakujejo, da bodo na tej seji prisotni vsi odborniki in da bodo uradno določili datum prihodnje seje občinskega sveta za 3. september.

Zaradi tega je pričakovati, da si bodo vodstva političnih strank privoščila samo nekaj dni počitnic in da bodo že prihodnji teden začela razpravljati o možnostih rešitve občinske krize. Sicer pa so posamezne stranke, ali bolje rečeno skupine političnih strank levice, desnice in centra že sprejele svoja načelna stališča. Levičarske stranke zahtevajo od KD sestavo takšnega občinskega odbora in imenovanje takšnega župana, ki bosta jamčila izvajanje demokratične in napredne občinske politike Zlasti moramo pri tem omeniti poleg vprašanj proste cone, deželne avtonomije in odločnih zahtev za obnovitev pomorskih prog, tudi važno vprašanje diskriminacij proti levičarskim strankam in proti Slovencem. Te diskriminacije so dosedanji občinski odbori vedno izvajali. Pri tem so se še posebno odlikovali demokristjani, ki niso hoteli na noben način dovoliti, da bi bili predstavniki NSZ in KPI izvoljeni v upravne svete ali komisije javnih ustanov. Glede tega naj samo omenimo, kar smo svoj čas obširno poročali, kako so demokristjani proti vsem obljubam župana, preprečili, da bi bil izvoljen v upravno komisijo ACEGAT predstavnik KPI. Zato vprašanje te komisije še danes ni rešeno. Poleg tega pa levičarske skupine zahtevajo izvajanje socialne občinske politike v korist delavskih množic.

V sedanjem političnem položaju v mestu in v občinskem svetu ni mogoče sestaviti novega občinskega odbora in izvoliti novega župana, ne da bi politične stranke, ki morajo o tem odločati, prišle do ustreznega kompromisa. Zaradi tega se pričakujejo, da se bo že prihodnji teden razvnelo politično delovanje posameznih strank, sestanki in stiki, na katerih bodo razpravljali o rešitvi občinske krize. Pred nedavnim smo že poročali, da so se socialdemokrati in republikanci sestali in sklenili, da bodo v najbližnji prihodnosti sklicali sestanek vseh strank «male levice». Ti dve stranki nameravata predlagati KD sestavo občinskega odbora skupno z malo levico. Če bi prišlo do te rešitve, bi občinski odbor lahko računal na 31. glasov, t. j. na absolutno večino. Če pa bi ta odbor dejansko izvajal napredno občinsko politiko potem ni nobenega dvoma, da bi ga podprle še druge levičarske skupine in bi lahko upravljal občino s podporo velike večine svetovalcev. Takšna bi bila za potrebe mesta edina koristna rešitev, ki bi zajamčila občini trdno in učinkovito občinsko upravo.

Desnica pa še vedno snubi demokristjane. Pripravljena je obnoviti s KD dosedanje zavezništvo samo, da prepreči sestavo novega odbora s pomočjo levičarskih strank. Edino kar hočejo doseči fašisti in monarhisti je to, da preprečijo sestavo takšnega odbora, ki bi se resno ukvarjal z najvažnejšimi gospodarskimi, upravnimi in socialnimi vprašanji mesta in področja. Za njih se ta vprašanja ne tičejo občine, ki naj bi se ukvarjala samo z navadnimi upravnimi zadevami, brez nobene avtonomije, kot se je to dogajalo za časa fašističnega režima.

Glede demokristjanov pa se do sedaj ve, da so celotno zadevo prepustili rešitvi občinskemu svetu. Če se ne bodo premislili in se tudi oni začeli zanimati za eno ali za drugo rešitev krize, ni izključeno, da bodo zavrnili kateri koli nov predlog za sestavo občinskega odbora ter se odločili za nove volitve. Za sedaj pravijo, naj občinski svet odloči o ostavki odbornikov in župana. Ni dvoma, da je v tem njihovem stališču precej želje, da bi občinski svet zavrnil ostavko in da bi lahko sami nadaljevali z upravljanjem občine s podporo desnice. Sicer pa je že skoraj gotovo, da bo večina svetovalcev ostavko potrdila in da se bodo morali demokristjani ravnati na osnovi te rešitve.

«»

Ulica zaprta za promet

Zaradi popravil bo Stara istrska cesta, med Piazzale Valmaura in Ul. Domus Civica, zaprta za promet, in sicer od 19. avgusta do konca del.

Obvestilo vinogradnikom

Na osnovi zakonskih predpisov so lastniki, upravitelji in spolovinarji vinogradniki, ki imajo svoje vinograde v tržaški občini za izdelavo vina, dolžni prijaviti trošarinskemu uradu, v roku treh dni po trgatvi, na ustreznem obrazcu sledeče:

1. Ime in priimek lastnika ali pa upravitelja odnosno spolovinarja vinograda.
2. Vrsto in količino pridelanega grozdja, in kraj, kjer je shranjeno.
3. Količino vina pridelanega v preteklih letih, ki je še v kleteh.
4. Sporočiti uporabo pridelanega vina in obrazložiti, koliko vina potrebuje za domačo uporabo in koliko za prodajo.

Vinogradniki dobijo ustrezne obrazce za prijavo pri Osrednjem trošarinskem uradu v Ul. del Teatro 4, pri drugih uradih trošarinske službe, kot tudi pri občinskih izpostavah.

Gornjo prijavo morajo napraviti tudi osebe, ki so oproščene davkov.

Kdor ne bo prijavil bo zapadel predpisanim zakonskim kaznim.

«»

O V četrtek 15. t. m. je prof. Luzzato Fegiz, predsednik tržaške trgovinske zbornice, predaval na seminarju za diplomate v Klessheimskem gradu v bližini Salzburga. Predaval je o evropski gospodarski skupnosti. V svojem govoru je poudaril nujnost evropske gospodarske skupnosti in izrazil željo, da bi do te skupnosti čimprej prišlo.

Delovanje policije v mesecu juliju

Največ oseb so zaprli zaradi tatvin in pijanosti

V juliju so agenti letečega oddelka kvesture in rajonskih komisariatov aretirali večje število oseb ki so zakrivile razne zločine:

Eno osebo so prijavili sodišču pod obtožbo nenamernega umora, 31 šoferjev pa se bo moralo zagovarjati zaradi povzročitve telesnih poškodb kot posledica prometnih nezgod.

Največ oseb je končalo za zamreženimi okni zaradi tatvin: vsega skupaj jih je bilo aretiranih 173, kar ni preveč častno za naše mesto. Tatovom sledijo pijanci in tako so imeli agenti v preteklem mesecu opravka s 93 ljubitelji vinske kapljice. Število aretiranih za ostale prekrške pa je razmeroma nizko: 11 zaradi prosjačenja in isto število zaradi nezakonite prilastitve tujega blaga ali denarja. Na isti stopnji je tudi prekršek zakona, ki ga najdemo v rubriki pod «žalitve».

Tudi prevare so «častno» zastopane v statističnih podatkih julija letos: 8 goljufov je moralo v zapor. Njim sledijo osebe, ki so komu grozile (7), dalje tiste, ki so kaj namerno poškodovale (7) in končno tiste, ki jim je bilo malo mar za družinske dolžnosti.

V ostalem pa so aretirali: 4 zaradi namerne insolventnosti in zaradi posesti ali prodaje in nakupa ukradenega blaga, 3 osebe zaradi trgovanja z mamili, zaradi odpora do javnega funkcionarja in zaradi klevetanja, 2 zaradi pretepa, dalje zaradi uporabe sile proti javnemu funkcionarju in zaradi žalitve istega organa, zaradi pohujševanja mladoletnih in končno zaradi slabega ravnanja z družino ali z otroki.

Končno imamo še sledeče kršitve zakona, zaradi katerih so aretirali po eno osebo: posilstvo, spolzka dejanja, poneverbe, vdor v tuje stanovanje, nagovarjanje k prostituciji, nezakonito opravljanje poklica, izdajanje čekov brez kritja itd. Skratka: vsega skupaj so aretirali v preteklem mesecu 402 osebi.

V gornjih številkah niso vštete aretacije na podlagi zapornih nalogov (25). Agenti so tudi kaznovali 1693 oseb z globami ter priprli več protitutk, od katerih so 3 poslali z izgonskim listom v domače kraje.

«»

V ponedeljek se nadaljuje proces proti Miljčanom

Zaslišati morajo še tri priče

Po enotedenskem presledku se bo jutri nadaljeval proces proti Miljčanom. Zaenkrat bi morali zaslišati še tri priče, med katerimi je morda najvažnejša bivši inšp. civilne policije in sedanji narednik vodnik javne varnosti Renato Ricato. Ricato je namreč leta 1946 takoj po trojnem umoru v Šentjernejski dolini vodil preiskavo, ki se je končala s prijavo sodišču Antona Maura in njegovega sina ter Giacominija. Kakor je znano so vse tri že med sodno preiskavo oprostili zaradi pomanjkanja dokazov.

Te tri bi morale biti zadnje priče, vendar ni izključeno, da pride lahko do kakega presenečenja. Če tega ne bo, tedaj je možno, da bosta že jutri spregovorila najprej odvetnik zasebne stranke, ki zastopa interese sorodnikov pokojnega Trevisana in nato še tožilec.

«»

Pri kopanju jarka padel v jamo

Med kopanjem jarka pri čistilnici olj «Aquila» v Žavljah je 41-letni Ivan Palčič iz Stramarja nerodno padel na rob jame, a najhuje je bilo, da je s hrbtom udaril ob precej velik kamen.

Neznosne bolečine so delavca prisilile, da se je odpravil v bolnišnico, kjer so ga zaradi verjetnih kostnih zlomov poslali na II. kirurški oddelek. Če ne bo hujšega, bi moral Palčič okrevati najkasneje v 15 dneh.

«»

LOTERIJA

BENETKE	29	24	19	31	35
BARI	13	7	10	85	62
CAGLIARI	72	59	4	34	7
FLORENCA	17	26	22	21	20
GENOVA	9	11	80	28	63
MILAN	83	1	18	40	12
NEAPELJ	2	19	20	55	52
PALERMO	36	2	9	46	58
RIM	50	53	35	52	55
TURIN	71	61	65	20	16

Kulturne prireditve

«PRIMORSKE PRIREDITVE»
Slovensko Narodno Gledališče iz Trsta

DANES 18. t. m. ob 20.30 v Piranu — **Carlo Goldoni: «Primorske zdrahe»**, komedija v treh dejanjih. Velika uprizoritev na prostem. V primorsko narečje prestavil dr. Mirko Rupel. Režija Jože Babič in Modest Sancin. Scena Jože Cesar in ing. arh. Viktor Molka.

V TOREK 20. t. m. in v **SREDO** 21. t. m. ob 20. uri v gledališču v Kopru: **John Steinbeck — Živi plamen.**

Člani in prijatelji Prosvetnega društva v Škednju!

Oglejte si

slikarsko razstavo

mladih članov diletantov!

v društvenih prostorih

Ulica di Servola 122/I.

Razstava bo odprta vsak dan od 19. do 22. ure — v nedeljo od 10. do 13.

RAZNA OBVESTILA

Godbeno društvo iz Nabrežine praznuje danes 18. avgusta t. l. 60-letnico svojega obstoja. Ob tej priliki priredi na trgu godbeni koncert. Gostje društva bodo tudi godbe s Proseka, Sv. Križa in Doberdoba.

PD «Slavko Škamperle» obvešča mladino, da bodo vsako nedeljo ob 10. uri na stadionu «Prvi maj» vaje v odbojki. Mladina, ženska in moška, vabljena!

Tržaški filatelistični klub «L. Košir». Prvi sezonski sestanek bo v nedeljo 25. t. m.

«»

Izlet CGIL

Komisija za šport in razvedrilo pri novi Delavski zbornici CGIL v Ul. Zonta št .2 prireja ob priložnosti karnijsko-koroškega praznika izlet na prelaz «Monte Croce Carnico» (1363 m nadmorske višine).

Izletniki se bodo odpeljali 8. septembra ob 4,30 iz Milj, ob 5 pa iz Trsta (Trg Garibaldi), v Trst se bodo vrnili ob 23,30.

Vpisovanje sprejema do 31. avgusta omenjena komisija v Ul. Zonta 2 soba št. 1.

Danes konjeniška revija V LIPICI

Začetek prireditve ob 10. dopoldne s tekmovanjem konj v dresuri.

Glavna prireditev popoldne ob 14. uri s prikazom dresure, konjsko revijo, raznimi vpregami ter preskakovanjem prepon.

Po prireditvi prosta zabava v lipiškem gaju. Igrala bo godba na pihala.

Za postrežbo gostom dobro obloženi bife in restavracija.

RADIO

NEDELJA, 18. avgusta 1957

TRST POSTAJA A

8.00 Jutranja glasba; 8.30 Domači motivi; 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Beethoven: Velika fuga op. 133; 9.47 Lahke melodije; 11.00 Priljubljene melodije; 11.30 Liszt: Preludij — Simfonična pesnitev št. 3; 11.45 Valčki Emila Waldteufla; 12.15 Za vsakogar nekaj; 12.45 Melodije iz filmov; 13.00 Vesela glasba; 13.30 Glasba po željah; 15.00 Glasba Johanna Straussa; 15.16 Rimski-Korsakov: Seherezada, simfonična suita op. 35; 16.02 Južno-ameriški odmevi; 16.30 Slavni violinisti; 17.00 Slovenski zbori; 17.20 Plesna čajanka; 18.00 Mozart: Divertimento št. 2 v D-duru; 18.30 Mladina pred mikrofonom: (8.) Nastop gojencev otroškega vrtca v Lonjerju; 19.00 Slovenski samospevi; 19.15 Glasba Irvinga Berlina; 19.30 Pestra glasba; 20.00 Sport; 20.30 cca: Mozart: «Čarobna piščal», opera v 2 dej. (po I. dej. ob 21.40 ca: Nedelja v športu); 23.30 Polnočna glasba.

TRST I.

9.40 Poulenc: Koncert za dva klavirja in orkester; 14.30 Operna glasba; 16.45 Reportaža s kolesarskega svetovnega prvenstva; 18.00 Simfonični koncert; 19.30 Plesna glasba; 21.00 Antonio Amurri: «Ženske so pač take», varieté; 21.30 Na počitnicah v New Yorku; 22.30 Koncert čelista Luigija Silve in pianista Renata Iosija; 23.30 Plesna glasba.

KOPER

Poročila v italijanščini: 6.30 12.30, 16.30, 17.30, 19.15, 23.00.
Poročila v slovenščini: 7.30. 13.30. 15.00.

8.00 Kmetijska oddaja; 8.30 Lahka glasba; 9.00 Oddaja za beneške Slovence; 9.20 P. Konjović: Simfonični triptihon iz opere «Koštana»; 9.45-10.15 Spored iz Ljubljane; 10.15 Beneške narodne pesmi; 10.30 Sosedni kraji in ljudje: Bazovica in njeni prebivalci; 10.45 Glasbena medigra; 11.00 Operni koncert; 13.30-14.00 Spored iz Ljubljane; 14.00 Glasba po željah; 15.10 Poje moški zbor DPD Svoboda iz Kopra p.v. Ivana Sčeka; 15.30 Nedeljski promenadni koncert; 16.00-19.00 Spored iz Ljubljane; 19.25 Lahka glasba; 19.30-23.30 Spored iz Ljubljane; 23.10 Glasba za lahko noč.

SLOVENIJA

327,1 m. 202,1 m. 212,4 m

7.35 Zabavne melodije; 8.30 Mladinska radijska igra — Niko Kuret: Ostržek - II. del; 9.30 Četrt ure narodnih pesmi; 9.45 Se pomnite, tovariši... — Janez Mlakar: Zapiski kovinarja; 10.15 Kar radi poslušate; 11.15 Opoldanski koncertni spored; 12.00 60 minut z zabavnimi orkestri; 13.15 Zabavna glasba; 14.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo; 16.00 Matija Maležič: Na mladinskih seminarjih; 16.30 Melodije za dobro voljo; 17.00 Prenos meddržavne vaterpolo tekme med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo za pokal «Trofeo Italia»; 18.00 Glasbeni mozaik; 19.00 Zabavna glasba; 20.00 Malo od tu in malo od tam...; 21.00 Športna nedelja; 21.15 Iz del baročnih mojstrov; 22.15 Zaplešimo!

TELEVIZIJA

9.45 Sportna reportaža; 10.15 Oddaja za kmetovalce; 14.00 in 16.15 Sportni reportaži; 17.45 «Hiša brez časa», film; 18.55 Sportne vesti; 21.00 Telematch; 22.05 «Glas, kitara in ameriška luna», varieté; 22.30 Z mednarodnega turnirja v hokeju na ledu.

KINO

Excelsior. 15.00: «Londonska lisica», D. Niven, G. Page.
Fenice. 15.00: «Odisej». Technicolor, Superscope. S. Mangano, K. Douglas.
Nazionale. 16.00: «Ocean nas kliče». Pustolovščine na Severnem morju.
Filodrammatico. 15.00: «Cilj Tunizija», L. Geen, K. Moore in M. Medwin.
Grattacielo. 15.00: «Nežni spol». Cinemascope Technicolor. J. Allyson.
Supercinema. 14.30: «Prekleto močvirje». Cinemascope.
Arcobaleno. 14.30: «08/15 Kaputt». Končna zmaga poročnika Ascha. Tretji del istoimenskega romana.
Astra Rojan. 15.00: «Veliko izzivanje». Technicolor. R. Ryan in V. Mayo.
Capitol. 15.00: «Veliki matador». Technicolor Cinemascope. M. O' Hara, A. Quinn.
Cristallo. 14.30: «Gusar z Zelenega otoka». Technicolor. B. Lancaster, E. Bartok.
Alabarda. 15.00: «Reši svoje življenje», L. Jourdan, B. Sullivan.
Ariston. Glej kino na prostem!
Aurora. 15.00: «Najlepši trenutek», G. Ralli, M. Mastroianni. Prepovedano mladoletnim.
Armonia. 14.00: «7. konjeniški polk». Technicolor. R. Scott, B. Halle.
Ideale. 16.00: «Zora velikega dne». Technicolor, Superscope, V. Mayo.
Impero. 15.00: «Jutri bo prepozno», A. Pierangeli, V. De Sica.
Italia. 15.00: «Tvoja ženska», L. Massari, M. Girotti in P. Neal.
Moderno. 16.00: «Preživeli», J. Ferrero in T. Howard. Technicolor.
Savona. 14.00: «Rdeči ocean». Cinemascope, Technicolor. J. Wayne in L. Bacall.
Viale. Zaprto za počitnice.
Vitt. Veneto. 14.30: «Nasilneži», C. Heston, H. Baxter.
Belvedere. 15.00: «Dve ženski in čistokrvnež». Technicolor.
Massimo. 15.00: «Materin glas», A. Ribelles in F. Soler.
Novo cine. 14.30: «Zadnja Don Juanova noč». Technicolor. C. Danova.
Odeon. 14.30: «Sesta celina». Technicolor. Raimondo in Enea Busher.
Radio. 16.00: «Oklahoma». Technicolor. G. McRae, G. Nelson.

«»

KINO NA PROSTEM

Ariston. 20.15: «Tudi junaki jokajo», W. Holden in D. Kerr.
Armonia. 20.00: «7. konjeniški polk», R. Scott, B. Hale.
Arena dei fiori. 20.00: «Kraljevi glumač», D. Kaye, G. Johns.
Garibaldi. 20.00: «Možje v vojni», R. Ryan, A. Ray, W. Morrow.
Marconi. 16.00, na prostem 20.15: «Zadnji ljubimec», M. Britt, A. Nazzari.
Paradiso. 20.00: «Kraljevi lokostrelec», R. Taylor, K. Kendall.
Ponziana. 20.00: «Umetniki in modeli», D. Martin, J. Lewis.
Secolo Sv. Ivan. 20.00 in 22.00: «Tujka», G. Garson in Dana Andrews.
Skedenj. 20.00: «Ko sem zadnjič videl Pariz». Cinemascope. E. Taylor.
Stadio. 20.00: «Devica iz doline», D. Paget in J. Hunter.
Valmaura. 20.15: «Aleksander Veliki», R. Burton, F. March in D. Darrieux.
Rojan. 20.00 in 22.00: «Carmen Jones», D. Damdridge in Harry Belafonte.

MALI OGLASI

VESPE, AVTOMOBILE, KOLESA in **SIVALNE STROJE** nove in rabljene si oglejte brez obveznosti, različne nadomestne dele in razna darila z vsemi potrebnimi listinami, odpremljaj najhitreje in daje vsa potrebna pojasnila tvr. **Beltram**, Trst, Ul. Valdirivo 3, tel. 36-991.

KOLESA, znižana cena 7.000 lir. Motorna kolesa 44.000 lir, pošilja kolesa - darilne pakete brez faktorja MARCON, UL. PIETA' 3, Trst.

NOV SIVALNI STROJ, izredna priložnost, 19.500 lir. Drugi z luksuzno omarico 29.500 lir. Omarice za šivalne stroje 13.000 lir. Cene, ki se še niso videle. Obiščite nas; Ruggero Rossoni, Trst, Korzo Garibaldi 8, trgovina.

DAJEM INSTRUKCIJE iz matematike za vse razrede srednjih šol. Pojasnila, Ul. Roma 15-II., SPZ.

POSESTVO v Dragi Sv. Elija, 10 hektarov; 7-prostorna hiša; kmečka 4-prostorna hiša; pridelek 300 stotov sena. Ugodna prilika, prodam. Telefonirati 92-369.

ISCEM DELO kot snažilka uradov ali podobno. Naslov na upravi lista Ul. sv. Frančiška 20.

«UNION»
Svetovno znana zavarovalnica od leta 1828 je v TRSTU UL. GHEGA 8 - I tel. 27512 - 35939
Prokurator RAVNIK

S. A. T.
AVTOBUSNE PROGE

Trst - Sežana - Ljubljana: vsak dan iz Trsta ob 7.30 (z Opčin ob 7.50).
Trst - Sežana: petek in sobota ob 7.00 in 15.30;
— iz **Sežane** ob 9.30 in 18.30.
Iz Trsta: v **Bane** - **Sesljan** - **Tržič:** vsak dan ob 11.00;
— iz **Tržiča:** ob 12.15;
— v **Bane** - **Sesljan** ob delavnikih: 8.40, 13.25, 17.15;
— ob praznikih: 8.10, 14.30, 16.30.
— v **Bane** ob delavnikih: 5.50, 7.25, 9.40, 18.30, 19.50;
— ob praznikih: 7.00, 9.40, 20.10.
Z Opčin v Sesljan (kopališče) ob delavnikih: 9.20, 10.35, 14.05, 17.55;
— ob praznikih: 9.20, 11.10, 12.15, 14.30, 15.45, 17.30, 18.30;
Iz Bazovice - Trebč **Padrič v Sesljan** (kopališče): ob praznikih: 9.00, 10.50, 14.10, 17.10.

Vespe
in
Lambrette
rabljene **PRODAM**
izredna prilika
Trst, Ul. S. Lazzaro 17
Tel. 24-245

PRAVKAR DOSPELO:
Dumas: SVET TISINE 650 lir
Grošelj: VESOLJE, ZEMLJA, CLOVEK 980 lir
Stritar: ZBRANO DELO VIII 980 lir
TRŽAŠKA KNJIGARNA
Trst - Ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 37-338

Verjetno bo stopil s 1. januarjem v veljavo

Zakon o starostnih pokojninah vseh kmetov, spolovinarjev in kolonov

Palamara še do sedaj ni raztegnil že tri leta veljavnega zakona o bolniškem zavarovanju kmetov

Kakor je znano, je poslanska zbornica 3. avgusta odobrila zakon o starostnih pokojninah vsem kmetom, spolovinarjem in kolonom. Omenjeni zakon bo moral priti še pred senat, ki bo o njem razpravljal verjetno jeseni, tako da bo stopil v veljavo verjetno s 1. januarjem prihodnjega leta.

O zakonskih osnutkih in razliki smo že pred časom podrobno poročali; že na prvi pogled pa je opaziti, da so v glavnem sprejeli osnutek, ki ga je predlagal poslanec Bonomi, čeprav z nekaterimi spremembami na podlagi predlogov in pripomb levičarskih poslancev, ki so se za rešitev tega vprašanja in odobritev zakona že nekaj let vneto zavzemali.

Glavna določila tega zakona so: 1. Vsak neposredni obdelovalec zemlje, spolovinar in kolon se mora zavarovati za starostno pokojnino, kar mu daje pravico do penzije, če je moški, od 65 leta starosti, če je ženska pa od 60. leta dalje. 2. V primeru smrti enega zakonca, ki uživa že pokojnino, ima pravico do pokojnine preostali zakonski drug, če ima več kot 60 let in ni več sposoben za delo ter nima druge osebne pokojnine; prav tako otroci družinskega poglavarja, če so v takih razmerah, da bi po njegovi smrti ne mogli več obdelovati zemlje. 3. Zavarovanec bo plačeval polovico prispevkov, ostalo polovico pa država. (Za sedaj predvidevajo, da bo vsak kmetovalec plačeval 2500 lir zavarovalnih prispevkov na leto). 4. Zakon bo stopil v veljavo, kakor hitro ga bo odobril še senat.

Tako bodo imeli pravico do penzije vsi kmetje, spolovinarji in koloni, ki bodo tedaj dopolnili 65. leto starosti, tako moški kot ženske. Od leta 1962 naprej pa bodo imele pravico do pokojnine vse ženske, ki bodo dopolnile 60. leto starosti.

Po uradnih statistikah se novi zakon o starostnem zavarovanju tiče okrog 6 milijonov italijanskih državljanov; od 1. januarja 1958 jih bo približno 400.000 (moških in žensk) takoj začelo dobivati penzijo. Predvidevajo, da bodo v prvih letih stroški znašali približno 320 milijard lir na leto, pozneje pa več.

Določbe novega zakona o pokojnini kmetom živo zanimajo tudi naše kmete, saj je malokatera kmečka družina, kjer ne bi imeli koga starega 65 let, predvsem pa zaradi tega, ker kmetje pri nas niso tako bogati, da bi imeli zagotovljeno kolikor toliko udobno življenje v starih letih, ko opešajo in imajo še večje potrebe.

Na našem področju pa je zadeva še bolj pereča, ker mora vsak italijanski zakon razširiti na naše področje vladni generalni komisar, da lahko velja tudi pri nas. Običajno vladni generalni komisar nemudoma razširi predpise in zakone, ki zadevajo dejatve ali obveznosti državljanov, ima gluha ušesa in išče razna opravičila, da ne raztegne na naše ozemlje nekatere zakone, ki bi prebivalstvu koristile. Leta 1954 so v Italiji izglasovali zakon o bolniškem zavarovanju kmetov in so bile kmalu nato ustanovljene vzajemne kmetijske blagajne, ki kljub pomanjkljivosti dobro delujejo v korist prizadetih kmetov, čeprav potekajo že tri leta odkar je zakon v veljavi v Italiji, ga vladni generalni komisar ni še razširil na naše področje, kljub številnim zahtevam in posredovanju raznih političnih predstavnikov in kmetijskih strokovnih organizacij.

Zaradi tega tukajšnji kmetje ponovno zahtevajo, naj vladni generalni komisar čimprej razširi na naše področje zakon o socialnem zavarovanju kmetov, nato pa zakon o pokojninah, kakor hitro bo stopil v veljavo v drugih italijanskih pokrajinah. Tukajšnji kmetje upravičeno poudarjejo, da ne sme biti nobene razlike in diskriminacije, saj imajo enake dolžnosti kot drugi kmetje v Italiji.

«»

Srčna kap

Včeraj okoli 10. ure zjutraj so pripeljali v mrtvašnico splošne bolnišnice truplo pok. 77-letne Ane Milič vd. Durn.

Ženska je umrla predvčerajšnjim zvečer v lastnem stanovanju v Industrijski ulici št. 2 in kakor so ugotovili je treba njeno smrt pripisati srčni kapi.

«»

S soda je padel

S precejšnjo «srečo» se je končala nezgoda na delu, ki se je pripetila 52-letnemu Karlu Pregarcu iz Ul. S. Davis v tovarni «Stock». Mož je namreč stal na štiri metre visokem sodu in nadzoroval tekočino v notranjosti, ko je izgubil ravnotežje in padel na tla.

Njegovi delovni tovariši so mu priskočili na pomoč in ga v spremstvu Remigia Cassonija iz Ul. D'Alviano poslali v bolnišnico. Ker se Pregarc ni spominjal ničesar je Cassoni obrazložil zakaj in kako je prišlo do nezgode.

Medtem ko so njegove izjave dali v zapisnik, so Pregarca poslali na II. kirurški oddelek, kjer so ga zaradi ran na glavi, prask na kolkih in možganskega pretresa pridržali s prognozo okrevanja v 10 ali 15 dneh.

«»

Deske so padle na delavca

Na parniku «Cerboli» nedaleč od skladišča št. 13, je bil med drugimi zaposlen tudi 56-letni Giacomo Bisiacchi iz Ratto della Pileria, na katerega je priletelo nekaj desk, ki so padle z žerjavovega bremena.

Bisiacchi je takoj prekinil delo in se odpravil z zasebnim avtom v bolnišnico, kjer je tudi ostal, kajti zdravniki so mu ugotovili take poškodbe, da se brez njihove nege ne bi tako kmalu zacelile. Zato so ga pridržali s prognozo okrevanja v 9 ali 10 dneh na ortopedskem oddelku.

«»

Vrela juha oparila dveletnega otroka

Z rešilnim avtom so včeraj dopoldne pripeljali v bolnišnico komaj 2 leti starega Pier Paola Scagnettija iz Ul. S. Davis, katerega so morali zaradi opeklin na obrazu, vratu in prsnem košu sprejeti s prognozo okrevanja v 10 ali 20 dneh na dermatološkem oddelku.

Njegova mati, ki ga je spremila v bolnišnico, je izjavila, da je dajala hrano mlajšemu otroku, ko je Pier Paolo med igranjem po kuhinji prevrnil lonec vrele juhe, ki je bil na kuhalniku.

«»

Z zida je padel

Zaradi zloma nosnih kosti, krvavitve in izpaha zapestja desne roke so včeraj zvečer sprejeli s prognozo okrevanja v 10 ali 20 dneh na otorinološkem oddelku Salvatoreja Razza iz begunskega taborišča v Padričah, katerega je spremila v bolnišnico njegova teta.

Razzo, ki je 9 let star, je izjavil, da se je popoldne igral v Ulici dei Moreri na meter visokem zidu z neko znanko, ko ga je ta odrinila, zaradi česar je izgubil ravnotežje in padel na tla.

Vsak dan ena

Včerajšnji «Messaggero Veneto» prinaša daljše pismo, ki ga je tržaški župan Bartoli poslal odgovornemu uredniku tega skrajno desno usmerjenega videmskega lista. V pismu se Bartoli na vse kriplje navdušuje ter opisuje svoja dolgotrajna prizadevanja za uvedbo vojaške službe tudi na našem področju. Med drugimi razlogi opravičuje to svoje navdušenje, da bi tudi tržaške mladeniče vtaknili v vojaško suknjo, predvsem s trditvijo, da bi se na ta način rešilo vprašanje brezposelnosti.

Kaže, da tržaški župan ni v svoji dolgoletni karieri našel drugega načina, da bi rešil brezposelnost.

Dogodki tedna

Sindikalno življenje

Zaradi poletnih dopustov in velikega šmarna ni bilo v preteklem tednu pomembne sindikalne dejavnosti. Tako je prenehalo stavkovno gibanje v obratih CRDA, v tržaškem Arzenalu in v ladjedelnici Sv. Justa, ker so delavci iz obratov CRDA skoraj vsi na letnem dopustu, lastnik ladjedelnice sv. Justa pa je končno pristal na pogajanja glede delavskih zahtev. V ta namen je pretekli teden sporočilo sindikalnim predstavnikom kompromisni sporazum glede izplačila produkcijskih nagrad in odškodnine za zdravju škodljiva dela. O teh predlogih sedaj razpravljajo sindikalni zastopniki in delavci. Stavke sicer ni več, toda v tržaškem Arzenalu in v ladjedelnici Sv. Justa se delavci še vedno vzdržujejo nadurnega dela.

V pričakovanju izida pogajanj so tudi delavci zidarske in mizarske stroke, ki so pred meseci stavkali zaradi prekinitve pogajanj za sklenitev nove vsedržavne delovne pogodbe. Predstavniki krajevnih sindikalnih organizacij pa imajo te dni opravka s pogajanji glede napovedanih odpustov pri podjetju Smolars in Sartori.

Povišanje cen tobaka

V noči med nedeljo in ponedeljkom je vladni generalni komisar nenadoma raztegnil na naše ozemlje vse ukrepe, ki veljajo v Italiji o prodaji tobaka ter tobačnih izdelkov in s tem tudi občutno dvignil cene tobaka in tobačnih izdelkov. Zlasti so se občutno zvišale cene prav ti vrst tobaka, ki so jih Tržačani največ kadili kot na primer cigaret vrste «Nazionali esportazione», ki so prej veljale 130 lir po novem pa kar 200 lir zavojček 20 cigaret, «Diana», «Astoria» (prej 160 sedaj 260, odnosno 280 s filtrom) itd.

Razumljivo je, da je to povišanje cene tobaka povzročilo upravičeno razburjanje vseh prebivalcev, saj je močno prizadelo proračune skoro vseh družin brez izjeme, saj je v Trstu le malo družin, kjer ne bi bilo družinskega člana-kadilca, ali ki bi imele toliko denarja, da jih cena tobaka ne prizadene.

Razlogi, ki jih je navedel vladni komisar za dvig cene tobaka so iz trte zviti, saj je on opravičil to povišanje z izboljšanjem gospodarskega položaja, ki pa še vedno ni niti rožnat. Iz teh razlogov so proti zvišanju cene tobaka protestirali vsi predstavniki levičarskih strank in tokrat — izjemoma — celo župan Bartoli, ki se očitno boji vpliva, ki jih bo imel ta ukrep na tržaške volilce.

Ni namreč dvoma, da so državni organi zelo urni in zelo prizadevni kadar gre za uresničitev nekega ukrepa, ki bo škodoval našemu mestu in prinesel državni blagajni obsežnejša finančna sredstva (računajo, da bo s povišanjem cene tobaka prišlo v državne blagajne 2,5 milijarde lir na leto več), zelo počasni pa so, kadar bi morali izvršiti svoje obljube v korist tržaškega gospodarstva.

Beg iz mesta na veliki šmaren

V četrtek popoldne je bilo naše mesto skoraj prazno. Večina meščanov je zapustilo svoja stanovanja in se podalo v bližnjo in daljno okolico. Velika večina Tržačanov se je za veliki šmaren napotila na Repentabor, kjer je bila običajna vsakoletna šagra. Tu ni manjkalo vesele zabave in ob prijetni kapljici domačega terana in pršuta so se Tržačani zabavali in se naužili svežega zraka. Seveda so tudi najmlajši prišli na svoj račun, saj je bilo preskrbljeno za razne zabave.

Veliko število meščanov pa se je napotilo v Karnijo, Dolomite in Avstrijo. Tudi promet z Jugoslavijo je bil zelo velik. Z vlaki je odpotovalo nekaj tisoč ljudi in prav tako z avtobusi. Največji promet pa je bil na avtobusni progi Trst-Repentabor. Vsi avtobusi na tej progi so bili natrpani in le s težavo se je dobilo prazen prostor. Kot smo že omenili, je bilo na Repentabru veliko zabave in okoli vrtiljakov in strelišč se je vrtela v glavnem mladina, medtem ko so starejši posedali v osmicah. Zelo veliko meščanov je šlo tudi v Milje. Tu so prišli na svoj račun predvsem ljubitelji rib.

Tudi kopališča so bila polna ljubiteljev morja. Računajo, da je okoli polovica meščanov zapustila za veliki šmaren mesto in se podalo na izlete.

Zaradi prometnih nesreč se 2 osebi borita s smrtjo

Zlom osi zadnjega kolesa povzročil neroden padec vespista - S skuterjem v 93-letnega starca na Korzu

Sredi popoldneva je bil Korzo Italia prizorišče hude prometne nesreče, katere žrtev je postal 93-letni Felice Ianieri iz Ul. del Ponte, ki je prišel izpod Galerije Rossoni, stopil s pločnika in nato poševno prekoračil cesto. Prav tedaj pa je privozil izza ustavljenega filobusa 17-letni Franco Crevato iz Ul. Roma in se z lambreto zaletel v starca, ki je padel na tla in negibno obležal.

Kmalu zatem so ga naložili v rešilni avtomobil Rdečega križa, s katerim so ga z vso hitrostjo odpeljali v bolnišnico, kjer so mu ugotovili številne poškodbe in tudi kostne zlome. Ker so poškodbe prav zaradi njegove starosti zelo resne, so si zdravniki II. kirurškega oddelka, kjer so sprejeli Ianierija, pridržali prognozo.

Zaradi zloma osi zadnjega kolesa vespe, s katero je vozil po Sprehajališču Sv. Andreja proti Ul. Broletto, je 37-letni Peter Sirotič iz Sprehajališča Sv. Andreja št. 23 padel na tla, pri čemer je z glavo silovito udaril ob cestni tlak.

Hudo ranjenega moža so odpeljali v bolnišnico, kjer so ga nujno sprejeli na II. kirurškem oddelku. Ker so mu ugotovili verjetno prebitje lobanje, se zdravniki niso izjasnili o prognozi, ki je vsekakor pridržana.

Nepreviđnost in predvsem nepazljivost šoferjev je čestokrat edini vzrok prometne nezgode kakršna se je pripetila včeraj zjutraj v Ul. Romagna. Okoli 10.30 je 33-letni Calvino Sartori iz Ul. Galilei pognal motor svojega poltovornika, s katerim je stal ob pločniku in hotel zaviti na sredo ceste. To pa je presenetilo 18-letnega mesarja Benita Ulianija iz Ul. Cataldi, ki je vozil s svojim skuterjem v isto smer. Zaradi precejšnje hitrosti mladenič ni mogel takoj učinkovito zavreti, zaradi česar se je zaletel v zadnji del malega poltovornika. Uliani je odletel na tla in se tako ranil, da so ga morali odpeljati v bolnišnico, kjer so ga sprejeli na II. kirurškem oddelku. Če ne bo komplikacij, bo Uliani okreval v 7 ali 9 dneh. Njegov skuter je utrpel precejšnjo škodo.

Nekaj ur kasneje se je zatekel v bolnišnico tudi 32-letni Dante Grimaldi, ki je prišel iz svojega rojstnega mesta Turina na izlet v Trst. Z motorjem je privozil do Opčin in nato nadaljeval po strmi in vijugasti cesti proti mestu. Naenkrat pa se je znašel na tleh izven ceste. Kako je prišlo do te nezgode, si Turinčan nikakor ni mogel obrazložiti. Imel pa je srečo, ker se je pri padcu le malo poškodoval tako, da so mu zdravniki nudili prvo pomoč, mu izprali praske na desni strani čela, rokah in nogah in ga odslovili s priporočilom zdravljenja v domači oskrbi.

OD VČERAJ DO DANES

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 17. avgusta 1957 se je v Trstu rodilo 13 otrok, umrlo je 6 oseb, porok pa je bilo 11.

POROČILI SO SE: trgovec Ladislav Zubranič in gospodinja Lidia Vecchi, pomorščak Ivan Lagana in gospodinja Anna Penta, krojač Francesco Palermo in šivilja Rosaria Maffei, strugar Leonardo Zobec in frizerka Violetta Grimaldi, pleskar Romano Pipan in gospodinja Onorina Pavat, pomorščak Pier Luigi Urzi in učiteljica Laura Ebblin, prodajalec Umberto Zorn in pletilja Silvana Verginella, šofer Angelo Bubola in gospodinja Anna Maria Rosea, mizar Luigi de Gioia in delavka Grazia Spadavecchia, pomorščak Gennaro Valente in gospodinja Germana Pustianac, ameriški podčastnik Lewis C. Rogers in uradnica Franca Sardiello.

UMRLI SO: 72-letni Quarto Turci, 59-letna Amalia Zupan vd. Piciulin, 68-letna Irma Kirsch por. Mahne, 57-letna Antonia Lorenzutti por. Ptaczek, 70-letni Giuseppe Grandi, Mario Martinuzzi star 7 dni.

OKLICI: delavec Luciano Matalan in učiteljica Anna Carli, podčastnik CP Mario Sciuca in uradnica Anita Fragiacomo, mehanik Sergio Curci in gospodinja Norma Giugovac, mehanik Albino Berini in gospodinja Franca Avolado, karabinjer Antonio Mossa in gospodinja Jolanda Mingotti, prodajalec Elio Mereu in gospodinja Lina Della Pietra, šofer Guido Grilanc in gospodinja Margherita Zuccoli, mehanik Stelio Bacilo in frizerka Pia Sarnelli, pomorski tehnik Mario Ianderca in knjigovodkinja Gigliola Burigana, ravnatelj hotela Marcantonio de Dominis in gospodinja Carmen Roth, delavec Sergio Brocchi in prodajalka Elida Corollini, prodajalec Claudio Miliani in gospodinja Antonietta Donadon, elektrotehnik Bruno Fonda in šivilja Ines Fantin, zdravnik Giovanni Guarnaccia in gospodinja Maria Teresa Tringale, inženir Gilbert Edvard Wilhelm in gospodinja Silva Castellani, kemik Sergio Sacerdoti in tolmačinja Rachele Werczler, šofer Alfredo Cappellari in Ondina Bassanese, knjigovodja Antonio Tovazzi in učiteljica Licia Divari, pomorščak Luigi Cattaruzza in gospodinja Evelina Gianelli, mehanik Giorgio Venanzi in gospodinja Jole Benetti, uradnik Renato Fornasari in učiteljica Vinicia Corbatti, strugar Vinicio Madrisani in uradnica Erna Feriani, uradnik Fernando Benelli in uradnica Nidia Gugnaz, prodajalec rib Fiovo Tonello in frizerka Margherita Vitozzi, mesar Savino Macor in gospodinja Anna Maria Labignan, kemik Edoardo Loser in gospodinja Gianna Giacomi, težak Claudio Ugrin in delavka Edda Lucchini, trgovec Romano Sossi in gospodinja Caterina Manzin, šofer Silvano Boscolo in gospodinja Maria Laprocina, pek Sergio Sorbola in gospodinja Agata Capoti, uradnik Claudio Pilat in uradnica Luciana Svagelj, težak Giusto Valenta in gospodinja Stefania Saule, električar Vincenzo Bonelli in prodajalka Dora Populini, mehanik Francesco Pribaz in gospodinja Rosina Cherini, agent CP Emilio Aruffo in gospodinja Giovanna Cerbo, šofer Santo Crisma in prodajalka Eleonora Baschiera, pomorščak Livio Calci in gospodinja Onorina Burbi, zdravnik Giovanni Giuliani in učiteljica Marialuisa Fonda, občinski uslužbenec Albin Pečar in bolničarka Leonarda Križmančič, prodajalec Bruno Skapin in fotografka Pierina de Gioia, gradbeni izvedenec Umberto Goos in trgovka Marija Novak, klepar Sergio Coronica in gospodinja Marisa Fonda, uradnik Marino Padovan in pletilja Anna Sparavier, električar Guido Minelli in prodajalka Enrichetta Penati, mehanik Anton Stepančič in Vittoria Ferron, uradnik Alberto Cattarini in Anita Zimmermann, Federico Bartoli in Luciana Fratta, uradnik Luigi di Maio in gospodinja Antonietta D'Orario, uradnik Nello Guidastri in gospodinja Livia Ceretti, Michele Lommardo in Antonietta Perillo, šofer Carlo Valente in gospodinja Anna Pappalettera, elektrotehnik Giuseppe Buoro in gospodinja Eralda Buriola, uradnik Carmelo Tommasini in gospodinja Annamaria Metlika, uradnik Sergio Riaviz in natakarica Mafalda Košuta, Bruno De Bruno in Giuliana Milanesi, klepar Giovanni Daris in šivilja Germana Cattelan, delavec Egidio Zettin in gospodinja Marija Grisonič, mehanik Luciano Budal in gospodinja Laura Oretti-Carati.

«»

NEDELJSKA SLUZBA LEKARN

Benussi, Ul. Cavana 11; Croce Verde, Ul. Settefontane 39; Picciola, Ul. Oriani 2; Pizzul-Cignola, Korzo Italia 14; Ravasini, Trg Liberta 6; Alla Salute, Ul. Giulia 1; Vernari, Trg Valmaura 10; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju.

«»

NOCNA SLUZBA LEKARN v avgustu

INAM, Al Cedro, Trg Oberdan 2; G. Papo, Zgornji Kjadin 1095 (Sv. Alojz); Picciola, Ul. Oriani 2; Alla Salute, Ul. Giulia 1; Serravallo, Trg Cavana 1; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju.

ZAHVALA

Ob bridki izgubi naše nepozabne

JUSTINE GUSTINČIČ roj. KOŠUTA

se najtopleje zahvaljujemo vsem prijateljem, znancem, pevcem, darovalcem cvetja za mnogoštevilno spremstvo na njeni zadnji poti. Posebno zahvalo izražamo vsem, ki so pokojnico tolažili ob njeni hudi bolezni.

ZALUJOCI OSTALI

Trst - Ljubljana

ZAHVALA

Ob tragični izgubi naše drage

ZORKE MIHELIČ roj. PIPAN

se najtopleje zahvaljujemo vsem darovalcem cvetja in vsem, ki so jo spremili na zadnji poti.

DRUŽINA MIHELIC
in ostalo sorodstvo

Goriško-beneški dnevnik

Dogodki tedna

Prejšnjo soboto in nedeljo je Slovensko narodno gledališče iz Trsta z uspehom nastopilo na prostem v Standrežu, s Patrickovo «Vročo krvjo», ki smo jo že videli v pretekli sezoni, ter s Pregarčevo «Sagro». Obe igri sta bili sprejeti z velikim zanimanjem, kar dokazuje tudi številen obisk prebivalstva, ki je izkoristilo ugodno priložnost, da se ponovno nekoliko razvedri. Zlasti Pregarčeva «Sagra» je na gledalce prijetno učinkovala. Ob zabeljenih zbadljivkah ter ob razgovorih v dialektu so se marsikateri smejali do solz.

* * *

Lahko rečemo, da je ves teden potekal v znamenju poletnih počitnic, ali po domače: velikega šmarna. Prva polovica tedna je minila ob pripravljanju načrtov, potem dva dni za izvajanje načrtov ter končno še dva dneva, da smo v razgovoru z znanci primerjali, kateri se je bolje imel. Skoraj brez razlike, meščani in vaščani so v četrtek in petek z vsemi mogočimi razpoložljivimi prevoznimi sredstvi odšli zdoma. Povsod jih je bilo najti pri morju in v hribih. Slovensko planinsko društvo je organiziralo dobro obiskan dvodnevni izlet v Trento. Večje število planincev jo je ubralo do Dolača, najpogumnejši pa so šli tudi na Triglav, čeprav vreme ni bilo najbolj ugodno.

Javno življenje, ki v Gorici ni nikoli kdo ve koliko živahno (potrebno je kaj več, kot pa podražitev tarife za odnašanje smeti, da se meščani zganejo), je te dni popolnoma zamrlo. Pritisnila je suša v vsakem pomenu besede. Ljudje se te dni ne zanimajo za «probleme», ki so jih postavili «na led».

* * *

Dve hudi nesreči je zabeležila črna kronika. Dijak Eligij Pirić iz Ul. Mamelli št. 6 je pri skoku v Sočo pri «pilonu» udaril z glavo in hrbtenico v kamen ter si prebil lobanjo in si poškodoval nekaj vretenc. Prijatelji so ga morali izvleči iz vode in ga spraviti v bolnišnico, kjer so ga sprejeli na opazovalnem oddelku. Pirić je imel paralizirane noge in je dva dni kolebal med življenjem in smrtjo. Po dveh dneh pa je podlegel.

V bolnišnici pa je dan po nesreči, ki se je pripetila na križišču Ul. Caprin in Svetogorske ceste, izdihnil skuterist 34-letni Anton Bastiani iz «kazermet». Zaletel se je v dva dečka, ki sta mu na kolesu prečkala pot. Pri padcu si je prebil lobanjo.

V Krminu pa je zgorela opekarna, ki je ob državni cesti. Zgoreli so vsi stroji, poslopja in uničenih je bilo 300.000 kosov opeke. Skodo cenijo na 22 milijonov lir. Požar so kakšnih deset ur gasili gasilci iz Krmina, Gorice in Vidma. Vzroki požara še niso znani, vendar se govori, da ga je povzročil kurjač, kateremu naj bi ne da bi vedel padel žareč kos koksa med ostalo gorivo, ki je naenkrat tako zagorelo, da se podivjanemu ognju ni dalo iztrgati nobene reči. Z uničenjem opekarne je izgubilo delo 50 delavcev.

—«»—

SOVODNJE

1. septembra izlet v Istro

Sovodenjci organizirajo v nedeljo 1. septembra enodnevni izlet v Istro. Z avtobusom nameravajo odpotovati navsezgodaj, da si bodo lahko ogledali Koper, Izolo, Piran in Portorož. Marsikdo izmed njih je že obiskal te lepe kraje v Slovenskem Primorju, toda kljub temu mu ni to branilo, da jih v prijetni družbi ne bi še enkrat od blizu pozdravil. Prijave se še sprejemajo.

—«»—

STEVERJAN

Zopet za vodovod

Steverjanci prav te dni znova na svoji koži čutijo, koliko so prikrajšani, ker nimajo tekoče pitne vode. Tudi turizem se ne more razviti, če so gostilne brez nje. Zaradi tega je razumljivo, da se razgovori domačinov te dni kaj radi pletějo okoli letine, nevihte, ki je razsajala v zgornji Soški dolini, in... seveda tudi o vodovodu, ki bi odpravil številne skrbi. Ko je pokrajinska uprava zavrnila sleherno možnost povezava števerjanske občinske uprave na vodovodno omrežje v jugoslovanskih Brdih, ni občini preostalo drugega, kot da poskuša najti drugo edino možno in realno rešitev, da se občina priključi na mestno vodovodno omrežje, ki sedaj sega že na Oslavje. Pripravljeni so bili že nekakšni načrti in proračuni. Samo za napeljavo vode do cerkve bi bilo potrebnih 10.500.000 lir. Posebej bi bilo potem treba zgraditi še rezervoar ter napeljati industrijski tok za pogon črpalke, ki bi vodo sesala iz oslavskega rezervoarja. Vaščani želijo, da bi bilo načrt mogoče čimprej uresničiti.

—«»—

STANDREŽ

Pokopali smo Frančiško Hoban

V sredo popoldne je številna množica Standrežcev pospremila na zadnji poti na vaško pokopališče 82-letno Frančiško Hoban, poročeno Tabaj. Pri hiši žalosti ji je zapel vaški pevski zbor, okrepljen s pevci s Peči, pod vodstvom pevovodje Lupina. Žalostinko so zapeli tudi pri odprtem grobu.

Pokojnica je bila vseskozi zavedna žena ter je tudi svoje otroke vzgojila v ljubezni do našega naroda. Njen najmlajši sin je padel v narodnoosvobodilni borbi. Zapustila je moža, tri sinove in dve hčeri, ki sta v Franciji. Pokojnica je bila velika ljubiteljica čtiva in je kljub svojim letom zvesto prebirala knjige in časopise. Naj ji bo lahka domača zemlja.

PEVMA

Karolina Miklus ima danes 90 let

Danes praznuje v krogu svojih dragih 90. obletnico rojstva Karolina Miklus, rojena Klanjšček z Oslavja in sedaj stanujoča v Pevmi. Kljub svojim letom in trdemu življenju, ki ga je že mlada poskusila, je jubilantka čila in zdrava. Življenje jo je kovalo in iz nje napravilo odločno ženo, ki je znala premagovati vse težave. Že zelo mlada je postala vdova s petimi otroki. Toda to jo ni spravilo ob pogum. Trdo je delala in vseh pet otrok lepo vzgojila v ljubezni do dela in tudi do svojega naroda.

Vaščani ji iz srca čestitajo ob njenem prazniku ter ji želijo, da bi v zdravju in zadovolstvu v krogu svojih dragih preživela še dolgo let. Pevmske gospodinje, zlasti sta priletne» se še posebej s hvaležnostjo spominjajo vseh njenih dobrot ter ji kličejo: «Na mnoga leta!»

—«»—

Šolsko obvestilo

Ravnateljstvo Nižje srednje šole in Strokovne šole v Gorici sporoča:

Vpisovanje v srednje šole se prične 1. septembra in se zaključi 25. septembra. Po tem dnevu se vpisovanja ne bodo več sprejemala.

Opozarjajo se učenci, ki so junija delali sprejemni izpit, da ta izpit ne nadomešča vpisa, zato se morajo v zgoraj imenovanem roku redno vpisati na šolo, ki jo nameravajo obiskovati.

—«»—

DEŽURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Cristofoletti na Travniku štev. 14, tel. 29-72.

Vremenske neprilike povzročajo skrbi Štandrešcem in Sovodenjcem

Suša preprečuje, da bi posadili povrtnino

Sovodenjci in Standrešci imajo precej neprilik z letošnjim vremenom. Spomladi jih je najprej prizadejal hud mraz, potem je prišla huda suša, ki je uničila še ostalo. Za njo je pritisnil neverjetno mrzel in deževnat julij, sedaj pa je spet postalo tako suho, da nič ne rase. Kmetje bi marsikaj posadili, toda kaj, ko je vse tako suho. V petek zvečer so pričakovali, da bo padlo kaj mokrote, ko se je nad Alpami tako pripravljalo. Toda dežja ni hotelo biti. Ko so izvedeli, koliko toče je padlo na Bovškem, so bili zadovoljni, da ni prišlo tudi pri nas do takšne nesreče.

Standrešci so pričeli kopati krompir. Za sedaj se trgovci še niso zglasili pri njih, da bi ga odkupili. Toda pridelovalci pričakujejo, da ga bodo kot prejšnja leta tudi letos lahko prodali.

—«»—

Poškodba glave zaradi padca

V petek ponoči so pripeljali v bolnišnico Brigata Pavia 42-letnega Avgusta Petarina iz Ul. Garzarolli 31 v Gorici, ker je padel po stopnicah v svojem stanovanju. Prišel je na sedež Zelenega križa, od koder so ga odpeljali v bolnišnico, kjer so mu zašili in obvezali precej veliko rano na tilniku.

—«»—

Pes povzročil padec motociklista

Pes je včeraj popoldne po vzročil padec motorista 43-letnega Orazia Guida iz Ul. Morelli 18 v Gorici. D'Orazio se je včeraj okoli 17. ure peljal po Ločniku, ko je naenkrat pritekel pes z nekega dvorišča prav pod vozilo. Vsa njegova prizadevanja, da bi se obdržal v ravnotežju, so bila zaman. Z rešilnim avtom so potolčenega pripeljali v bolnišnico Brigata Pavia, kjer so mu obvezali številne rane po telesu.

—«»—

Zlom noge zaradi padca po stopnicah

Nekaj pred kosilom je padel po stopnicah 82-letni Antonio Tausani iz Ul. Monache štev. 11. Sanitejci Zelenega križa so ga odpeljali v bolnišnico, kjer so mu nudili zdravniško pomoč. Tausani si je pri padcu verjetno zlomil desni gleženj.

—«»—

— KINO —

CORSO. 15.00: «Manekenke iz Pariza», M. Robinson in I. Desny, v barvah.

VERDI. 15.00: «Veleposlanikova hči», Adolf Menjou, v cinemascopu.

VITTORIA. 15.00: «Deklica, ki sem jo zapustil», Natalie Wood, T. Hunter.

CENTRALE. 15.00: «Charlotove fantazije», C. Chaplin.

MODERNO. 15.00: «Rdeči panter».

POLETNI KINO. 21.00: «Santa Cruz», Pedro Armendariz; prvi del se še enkrat ponovi.

Dopisi iz naših krajev

NABREŽINA

Stevilo brezposelnih stoji stalno na svoji višini. Kar jih je bilo že mesece nazaj izločenih z dela, jih pretežno zaman čaka na zaslužek in nihče se ne ukvarja s to socialno zadevo, ki ima tako hude posledice. Namesto zaposlitve in zaslužka vsaj za skromno preživljanje še nova klofuta s podražitvijo tobaka, kdo naj največ prispeva v državno zakladnico, ako ne delovno ljudstvo in od tega vedno večje število brez potrebnih pogojev za obstoj. To pomeni po naše vsako naslednje jutro slabše.

Slišimo, da podjetje, ki gradi papirnico v Štivanu, sprejema na delo domačine, a predvsem ezule. Da ne bo nepotrebnih očitkov, ponovimo, kar smo že večkrat pribili: Nismo proti temu sprejemu, če jih čevelj žuli kot nas. To bi bilo dobro pročiti in prosimo občino, da se tudi v tej zadevi zanima.

S tujskim prometom si naše gospodarstvo menda ne bo «naglihalo kosti», ker imamo opraviti z gosti, ki jih ni preveč volja ustrezati našim željam in potrebam. Veliko smo jih semkaj izvabili, malo smo jih doslej izvolili. Hudomušneži pravijo, da jih je večina deset za enega slabega. To so pobrali iz vsakdanje prakse: v lokal stopi deset nemških turistov in si naroči en liter vina. Po naših pojmih je to nedopustno, po njihovih pa nekaj naravnega. Če pa znajo v mnogočem bolje ekonomizirati od nas in uživati na čimbolj praktičen in cenen način, naj nam bo to dobra šola. Premisliti je treba, če nismo mogoče v vsem malo preveč razvajeni in vse premalo gospodarsko računamo.

Letošnje leto nam ne bo navrglo tako kot nam je lansko in bomo ob pičlih pridelkih toliko bolj odvisni od trgovine. Ta pa je vedno bolj zahtevna. Sibka tretjina vaških prebivalcev naše občine, ki se še več ali manj ukvarja z zemljo, ni za to preveč vneta. Če bi na to gledali resnično sodobno in znali malo bolje pretehtati tukajšnje razmere, bi to precej zaleglo v debelih in tudi suhih letih.

KRIŽ

Zadnji sobotni članek «Dva posnemanja vredna zgleda» je omenil gostilno našega Ljudskega doma in jo dal za zgled drugim. S tem se Križani strinjajo, ker smo z njenim poslovanjem vsi zadovoljni. Kar še manjka, bomo napravili. Članekar je med drugim priporočal, naj bi se Ljudski dom zavzel za večjo prosveto med nami. Tudi v tem delimo njegovo mnenje. Kot delovni ljudje se dobro zavedamo, kakšno vlogo igra prosveta v življenju. Nekaj razpoložljivih sredstev je treba posvetiti temu namenu

Ker ste pisali o stoletnici Južne železnice, naj povemo, kako je takratni najstarejši rod, ki bi sedaj imel okrog 150 in več let, gledal na to novost. Ti se je niso veselili, ampak so jo odklanjali, češ da ni po dobrem in bo železna kača prinesla nesrečo. Ne bo miru, so rekli, in videli v kači vojne, ki da bodo tako klestile, da ne bodo ljudje znali drug za drugega — da bodo golobradci komandirali, da bo papir enak zlatu — mislili so papirnat denar — i. e. Niso se hoteli peljati s tem ostudnim «lintverjem» (zmajem), ker se niso hoteli zvezati s hudičem...

Čas ima svojo žavbo, ki naglo leči tudi miselnost. Kasnejši rodovi so kmalu uvideli korist tega novega prometnega sredstva. A marsikaj so naši predniki tudi pogodili.

BRIŠČIKI

Nikakor ne moremo pozabiti lanske igre, ki si jo je šolska oblast privoščila z našo občino in našimi otroki. Javnosti ni zadeva še izpadla iz spomina. Napravili smo učilnico, jo opremili in plačevali celo leto ustrezno najemnino, a naši otroci so morali v šolo na Opčine. Norčevali so se iz nas — drugače ne moremo imenovati tega ravnanja oblasti — češ da nimajo denarja za učno moč. Kdo naj bi verjel, da ni več nobenega soka v finančni limoni, ko so pa primeri, ki govore obratno, n. pr. šolski razred na proseški postaji za par otrok italijanske narodnosti. Od kod pa ta sredstva? Mar ni to zapostavljanje naših narodnih interesov dovolj očitno dejanje, iz katerega moremo razbrati trmasto preziranje sprejetih obveznosti?

Naša (zgoniška) občina je že oddala na dražbi dela na cesti od meje repentáborske občine proti nam. Tudi tukaj jo bodo čimbolj prilagodili prometu: jo za sedaj vsaj delno asfaltirali, uredili nekatere ovinke in jo čim bolj zravnali. Cesta pa bo prišla do veljave šele takrat, ko bo urejen tudi cestni trak od nas proti Proseku.

Od 35 hišnih številk naše vasi jih je 20, ki se bavijo tudi z zemljo in redijo okrog 70 glav živine, kar je za naše razmere precej. Svoje zemlje ne zanemarjamo, čeprav ni ta posebno rodovitna. Predvsem skrbimo za živino, ki je usmerjena na mlekarstvo. Spoznali smo že prednosti dobrih travnikov, pomen gnojenja, pravočasnega in boljšega oranja i. dr. Naj je suša ali moča, vsakdo se je že prepričal, da ima takšno gospodarjenje svoje prednosti. Seveda si tudi mi želimo v tem več pouka.

SALEŽ

Tudi letosnja zmrzal nam lahko služi za nauk, kaj pomeni dobro in skrbno negovan vinograd. V takšnem vinogradu so se trte neverjetno hitro in dobro opomogle in tudi njih zarod se je v splošnem izredno dobro razvil. Čeprav je mnogo mlajši (okrog 5 tednov) od nepoškodovanih trt, ni opaziti posebne razlike. Če bi bilo ob zorevanju ugodno vreme, bi nabrali kakšen hektoliter vina.

Ze star in današnjim časom mogoče smešen pregovor pravi, da najde pridni krajcar pod vsakim kamnom. Tega sicer ne moremo jemati dobesedno, vendar pa drži, da je pridnost odlična prednost v gospodarstvu posameznika in narodov. Naša vas more glede pridnosti postreči z dobrim zgledom. To velja za vse starostne dobe in oba spola. Vse skušamo spraviti v prid. Nekaj dni smo se «lovili» za gobami po naših bolj obraščenih parcelah in jih večkrat iztaknili precejšnje količine za domačo potrebo in trg. Ugodna cena (okrog 700 lir za kg) je spodbudila marsikoga.

PRIZNANO MEDNARODNO AVTOPREVOZNIŠKO PODJETJE

LA GORIZIANA

GORICA - Ul. Duca D'Aosta 88 - Tel. 28-45 - GORICA

PREVZEMAMO PREVOZ VSAKOVRSTNEGA BLAGA

Posebni pogoji za prevoz blaga v Jugoslavijo

LOJZ KRAIGHER

KONTROLOR ŠKROBAR

Roman 30.

Ona je rahlo sedla na rob moje postelje in mi ljubeče gladila lase s čela. Plašno pogledam mimo nje:

«Ali sem bil zelo nemaren?»

«Nič ni bilo hudega, ljubček!»

Nagne se k meni s svetlim pogledom, polnim sreče in blaženosti, in me poljubi na čelo. Tako čist in nedolžen je ta poljub, da se začuden ozrem vanjo in mi nov strah stisne prsi.

Usta se ji zganejo — nekaj mi hoče povedati — pa se zamišljeno zagleda skozi okno in vstane s tihim vzdihom.

«V kuhinjo moram. Pazi se pred mojim možem!»

Od kod spet ta sprememba? — V neljubi slutnji vztrepetam in skočim naglo s postelje.

A ko odhajam — kolikor mogoče tiho — priteče v vežo za mano in me potisne za vrata vsa zasopljena:

«Kam pa popoldne? Mi gremo k Pomočnici... Pridite za nami — kot slučajno! Da?»

Začudeno dvignem ramena:

«Ne vem!»

Ona pa mi stisne roko:

«Ah, le pridi! Kaj me briga stari?! Na svidenje! Nekaj ti povem...»

In že hiti nazaj, pozdravljajoč me z obetajočimi smehljaji. Do zdaj ji je bilo vedno ljubše, če nismo bili mnogo skupaj — da ne bi Belna kaj zaslutil. A ta sprememba danes?... O, babe! Te preklete babe...

Glava me je bolela in neprijetno sem se počutil, kot v najhujšem mačku. S tesnobo v prsih, s studom v želodcu, sem se jezil sam nase in na tisto gorostasno nepremišljenost včerajšnje pijanosti. Davčni uradnik, bore kontrolorček; v deželi renegatstva in korupcije; v c. kr. valilnici političnih neznačajnosti — in zdaj mahoma — beseda, ki zadene do srca, ker ga razgali z enim mahom: «šuft»! Če jo zabrusiš prvemu v obraz, jih tisoč dvigne glave, ali morda nisi meril nanje.

Zapeljala me je ljubosumnost. Moja don-juanska domišljavost je bila ranjena zaradi Milikinega obnašanja. Spominjam se, da je zavrelo v meni, ko je položila svojo roko na mesarsko šapo Romanovo. Saj sem imel poleg sebe Ciliko in tej na ljubo sem se bil skoraj namenoma odtegnil Miliki... A gotovo je, da me je sladostrastnica že od prvega začetka neverjetno mikala; in kdo ve, če ni bil moj izbruh samo prikrito priznanje — izpoved od ljubohlepnosti trpeče duše?...

Vendar: — ljubosumnost, Arnošt, ta je zoper tvoj program! Naj se cmerijo device in ljubezni sestradane ženice; ti pa še pri kateri obvisiš, če ne uideš tem filistrskim slabostim!

Zavedlo te je vino kajpada. O pijanost, da bi več ne prišla v drugo!...

A še nekaj je bilo, kar me je bilo morda izvabilo iz rezerviranosti, ki sem si jo bil naložil v političnih vprašanjih. Strašno me je namreč peklo, da sem se dal pri tistem kroku z davkarjem tako neumno ujeti od nemškutarjev. Brezobzirnost te jezi — in tista nesramnost se ti gnusi, s katero pričakujejo uskoki, da mora biti tudi pri tebi pripravljenost za uskoštvo tako obsebiumevna, kakor je bila pri njih samih. Saj je ta predrznost ravno znak zakrknjene vesti, ki jo skušajo propalice brzdati s surovostjo. In ker sem se bil takrat strahopetno vdal, zato je buhnilo pri Pomočnici iz mene kakor iz nabitega patrona. Takšna šleva pa le nismo, da bi kar zaplesali, če kdo zažvižga! In če smo se zavrteli v slabi uri no, zato pa poči bomba, ko doteče ura.

Vrag je le, ali bi bila dotekla tudi, ko bi bil navzoč Posegar s celo davkarijo in ko bi ne bilo ljutomersko vino taka imenitna kaplja!...

A bodi, kakor hoče: glavna stvar je — da postaneš bolj previden, Arnošt! Strela, naj te gredo tožit! — Uradnik — razgrajač, političen hujskač! — Obsojen boš gotovo — tu te še ljutomerčan ne izreže. In kaj porečejo na to tam gori — tvoji vikši?...

Mraz me je pretresel... brr...

Pomislil sem, da bi jo kar udaril preko travnikov k Mariji Pomočnici — prosit odpuščanja...

Pa mi buši vroč val iz prsi v glavo, čelo se mi orosi in duška mi zastane od trpljenja... O, prekleto! Lepo reč si si zamešal, Arnošt!

Pri Seljaku sem bil sam pri mizi. Bratko je o praznikih obedoval pri stricu in drugi stalni gostje so se vsi razpršili na obiske in izlete.

Binkoštni ponedeljek! Te vražje binkošti bom menda pomnil.

Jezilo me je, da sem sam. Človek je prepuščen na milost in nemilost svojim mislim.

Natakarica je zehala pri oknu in se ozirala po dolgočasnem trgu. Grizla si je nohte in si ogledovala roko, za praznik bolj umito, okrašeno z neokusnim prstanom. Prestopala se je v novih šolnih — morda jo je veselilo škripanje podplatov.

Sklonila se je skozi okno, da so se napela jekla v modrcu.

«Ali vam je dolgčas, Bernardika?»

«Ah, nehajte že s to Bernardiko!»

«Bernardika je vendar lepše kakor Mica, kmečka Mica?»

«Mica! Jaz nisem nobena kranjska Mica.» In se zasukne na peti: «Jaz sem Mičika!»

«Za koga Mičika? Za svojega fanta?»

«Ah — za fanta!»

«Torej pa za fante!»

«Hahaha, — še eden bi bil preveč; posebno takšen kakor ste vi!»

Ujamem jo za roko in jo stisnem k sebi:

«Taka čvrsta Mičika, pa bi ne imela fanta?»

«Toliko jih nimam kakor vi deklin!» Zaviha mi brke in se mi reži v obraz.

«Kje imam jaz dekline?»

«Ha, saj vemo! Stare in mlade.»

Njene roke diše po prestani vodi, v kateri umiva kozarce; raskave so in rdeče. Tudi njen obraz je presurov in lica prenapeta. Mogoče pa me je samo razjarila pripomba o deklinah. Odrinem jo od sebe in vzamem časnik v roko:

«Ah Bernardika, da morete verjeti take čence!»

«Mhm, čence, čenče! Od kod pa vaša skrokanost?» In me pogleda premeteno: «Ali je pri Košarju vino sladko?»

Začudim se: ona vendar še ne more vedeti? — Neumnost! A če tudi ve, vsi še izvedo!...

V časniku zadenem že s prvim pogledom ob vest, ki se nanaša na narodnostni boj v deželi. Vsi predali so polni napadov na napredno stranko; a moje nesrečno oko si mora poiskati ravno kaj tako kočljivega:

«Od Sv. L. n. P. nam pišejo: Učitelj P. je v preiskavi zaradi zločina — veleizdaje, ker je v šoli pel z otroki neko protiavstrijsko (?) pesem. Žandar je vdrl v njegov razred in ga odgnal izpred otrok v preiskovalni zapor. Brzkone — nemškutarska intriga. O razvitku afere bomo še poročali.»

Zamislim se ob listu in gledam slepo vanj: Veleizdajstva še nisi zagrešil, Arnošt; še razžaljenja veličanstva ne; samo če ni v teh krajih že nadut nemškutar — veličanstvo!...

Neka resigniranost se me poloti. Naj že bo, kar hoče! Prle prišlo, prle šlo!

In na tihem se celo nasmehnem: V politiki napreduješ, Arnošt! Ne bi ti prisodil te bistrosti. Saj tudi drugače: šuft! Renegat je neznačajnež. In neznačajnost ni možatost. Torej tudi pred žensko ne velja kaj prida. Ženska občuduje junaka. Ali je to klavrno odpadništvo — junaštvo? Izdajica — kukavica! — Pa se spomnim na izpremeno Milike po nastopu in vsili se mi melodija:

Ja sam junak,
ki djevojke ljubi...

(Nadaljevanje sledi)

Športni dnevnik

Predzadnji dan tekmovanja za «Trofeo Italia»

Jugoslavija - Madžarska 2:2 (2:0)

Sovjetska zveza s težavo premagala Romune

Za sedaj je Sovjetska zveza na prvem mestu z 8 točkami pred Jugoslavijo, ki ima 7 točk - Danes odločilno srečanje med Jugoslavijo in SZ

ZAGREB, 17. — Današnji dan na vaterpolo turnirju za «Trofeo Italia» je bil dan presenečenj. Sovjetska zveza je z relativno slabim rezultatom premagala reprezentanco Romunije, Jugoslavija je izpustila iz rok gotovo zmago nad reprezentanco Madžarske, Italija pa je le s težavo oupravila Nizozemsko. Za prvo presenečenje so poskrbeli Rusi. Okoli 6000 gledalcev, ki so prišli na Šalato največ zaradi srečanja med Madžarsko in Jugoslavijo, je bilo prepričanih, da bo sovjetska reprezentanca že v prvem polčasu napolnila romunsko mrežo. Zato je bil rezultat 2:1 v prvem polčasu res veliko presenečenje. Rusi so verjetno vzeli tekmo z Romunijo kot trening za jutrišnjo srečanje z jugoslovansko reprezentanco. Pri rezultatu 2:0 za Sovjetsko zvezo je Romunom uspelo ne samo obdržati položaj, temveč celo znižati rezultat na 2:1.

V začetku drugega polčasa so Rusi povečali rezultat na 3:1, Romuni pa niso znali izkoristiti kazenskega strela, ki jim ga je dosodil sodnik. Do konca drugega polčasa je Sovjetska zveza zabila se 5 golov, Romuni pa 3. Zanimivo je, da je vse štiri romunske gole zabil napadalec Badica. Tekmo je sodil jugoslovanski sodnik dr. Kumar, tudi v tej tekmi zelo slabo, in na škodo Romunije.

V najvažnejši tekmi današnjega dne sta se srečali reprezentanci Jugoslavije in Madžarske. Igra se je pričela nervozno z obeh strani. Napadalci obeh moštev so takoj v začetku izvedli več hitrih napadov na nasprotna gola, toda mreža se ni potresla vse do trenutka, dokler sodnik ni izključil iz igre madžarskega napadalca Mayerja. Jugoslovani so izkoristili številčno premoč in Radonić je povedel svoje moštvo v vodstvo. Kmalu zatem je holandski sodnik Katelaar ponovno izključil Mayerja in Radonić je spet uspešno zaključil akcijo, ki se je začela pri jugoslovanskem vratarju Kovačiću in končala v golu madžarske reprezentance.

V prvem polčasu izvrstni Radonić je v drugem polčasu zagrešil 3 usodne napake, zaradi katerih je Jugoslavija izgubila eno točko. Takoj v začetku igre je sodnik zaradi faula izključil Radonića; tokrat so seveda Madžari izkoristili številčno premoč in po Kaniži zmanjšali rezultat na 2:1. Radonić se je kmalu zatem vrnil v polje in pred vrati grobo faulral Mayerja, ki je dosojeni kazenski strel realiziral in izenačil rezultat na 2:2. Jugoslovanska reprezentanca je takoj prešla v napad. Madžar Marković je faulirai Radonića in ko je Radonić dobil žogo, da izvede dosojeni kazenski strel, jo je namesto v vrata poslal naravnost v roke madzarskemu vratarju ter na ta način zagrešil tretjo napako današnje igre. Pred koncem tekme je bilo še nekaj napadov jugoslovanske reprezentance, ki pa niso privedli do gola. Po mnenju gledalcev in tehnikov so Jugovani danes igrali dosti slabše kot predvčerajšnjim proti Italiji.

V zadnji tekmi sta se srečali reprezentanci Italije in Nizozemske in takoj moramo poudariti, da je bila igra na nizki tehnični ravni. Zlasti so razočarali italijanski vaterpolisti, ki so le s težavo premagali borbeno nizozemsko moštvo. V ostri igri, ki jo je dovoljeval ruski sodnik Blumental, je Rubini dal v 6' prvi gol. Takoj zatem Pucci povečal na 2:0, pred samim koncem igre pa je sodnik zaradi pregrobe igre izključil Rubinija in vratarja Cavazzonija, kar so izkoristili Nizozemci in zmanjšali rezultat na 2:1. V drugem polčasu je Pucci povečal rezulta na 3:1, za njim pa je Nizozemec van Dorp zmanjšal na 3:2. Najboljši italijanski igralec Pucci je nato spet povišal rezultat na 4:2. Holandcem pa je nato uspelo, da so ga znižali na 4:3, s čemer se je končala zadnja tekma današnjega dne.

Po današnji tekmi vodi Sovjetska zveza z 8 točkami, sledi Jugoslavija s 7 točkami, Madžarska s 5 točkami, Italija 2 točkami, Romunija 2 točkami, Holandska z 0 točkami

Danes so bodo srečale reprezentance: Madžarska - Nizozemska, Jugoslavija - Sovjetska zveza in Romunija - Italija. Največ izgledov za prvo mesto ima sedaj Sovjetska zveza, kateri zadostuje, da igra z Jugoslavijo neodločeno in si tako osvoji prvo mesto. Če pa hoče Jugoslavija osvojiti «Trofeo Italia» mora premagati Sovjetsko zvezo, kar pa je le malo verjetno.

—«»—

SVETOVNO CESTNO KOLESARSKO PRVENSTVO

Belgijec Proost prvi v Waregemu

WAREGEM, 17. — Belgijski tekmovalec Louis Proost je danes osvojil prvo mesto v cestni kolesarski dirki na svetovnem prvenstvu v Waregemu, potem ko je v zadnjih 200 metrih prehitel Italijana Arnalda Pambianca ter privozil za dolžino štirih koles pred njim na cilj. Proost je prevozil 190,4 km dolgo progo v 5.05'05" s povprečno brzino 37.265 km na uro.

Start je bil točno ob 13. uri. Stadion so najprej zapustili nizozemski kolesarji toda kaj kmalu sta se na čelo prerinila Avstrijec Ignatowitz in Luksemburžan Jablick ter skušala uiti. Imela sta kakih 50 metrov prednosti, ko ju je skupina dosegla. Sreco so v začetku poskušali tudi Nemec Schober, Poljak Wieckowski, Svicar Schleuniger in Rus Kapitanov, toda po 11 kilometrih vožnje je tudi njih dosegla celotna skupina.

V nadaljevanju se je položaj seveda bistveno spremenil. Ob začetku šestega kroga sta skušala uiti Pambianco in nizozemec Van Tongerloo, ki sta po 152 km vožnje imela 40" prednosti pred najbližjimi zasledovalci. Spet so ju nekateri dohiteli, toda medtem ko je Nizozemec popustil, je Pambianco ponovno pognal in spet dosegel prednost. Osem kilometrov pred koncem vožnje je bil položaj še vedno nejasen, toda kmalu se je prerinil v ospredje Proost, ki je najprej vozil Pambiancu ob strani, potem pa ga tako rekoč na samem cilju prehitel.

Jugoslovanski tekmovalci so zasedli naslednja mesta: 47. Levačić, 53. Valčić, 62. Baje — vsi v času Levačića 5.20'48".

—«»—

NOGOMET

SZ - Finska 10:0 (7:0)

HELSINKI, 17. — V Helsinkih je nogometna reprezentanca Sovjetske zveze premagala finsko enajstorico z visokim rezultatom 10:0 (7:0). Tekma je veljala za sodelovanje na svetovnem nogometnem prvenstvu 1958.

Rezultat je močno presenetil, saj je finska enajstorica v prvem srečanju v Moskvi tekmo izgubila le z 1:2.

—«»—

Mednarodni kongres nogometnih sodnikov

S. MARGHERITA, 17. — V salonih hotela Eden v S. Margheriti bo od 25. do 30. avgusta mednarodni kongres nogometnih sodnikov. Doslej so prijavile svojo udeležbo sodniške zveze 19 držav, med njimi Jugoslavija, Madžarska, ZDA, Abesinija, Egipt in vse zahodnoevropske države. Ni izključeno, da bodo kongresu prisostvovali tudi sodniki Sovjetske zveze.

Odgovorni urednik
STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT - Trst

KINO ŠKEDENJ

predvaja danes 18. t. m. ob 20. uri na prostem cinemascope barvni film:

KO SEM ZADNJIČ VIDEL PARIZ

Igrajo: Elizabet Taylor, Van Jonson in Walter Pidgeon

Kino na Općinah

predvaja danes 18. t. m. od 16. do 20. ure barvni VistaVision film:

«Nismo angeli»

Igrajo: HUMPHREY BOGART, ALDO RAY in PETER USTINOV

Druga predstava danes NA PROSTEM ob 20.30 uri cinemascope barvni film:

«Kruh, ljubezen in...»

Igrata: VITTORIO DE SICA in SOPHIA LOREN

V ponedeljek 19. t. m. ob 18. uri in na prostem ob 20.30 uri ponovitev istega filma.

TRST, nedelja
18. avgusta 1957
Leto XIII - Št. 196 (3731)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 30 lir
Tel. 94-638, 93-808, 37-338
Poštnina plačana v gotovini

UREDNIŠTVO: UL. MONTECCHI št. 6, II. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — Podruž. GORICA: Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. - Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 80, finančno-upravni 120, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 60 din.

MALI OGLASI: 20 lir beseda. - NAROČNINA: mesečna 480, vnaprej: četrtletna 1300, polletna 2500, celoletna 4900 lir. - FLRJ: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 60 - KB - 1 - Z - 375 - izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

Gronchi je mnenja, da volitve ne bi smele biti sredi poletja

Pritožuje se tudi, da je na Kvirinalu doslej natrgal več trnja kot rož in da je naletel na preveliko nerazumevanje za svoje delo - Poudarja tudi, da poglavar države ni razsodnik v politični igri in tudi ne notar

FLORENCA, 17. — Jutrišnja florentinska «La Nazione» in bolonjski «Il Resto del Carlino» bosta objavila pod naslovom «Giovanni Gronchi govori o zunanji in notranji politiki ter o ustavi» intervju, ki ga je imel s predsednikom republike Enrico Mattei v Lacco Ameno na otoku Ischia.

Glede položaja na Sredozemlju in Srednjem vzhodu je predsednik Gronchi dejal: «Hotel sem v zadnjem času poglobiti poznanje problemov in sredozemskega položaja, kjer se prepletajo tako zapleteni elementi in ki predstavlja za našo deželo konkreten interes, ki ga pa politični ljudje in javno mnenje vedno ne opazijo. Upati smem, da za ta namen pač ne bodo brez pozitivnih rezultatov potovanja, ki jih bom napravil septembra meseca v Iran, novembra v Turčijo in Sirijo in pozneje v Libanon. Prepričan sem, da se ne sme pustiti komunizmu velika karta državne neodvisnosti arabskih in azijskih držav in tudi ne socialnega napredka v svetu, kjer pogosto še obstaja ureditev fevdalnega tipa, in ki se polagoma prebuja za ideale pravičnejšega sožitja. Priznati, da je vse to težko, ne pomeni pristati na odpoved vsaki iniciativi.

Tudi za problem odnosov med Arabci in Židi se mi zdi, da ga ni treba imeti za nerešljivega. Arabci se boje, da bi nekontrolirano priseljevanje izraelsko državo tako napihnilo, da bi počila. Treba je najti način, kako nuditi jamstvo proti nevarnosti.

Vsekakor se mi zdi nedvomno, da lahko na sredozemskem sektorju naša država opravi zanimivo funkcijo v korist vsega Zahoda; če že ne bi bila to funkcija posredovanja v tehničnem smislu te besede, pa vsaj funkcija zbližanja in sprave. Nedavno je moral tudi Foster Dulles to priznati z izjavo, ki je imela povsem značaj vzpodbujanja. Italija je dežela, ki je lahko manj kot katera koli druga osumljena kolonialnih ali enostavno hegemonističnih namenov in je v posebno ugodnem položaju, da si lahko pridobi zaupanje arabskih narodov. Ni treba izgubiti poguma pri kakem neuspehu oli pičlem začetnem uspehu. Predvsem se moramo osvoboditi nekaterih kompleksov, ki so nas doslej zavirali in med katerimi je na prvem mestu zaskrbljenost, da naše ravnanje komu ne bo pogodu».

Glede notranje politike in polemike o datumu prihodnjih parlamentarnih volitev pa je predsednik Gronchi dejal:

«To je problem, ki bo ob pravem času proučen in o katerem bi se danes ne hotel izrekati na definitiven način, in to še zlasti, ker nisem imel priložnosti, da bi se ga lotil s predsednikoma zakonodajnih skupščin. Vsekakor pa se mi zdi, da lahko rečem, da bo pri izbiri datuma za sklicanje volilnih zborovanj moralo biti v določenem trenutku odločilno stanje parlamentarnih del. Bo že prišel trenutek, ko bo poslanska zbornica v bližini konca svojega mandata dokončala proučevanje določenega števila zakonov in ne bo imela več pred seboj dovolj časa, da bi načela novi ciklus delovanja. To bo trenutek, ko bo mogoče priznati, da je poslanska zbornica zaključila svoj naravni ciklus delovanja in ko se bodo izvedle potrebne posledice. Sicer pa v ustavi sploh ni napisano, da zakonodajni skupščini poteče mandat pred rokom petih let samo zaradi tega, ker so bili sklicana volilna zborovanja za volitve nove poslanske zbornice.

V primerih posebne nujnosti se lahko skliče skupščina, ki je se veljavna v funkciji in na kateri je državna suverenost, dokler se ta suverenost ne prenese na novoizvoljeno skupščino. Po drugi strani pa se mi zdi, da so umestni vzroki, preko katerih neki državni poglavar ne more brez utemeljenih razlogov, med katerimi je prvi ta, da se volitve izognejo najhujšemu poletju.»

Ko ga je Mattei vprašal, če je bilo v dveh letih in pol, ko je on predsednik na Kvirinalu, zanj več rož ali trnja, je predsednik Gronchi takole odgovoril: «Reči bi moral, da je bilo več trnja, čeprav ne bi mogel odkrito reči, da nisem zadovoljen z doseženimi rezultati. Preveč je bilo upiranja, na katero sem naletel, preveč nerazumevanja za moje delo. Noče se priznati, da je po ustavi predsednik republike državna oblast, ki mora imeti in dejansko ima svoje delovno področje. Nihče ni nikoli mislil, da ne bi priznal suverenosti parlamenta ali avtonomnosti vlad, ki za svojo politiko odgovarjajo parlamentu. Toda priznati je treba, da ima tudi državni poglavar svoje področje kompetentnosti in nikakor ni kak navaden razsodnik, poklican, da pazi na korektnost politične igre in tudi ni nikak notar.»

Potem ko je Gronchi navedel nekatere absolutno konkretne pravice, ki jih predsedniku republike daje ustava, je podčrtal, da ima po ustavi predsednik države pravico pošiljati parlamentu poslanice. «Mislim, da če se ta pravica nanaša na zakone, za katere predsednik države smatra za umestno, da jih vrne parlamentu, da jih ta umakne ali popravi, se more ta pravica izvajati tudi glede določene politike, na katere negativne posledice hoče predsednik republike opozoriti parlament. So ki vse to priznavajo, vendar trdijo, da se sme ta pravica izvajati samo v zelo nujnih in hudih primerih. Toda kdo naj bo sodnik o tej nujnosti in težavi in če se mora opozoriti, je treba opozoriti vlado in parlament na politiko, ki je za državo nevarna, ali ni modro, da se to napravi v začetku preden ta politika požene korenine?»

Mattei je vprašal Gronchija, ali je kaka stvar, ki bi je kot predsednik republike ne napravil, če bi se mogel povrniti v preteklost. Gronchi je to zanikal ter dejal, da je po njegovem mnenju tudi med zadnjo vladno krizo pomagal k najboljši rešitvi v danem položaju. Rekel je, da pri tem ni manjkalo nerazumevanja in kritik, ki pa so se mu zdele plod netočnih vesti in tolmačenj. Tiska pa ni mogoče vedno slediti s poročili, ki naj to ali ono zanikajo ali popravljajo, kajti svoboda žurnalizma zahteva spoštovanje tudi za določeno področje zmot in tendencioznosti.

Omenil je, kako so se često njegovi nameni potvarjali, kot na primer tedaj, ko se je pisalo, da sta bili dve predsedništvi, vlade v načrtu zato, da bi se dobili ali ukradli glasovi na desni in na levi. Gronchi je rekel, da je hotel pri enobarvni demokristjanski vladi zagotoviti vsaj minimum političnih jamstev vsemu parlamentu in tako vsem silam v državi.

Ko ga je na koncu Mattei vprašal, ali je res, da je na Sturzove kritike nameraval odgovoriti s poslanico parlamentu, Gronchi ni prikrival, da se mu zdi vprašanje že kar indiskretno, ter je skoraj nevoljno odgovoril, da bi bil pač zelo slabo izbran trenutek, ko je bil parlament zaposlen z najbolj važnim delom zasedanja.

Zopet prekinjena sovjetsko-nemška pogajanja

Veleposlanik Lahr poklican v Bonn - Ollenhauer obsoja poizkuse vplivanja na izid volitev v Zahodni Nemčiji

BONN, 17. — Sovjetsko-nemška pogajanja o trgovinski izmenjavi, o konzularni konvenciji in repatriaciji Nemcev iz SZ so bila ponovno odložena. Razgovor, ki ga je včeraj imel voditelj nemške delegacije Lahr s pomočnikom sovjetskega zunanjega ministra Semjonovom, ni odstranil nastalih težav. Zahodnonemški zunanji minister von Brentano je danes ponovno pozval v Bonn veleposlanika Lahra. Ta se bo vrnil v Bonn prihodnji teden. Predstavnik bonnskega zunanjega ministrstva je izjavil, da je von Brentano pozval Lahra v Bonn, zato da poroča vladi o poteku razgovorov v Moskvi.

V krogih zahodnonemškega zunanjega ministrstva medtem zanikujejo vest, da je sovjetska vlada napovedala povratek tisoč Nemcev iz Sovjetske zveze. Pripominjajo, da gre očitno za nesporazum pri štetju tistih oseb, ki so od januarja letos dobile priznanje nemškega državljanstva in ki so se že zdavnaj vrnile iz Sovjetske zveze.

V Berlinu pa je voditelj socialdemokratske stranke Ollenhauer v razgovoru z dopisnikom lista «B. Z.» ponovno izjavil, da bo njegova stranka, če bo zmagala pri volitvah 15. septembra, predlagala združitev Nemčije na podlagi umika iz NATO, nevključevanja v bloke in vključitve v sistem evropske varnosti.

Ollenhauer je izrekel prepričanje, da se bo Nemčija lahko združila šele potem, ko bo dosežen sporazum o njenem vojaškem položaju kot enotne države. Pripomnil je, da iz NATO ne bi smela izstopiti današnja Zahodna Nemčija, pač pa bodoča Združena Nemčija. Obtožil je nato Adenauerja, da je imel osem let neplodne razgovore o združitvi Nemčije, ne da bi bil storil glede tega korak naprej. Nato je izjavil, da socialni demokrati nasprotujejo, da bi zahodnonemško vojsko opremili z atomskim orožjem. Prav tako bodo skušali preprečiti, da bi na ozemlju Zahodne Nemčije razmestili atomsko orožje drugih zahodnih držav.

Na sestanku vodstva stranke in parlamentarne skupine pa je Ollenhauer ostro kritiziral prizadevanje raznih tujih krogov, da bi vplivali na izid volitev v Zahodni Nemčiji. Kot primer takega vmešavanja je navedel nedavno berlinsko izjavo zahodnih držav. V zvezi s tem je izjavil, da je bil izključen namen zahodnih držav, da bi Adenauerjevo vlado v sedanji volilni kampanji kar najbolj podprle, ker se Zahod zaveda, da ne bi nikoli več našel vlade, «ki bi bila tako zelo njegov pomožni in izvršilni organ».

Zatem pa je Ollenhauer tolmačil tudi nekatere odstavke nedavnega govora Hruščeva kot vmešavanje v notranje zadeve Zahodne Nemčije in je dejal, da pomeni tudi podpora, ki jo sovjetska vlada nudi vladi Vzhodne Nemčije, v nekem smislu podpiranje Adenauerja. To svojo trditev je obrazložil tako, da pomeni podpiranje vzhodnonemske vlade ohranitev sedanje razdelitve Nemčije. Prav to pa se ujema z Adenauerjevimi načrti.

—«»—

Gaitskell v Dalmaciji

BEOGRAD, 17. — Voditelj britanske laburistične stranke Gaitskell, ki je bil včeraj gost maršala Tita, je po obisku izjavil, da je imel z maršalom Titom dolg, iskren in zanimiv razgovor o aktualnih političnih vprašanjih. Dodal je, da je zelo vesel, ker se je seznanil z maršalom Titom in njegovo soprogo na tako prijateljski in neformalen način. Danes je Gaitskell odpotoval z ladjo «Proleterka» z Reke v Dalmacijo.

—«»—

NEVADA, 17. — Zaradi slabega vremena so že devetnajstič odložili dvanajsti ameriški poizkus z atomsko bombo.

Vojna v Alžiru zavzema vedno večji obseg zaradi naraščajoče moči alžirske narodnoosvobodilne vojske, ki zadaja francoskim kolonialnim silam vedno hujše udarce. Francija ima sedaj v Alžiru 400.000 vojakov, s katerimi skuša zaman streti odpor alžirskega ljudstva. Na sliki moderno oborožen oddelek alžirske narodnoosvobodilne vojske v uniformi.

Partijski delavci iz Gornje Italije na obisku v FLRJ

LJUBLJANA, 17. — Jutri odhaja iz Slovenije skupina italijanskih partijskih delavcev iz Gornje Italije, ki so bili skoraj en mesec na dopustu v Jugoslaviji. Skupino vodi tajnik federacije KPI iz Astija pri Milanu, Preserpio.

Italijanski gostje so prebili svoje počitnice, ki naj bi služile boljšemu spoznavanju jugoslovanskih ustanov in razmer, v okviru izmenjave med ZKJ in KPI. Del delegacije je prebil počitnice na Reki, del pa na Bledu. ZKS jim je omogočila izlete na Bled, v Bohinj, na Štajersko in v Primorje. Na svojih izletih so obiskali tudi nekatera industrijska podjetja, med drugim ladjedelnico «3. maj», kjer so se v razgovorih s člani delavskih svetov poučili o delavskem samoupravljanju. Na Reki so obiskali tudi sedež Italijanske unije in se informirali o stanju italijanske manjšine. Pri tem so izjavili, da vlada v Italiji v znatni meri pomanjkanje objektivnih informacij o tem vprašanju, in obljubili, da se bodo v bodoče bolj zanimali zanj.

—«»—

Razvrednotenje šterlinga?

ZUERICH, 17. — V bančnih krogih še dalje krožijo govorice, da bo angleški šterling verjetno razvrednoten. Zaradi teh govoric, ki so se pojavile v četrtek, je tečaj šterlinga na svobodnem trgu padel od 11 švicarskih frankov, ki je znašal v četrtek, na 10,85, danes pa na 10,50.

TRST - Ul. Moreri 7
Telefon št. 28 373
POŽAR ARTEMIO
TOVORNI PREVOZI
v vse kraje, tudi v inozemstvo

Ribarič Ivan
IMPORT ◆ EXPORT
VSEH VRST LESA IN TRDIH GORIV
TRST — ULICA F. CRISPI 14 — TEL. 93-502
ULICA DELLE MILIZIE 19 — TEL. 96-510

IMPEXPORT
TRST, UL. CICERONE 8,
Tel. 38-136, 37-725; Telegr.: IMPEXPORT - TRIESTE
UVAZA: *Vsakovrstni les, drva za kurjavo, gradbeni material*
IZVAZA: *tekstil, kolonialno blago in raznovrstne stroje*
SPECIALIZIRANO PODJETJE ZA VSAKOVRSTNE KOMPENZACIJE

AUTOVIE CARSICHE

PROGA TRST - BAZOVICA - PADRICE - GROPADA - TREBCE
Odhodi s postaje Trg Libertà in Stara mitnica
OB DELAVNIKIH: ob 7.30, 8.15, 9.30, 10.15, 11., 12., 13.10, 14., 15., 16., 16.50, 17.30., 18., 18.50, 19.50, 20.40, 22.40.
OB PRAZNIKIH: ob 7.25, 8.30, 10., 11., 12.30, 13.10, 13.50, 14.30, 15., 15.30, 16., 16.30, 17., 17.30, 18., 18.30, 19., 19.45, 20.30, 22.30, 24.
PROGA TRST - BLOK FRNETIČI
Odhod s Trga Libertà
OB DELAVNIKIH: ob 7.30, 10.15, 13.10, 15, 18.55.
OB PRAZNIKIH: ob 7.25, 8.30, 10, 11, 12.30, 13.10, 13.50, 14.30, 15, 15.30, 16, 16.30, 17, 17.30, 18, 18.30, 19, 19.45, 20.30, 22.30.
Odhod s Frnetičev
OB DELAVNIKIH: ob 8.20, 10.50, 14.05, 15.40, 18.55.
OB PRAZNIKIH: ob 8, 9.10, 10.50, 11.40, 13.20, 14, 14.20, 15.15, 15.30, 15.50, 16.20, 16.50, 17.35, 18, 18.30, 19.20, 19.50, 20.20, 20.50, 21.45, 23.10
PROGA TRST - BLOK PESEK
Odhod s Trga Libertà
OB DELAVNIKIH: ob 7.45, 13.10, 17.30.
OB PRAZNIKIH: ob 11.30, 17.30.
Odhod s Peska
OB DELAVNIKIH: ob 8.20, 13.50, 18.05.
OB PRAZNIKIH: ob 12.05, 18.05
PROGA TRST - KOZINA - HERPELJE
Odhod s Trga Libertà ob 7.30 in 13.10. Iz Herpelj ob 9. uri in 14.30. — Vožnje vsako soboto.
PROGA TRST - DOMJO - BOLJUNEC - DOLINA - PREBENEG
Odhod s Trga Stare mitnice
OB DELAVNIKIH: ob 6.35, 7.25, 10.20,* 12.05, 13.05,* 16.35, 17.05,* 18.05, 18.35, 19.20, 20.45, 22.35
OB PRAZNIKIH: ob 9.05, 10.35, 12.35* 14.35, 16.05, 17.05, 18.15, 19.35, 20.40, 22.05
N. B. * Samo ti avtobusi vozijo do Prebenega, drugi se ustavijo v Dolini.
PROGA TRST - DOMJO - RICMANJE
Odhodi s postaje na Trgu Stare mitnice
OB DELAVNIKIH: ob 7.35, 10.35, 12.20, 13.35, 18.05, 19.20.
OB PRAZNIKIH: ob 9.35, 14.05, 16.20, 19.35, 22.50.
PROGA TRST - ADAMIČ - MAČKOVLJE
Odhodi s postaje na Trgu Stare mitnice
OB DELAVNIKIH: ob 11., 13.30.
OB PRAZNIKIH: ob 13., 22.30.
PROGA TRST - OSP - MAČKOVLJE
Odhodi s Trga Libertà
OB DELAVNIKIH: ob 18.15.
OB PRAZNIKIH: ob 18.30.
PROGA TRST - PODLONJER - LONJER
Odhodi s postaje na Trgu Stare mitnice
OB DELAVNIKIH: ob 6.20, 6.40**, 7., 7.22**, 7.40, 8.07**, 8.25, 8.52, 9.02, 9.30**, 9.40, 10.15, 10.30*, 11.02, 11.20**, 11.40, 12.02, 12.20, 12.40, 13., 13.20**, 13.40, 14.15*, 14.45*, 15.16*, 15.45*, 16., 16.20, 16.40, 17., 17.20, 17.40**, 18., 18.30**, 18.50, 19.20**, 19.40, 20.05**, 20.30, 20.52, 21.10, 21.40, 22.15*, 22.45*, 23.20.
OB PRAZNIKIH: ob 8., 8.31, 9.01, 9.31, 10.01, 10.31, 11.01, 11.42, 12., nato odhodi vsakih 15 minut.
* Odhodi s Trga S. Francesco
** Ti avtobusi vozijo do Lonjerja, ostali se ustavljajo v Podlonjerju.
Opravljamo prevoze blaga za tretje z lahkimi in težkimi kamioni ter avtocisternami tudi v inozemstvo. Za informacije kličite telefonski številki 36-794 in 55-378.

O vzrokih odložitve konference afriških držav

Maroški voditelj obtožuje Vatikan sodelovanja z ZDA v protiarabski politiki

V Alžiru je francoska vojska izvršila včeraj nove racije nad domačim prebivalstvom - Številne akcije alžirskih patriotov - Pripravljenost na pogajanja s Francijo, če ta prizna pravico Alžircev do neodvisnosti

RABAT, 17. — Voditelj stranke Istiklal El Fassi komentira danes odložitev konference afriških neodvisnih držav na nedoločen čas, ki je imela biti v državi Gana. V uvodniku svojega tednika «Maroška Sahara» izreka mnenje, da je papež izvajal pritisk na predsednika Gane Nkrumaha, ki je prepričan katoličan, da ne bi prišlo do te konference afriških držav, ki so povečini muslimanske. «Mislimo, piše El Fassi, da papež samo sledi ameriški politiki, ki se boji širjenja načela ‚Afrika Africanom'.»

ALŽIR, 17. — Z izgovorom, da se zavarujejo pred morebitnimi neredi, kakršni so bili v Alžiru 20. avgusta pred dvema letoma, so francoske vojaške oblasti začele danes zjutraj obsežne racije v središču mesta Alžira ter aretirale veliko število Alžircev.

V zadnjih 24 urah pa so člani osvobodilnega gibanja izvršili nove napade, pri čemer je bilo ubitih 11 oseb, 8 pa ranjenih.

Tudi v Franciji je policija danes izvršila številne preiskave. V Lionu so aretirali več oseb in zaplenili tudi nekaj orožja. Kljub temu pa je bilo danes v Parizu in v drugih krajih Francije izvršenih nekaj atentatov na alžirske izdajalce, ki podpirajo francoske kolonialiste.

Včeraj pa je član vojnega sveta in izvršnega odbora alžirske narodnoosvobodilne fronte Dalab ponovno izjavil, da so Alžirci pripravljeni pogajati se s Francijo o prekinitvi sovražnosti. V članku, ki je objavljen v zadnji številki glasila alžirske narodnoosvobodilne fronte, poudarja Dalab, da «morajo francoski odposlanci imeti pooblastila, da se smejo pogajati v imenu francoske vlade, kar pomeni, da ne smejo biti samo uradniki, ki govorijo v imenu nekega ministra».

Dalab poudarja pri tem, da je prvi pogoj za pogajanja priznanje pravice Alžircev do neodvisnosti.

—«»—

Gomulka o stavki v Lodzu

VARŠAVA, 17. — Voditelj poljske združene delavske stranke Gomulka, ki je govoril v Krakovu, je svaril delavce pred «delovanjem agitatorjev in demagogov, ki je škodljivo za njih in za državo».

V svojem govoru je Gomulka dalje izjavil: «Tu in tam so sovražni elementi ali agitatorji stopili v ospredje in pozivali delavce, naj proglasijo stavke, kakor se je nedavno zgodilo v Lodzu med delavci, ki so zaposleni pri tramvajskem prometu.» «Nobena beseda, ki odgovarja resnici v zvezi z gospodarskim položajem v deželi, je pripomnil Gomulka, ne vpliva na ljudi, ki nimajo dobre volje. Ne briga jih nevarnost inflacije in njene posledice. Ne briga jih prihodnost države in potrebe njene obrambe. Ne brigajo jih številna druga državna in socialna vprašanja.»

Gomulka je nato izjavil, da se za sedaj lahko zagotovi zvišanje plač edino tistim kategorijam, ki so navedene v izjavi, ki jo je vlada objavila prejšnji teden.

Med kategorijami, ki jih omenja izjava vlade, so tramvajski nameščenci, bolničarke, delavci v gozdarski industriji, nekatere kategorije delavcev v industriji cementa in apna, ki dobivajo najnižje plače.

V zvezi s stavko v Lodzu je Gomulka izjavil: «Za stavko je v veliki meri odgovorna uprava tramvajskega podjetja v Lodzu. Ta uprava je razocarala delavce s številnimi obljubami, ki jih ne more izpolniti. Velika večina delavcev je namreč nasprotovala stavki in ne bi prišlo do nje, če ne bi približno deset odstotkov delavcev, ki so poslušali skupino netilcev neredov, blokiralo tramvajskih remiz. Potem ko so dva dni zaporedoma videli, da so se vsi delavci v Lodzu postavili proti njim, so netilci neredov kapitulirali in tramvajski uslužbenci so lahko zopet prišli na delo».

Gomulka je nato pobijal tiditve, da je Poljska tik pred gospodarsko katastrofo, in je pripomnil: «Res je, da smo v težavnem gospodarskem položaju, o katerem javno govorimo. Toda ni nobene nevarnosti kakršne koli katastrofe.»

—«»—

Karamanlis v Kairu

ATENE, 17. — Kairski radio javlja, da sta predsednik grške vlade Karamanlis in zunanji minister Averov prišla danes v Kairo.

Politično-gospodarski razgovori med predsednikom Naserjem in predsednikom grške vlade Karamanlisom so se začeli ter ostalimi člani obeh delegacij popoldne. Politični opazovalci so mnenja, da se bodo v Kairu razgovarjali tudi o položaju na Srednjem vzhodu, o Cipru in o plovbi po Sueškem prekopu.

—«»—

Gospodarska konferenca vzhodnoevropskih držav

VARŠAVA, 17. — Te dni se je v Varšavi sestala delovna skupina za vprašanja transportov «sveta za gospodarsko pomoč vzhodnih držav». Glasilo poljske delavske stranke «Trybuna ludu» poroča, da bodo razpravljali o «načrtovanju in koordinaciji na področju transportov». Na konferenci so zastopane Albanija, Bolgarija, CSR, Vzhodna Nemčija, Poljska, Romunija, Madžarska in SZ.

Načrti ZDA v Siriji izjalovljeni

(Nadaljevanje s 1. strani)

Polkovnik Ibrahim Hussein, vojaški atase sirskega veleposlaništva v Rimu, ki ga je sirska vlada obtožila sodelovanja pri «ameriškem komplotu», je danes dopoldne tisku izjavil, da se je odločil vrniti se v domovino. Dostavil je, da je davi prejel navodila svoje vlade, naj prepusti svoje delo nekemu civilnemu tovarišu in naj se vrne v Damask. Izjavil je, da še ni določil datuma svojega odhoda, ker želi urediti razne osebne zadeve. Odpotoval bo skupaj z ženo in svojimi šestimi otroki. Zanikal je, da bi v preteklih dneh dejal, da se boji, da bi moral po svojem povratku v Damask napraviti izpoved na «ruski način», pač pa je izrazil možnost atentata proti njegovi osebi «v Siriji ali tudi v Italiji». Povedal je, da ni bil v Damasku 11. avgusta, kot trdi vladno poročilo o komplotu. «Bil sem tu v Rimu. Bila je nedelja, je dejal. Sirski veleposlanik lahko priča, da se nisem ganil od tukaj.» Dostavil je, da obtožba o njegovem potovanju v Sirijo pomeni tudi obtožbo proti italijanskim oblastem, kajti njegov potni list ne vsebuje nobenega vizuma ob izhodu iz Italije in ob vstopu v Italijo za omenjeni datum.

V Jordaniji se širijo vesti o nekaterih uporih Kurdov proti «filokomunistični vojaški kliki», ki je v Siriji prevzela oblast. Seveda pa te vesti «niso potrjene», kot priznavajo sami viri, ki jih širijo. Po teh virih je baje tudi predsednik Sirije Kuwatly podal ostavko, pa sta ga predsednik parlamenta Nazim Kudsi in predsednik vlade Sabri Assali pregovorila, naj svoje ostavke v tem trenutku še ne objavi; vendar se tudi za to vest pripominja, da ni potrjena.

V Ammanu vedo tudi povedati, da so si obtožbe o «ameriškem komplotu» izmislili sovjetski vojaški strokovnjaki v Siriji v upanju, da bo na ta način prišlo do preloma diplomatskih odnošajev z ZDA. In ker sta Francija in Velika Britanija že pred časom pretrgali diplomatske odnošaje s Sirijo, bi tako Zahod ostal brez diplomatskega predstavništva v tej deželi in vse sovjetske pobude bi imele proste roke.

Toda ne more biti nobenega dvoma, da ZDA niso držale rok križem spričo določenih uspehov SZ v Siriji. Naj je bil «ameriški komplot» izveden do podrobnosti tako, kot je to navedlo vladno poročilo, ali pa tudi nekoliko drugače, je vendar zelo verjetno, da gre za akcijo, ki naj čedalje bolj pomaga Eisenhowerjevi doktrini do uveljavljenja na Srednjem vzhodu.

Glavna železniška proga, ki povezuje Beirut z Damaskom in Ammanom, je bila danes prekinjena zaradi eksplozije, kot poroča libanonska vlada. Do eksplozije je prišlo približno 56 km od Beiruta.

(Nadaljevanje z 2. strani)

tudi propagande zanj in z izstopom obeh Nemčij iz obeh paktov, v katera sta sedaj vključeni, ukinitev obvezne vojaške službe ter sklenitev sporazuma glede številčnega stanja vojske: vse to ob postopnem umikanju tujih čet iz obeh Nemčij.

Zadnji del poročila pa vsebuje še napoved novih pogajanj za sklenitev trgovinskega sporazuma za dobo treh let, t. j. od 1958 do 1960, pogajanja za pomorski promet in razširitev sodelovanja na tehnično znanstveno in kulturno področje. Končno je v poročilu rečeno: da se vzhodnonemški partijski voditelji strinjajo s sklepi 20. kongresa ZSSR; nemški voditelji so obvestili sovjetske o ukrepih za poenostavljenje državnega aparata, slednjič poudarja poročilo še nadvse važno vlogo nemškega delavstva v borbi proti militarizmu.

Ob odhodu iz Berlina in ob prihodu v Moskvo je Hruščev sicer izjavil, da je bilo medsebojno razumevanje pri razgovorih popolno, vsekakor pa «večje kot je pričakoval». Kljub temu pa se zdi, da je vendarle vsaj drobec resnice v navadno zlobnih opazkah, da se državniki obeh dežel v marsičem vendarle niso tako popolnoma strinjali. Predvsem naj bi šlo za konkretne gospodarske težave: Hruščev ni obljubil Ulbrichtu in Grotewohlu toliko kreditov, kolikor bi jih Vzhodna Nemčija trenutno potrebovala.

Medtem pa so se zelo poslabšali odnosi med ZSSR in Zahodno Nemčijo. Gospodarska pogajanja z bonnsko delegacijo v Moskvi so se še enkrat prekinila zaradi repatriacije Nemcev iz ZSSR. V sredo so se obnovila in ko so v četrtek zopet načeli vprašanje o repatriaciji, so se spet sprli in odložili pogajanja za 24 ur. Toda zadnje vesti govorijo o dalji prekinitvi in načelnik nemške delegacije je ponovno odpotoval v Bonn po navodila. Ni dvoma, da Adenauerjevo vztrajanje na repatriaciji mrtvih Nemcev — kot je dejal Hruščev — ne more služiti za druge namene razen za predvolivno propagando, ki pa je precej nesimpatična, če pomislimo, da gre za izrabljanje čustev nemških mater, ki jim na ta način obujajo upe, da se bodo njihovi sinovi vendarle vrnili od tam, kamor jih je poslal Hitler, da bi zavojevali, na svet.

Alžirija in Oman

V Alžiriji se borbe nenehno nadaljujejo. Že v začetku tedna so se ponovno vneli boji v znamenitem gorovju Bu Zagza, kjer so francoski kolonialistični vojaki počenjali strahote, ki jih je obsojal ne samo komunistični tisk v sami Franciji, temveč tudi dnevnik «Le Monde». Vedno bolj jasno postaja, da so zaman vsi kompromisni predlogi, saj niti eden ne upošteva zahteve Alžircev po neodvisnosti. Zato je jalov tudi predlog rezidenta Lacosta z vsemi njegovimi petimi točkami vred, ki jih je objavil v začetku tedna. Vojna bo neizogibno trajala do popolne osvoboditve.

Medtem pa je vladi finančni minister v Franciji moral priznati, da je kupna moč franka znatno padla in razvrednotil frank za 20 odstotkov, kar pomeni, da bodo tujci, ki prihajajo v Francijo plačevali frank po uradnem tečaju, ki bo za petino nižji, kot je bil pred osmimi dnevi. Obenem pa bodo morali Francozi za vsako drugo valuto plačevati 20 odst. več kot doslej. Ukrep je velikega pomena in ga v glavnem vse članice, ki so podpisale sporazum o skupnem evropskem tržišču, kritizirajo, ker bo imel slabe posledice tudi za njihovo gospodarstvo.

V Omanu pa so angleški agresorji s sultanovimi četami okupirali vsa glavna oporišča upornikov omanskega imana, trdnjavo Fahud pa so kar razstrelili, tako da ni ostal kamen na kamnu. Zgodilo se je torej, da so Britanci popolnoma nekaznovano zagrešili agresijo in reči moramo, na žalost, da se svet ni preveč razburil zaradi tega. Prihodnji teden bo na zahtevo Arabske lige prišel britanski napad pred Varnostni svet in morda bomo še nadalje priča nadaljevanju dosedanje indiferentnosti, ki ne bi smela biti dopustna. Uporniki in njihov voditelj pa izjavljajo, da še vedno držijo v rokah dovolj položajev za nadaljevanje borbe.

7 dni v svetu

Razorožitev

Prejšnjo nedeljo smo zapisali, da bodo zahodni delegati v teh zadnjih sedmih dnevih obrazložili celoten razorožitveni predlog. Zmotili smo se. Namesto tega so zahtevali od sovjetskega delegata, naj pove svoje mnenje o njihovem predlogu o inšpekcijah, češ, saj so mu dali potrebna pojasnila. Odgovoril jim je: «Moja vlada ta predlog še vedno proučuje.» Hkrati pa je dal izjavo nekemu kitajskemu novinarju, da zahodni delegati ovirajo sklenitev sporazuma, da se še niso niti med seboj zmenili glede celotnega razorožitvenega predloga, da se nočejo odreči atomskemu orožju in da nočejo pristati na prepoved eksplozij neodvisno od drugih vprašanj. To izjavo so na Zahodu takoj komentirali, da se sedaj pač že lahko reče, da je sovjetska vlada predlog o inšpekcijah odbila. Ali je to res, bomo videli prihodnji teden, ko bodo, upajmo, v Moskvi inšpekcije «na harmoniko» proučili do kraja. V petek se je tudi zvedelo, da so se zahodne vlade dokončno zmenile, glede celotnega razorožitvenega predloga. Upajmo torej, da bomo morda prihodnji teden tudi ta predlog slišali.

Srednji vzhod

Po krajšem zatišju so zopet začele prihajati razburljivejše vesti s Srednjega vzhoda, predvsem iz Sirije, nato iz Egipta in končno še iz Libanona. Zdi se, da je najbolj resna zadeva v Siriji, kjer je vlada odkrila nekakšen ameriški komplot, za katerega je še v petek obrambni minister Khaled Azem dejal, da podrobnosti ne pozna.

Podrobnosti o tem čitajte na prvi strani našega dnevnika.

V Kairu je bil ves teden proces proti zarotnikom, ki so hoteli odstraniti Naserja. Obtoženci se zagovarjajo, v glavnem, da so bila njihova priznanja dosežena med preiskavo z grožnjami in trpinčenjem. V Libanonu pa je predsednik vlade Sami Solh izjavil, da bo podal ostavko, a predsednik republike mu je naročil, naj sestavi drugo vlado.

Italija

Kot povsod se tudi v Italiji v tem najbolj vročem tednu leta ni zgodilo nič posebnega. Le v La Spezii se je sodelovanje med socialisti in demokristjani razbilo in vedno bolj postaja jasno, da centristično - levičarska koalicija ne bo mogla nikjer dolgo trajati, če bo samo v funkciji protikomunizma. Novici sta bili dejansko samo dve. Eden izmed porotnikov sodišča, ki sodi obtožence zaradi zlata iz Donga, je napravil samomor in proces se bo moral zaradi tega obnoviti, kar pa ni tako enostavno, ker bodo morali ponovno zaslišati čez 350 prič; druga novica pa zadeva Mussolinijevo truplo, ki ga bodo baje izročili njegovi družini, ki ga bo pokopala v Predappiu, kjer bo grob vsaj v začetku zavarovan.